

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianae, 1661

Vigesima tertia causa. Bisdene terna tractantur bellica gesta. Octo
quæstiones vigesimæ tertiae causæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](#)

cum est, Episcopum faderet vel clericum se profiteri, & contraria huic ordini operari.

i. ¶ Diaboli. In codice Vaticano, ubi hoc sermo habetur, sequitur haec, quia non solum mendax est, sed etiam & pater, & inventor ipsius mendacii est. Omnis enim simulatio, & omnis duplicitas mendacium est. Ergo non solum, &c.

C. XXX. ¶ Quoties sermo malus de ore nostro procedat.

Item Hieronymus in c. 4. epist. ad Ephesos.

Votives verò loquimur, aut non in tempore, aut in portu loco, aut non convenit audiencibus, ut ratione sermo malus procedit de ore nostro ad destrunctionem eorum qui audiunt. Consideremus itaque quid loquamur: quia pro omni oratio verbo redditum sumus rationem in die iudicii.

7 pars. Iuramentum verò clericis laico prestare non debet.

C. XXI. ¶ Cuiquam laico clericus nihil jurare presonat.

Unde in Rhenensi concilio legitur.

Nihil a ex ecclesiastico ordine cuiquam laico quidquam super facta sancta Evangelia iurare presumat: sed simpliciter cum veritate & puritate dicat, est, est, non, non. Sed si est aliquis, quod sibi obiciatur, prout judicaverint, qui ejusdem ordinis sunt, aut corrigitur, aut expurgetur.

i. ¶ Obiciatur. Apud Burchardum & Iosephum sequitur, ad Episcopum, in cuius territorio est, deferatur; & iuxta id, quod illi, qui ejusdem sunt ordinis, dijudicetur, aut corrigitur, aut expurgetur.

Episcopa similiter clericis iuramentum prestare non debet, nisi forte uero ei ecclesiasticae actiones committit.

C. XXII. ¶ De eodem.

Unde Urbanus II. dicit.

Nihil a Episcopis clericis suis, nisi forte quibus ecclesiasticarum rerum dispensatio commissa fuerit, sibi jurare compellat.

¶ In aliquo verbis exemplaribus finis huius causa est in verbis expurgetur. absunt autem haec verba, & sequens caput, nullus. In uno autem non modo ista habentur, sed etiam caput primum de jure calumnia, & constituto nova Henrico.

CAUSA XXIII.

Vidam Episcopi cum plebe sibi commissaria in heresibus lapsi sunt, circumadiacentes catholicos minime & cruciarius ad heresem compellere coeperunt: quo comparato, Apostolicae catholicae Episcopi circumadiacentes regionum, qui ab Imperatore crevilem jurisdictionem accepissent, imperavit, ut catholici ab hereticis defenserent, & quibus modis posset, eos ad fidem veritatem redire compellerent. Episcopi hac mandata Apostolice & recipientes, conuocatis milibus, aperiebat, & per infidiles contra hereticos pugnare coaperunt. Tandem inuidus eorum nec tradidit, alii, rebus suis ecclesiasticis, expulsis, aliis carceri & erga flagito reclusis, ad unum catholicae fidei constiituti redierunt.

2. Hic primus quartus, an militare peccatum sit.

2. Secundus, quod bellum se iustum, & quomodo a filio Israeli iusta belle gereretur.

3. Tertius, an injuria sciorum armis sit propulsanda.

4. Quarto, an vindicta sit inferenda.

5. Quinto, an sit peccatum iudicis, vel ministri rei occidere.

6. Sexto, an mali sunt cogendi ad bonum.

7. Septimo, an heretics sunt & ecclesie rebus finis & policiandi, & quod possunt ab hereticis ablati, an dicant possidere diuersa.

8. Octavo, an Episcopo, vel quibuslibet clericis sua licet auditorum, vel Apostolici, vel & Imperatoris praecipo arma movere,

a Burch. l.2. c.11. folio p.6. c.233. Pann. I. t. 2. n. b Ext. de iuri. c. nullus. c. 6. Apostolica. d. al. fine Imperatori.

QUESTIO I.

Quod militare alienum videoare ab Evangelis definire videtur possit probari, quia omnia militia vel iuriam propulsandam, vel proper videntis infidelium est instituta: iuraria autem vel a proprio persona, vel a familiis vel a [Si quis te percutiatur in uno maxillo, tollit in eo duos milia.] Item ceterum Apostolus dicit: b [Non tu defendes, charismi, sed date locum vestre?] quid alio predicas, quam proprie persona iurari repelleret? c item, omnes magistrum defendente, Christus dicit: c [Contra quod tuum in vaginam: an putas quia non possim regere pacem, & exhibebitis mihi plus quam duodecim legiones Anglorum?] denique fuit de B. Andrea legitur d, cum fieri monachus prolixus, ut de manus inquit iudicium eum eripere, & si mox mortis illius defendere, & ipse contra & excepto & serpissimam decens, regatus exinde suum martyrium impedit: quid si inveniatur, quem sicut proprias, ita & securas iurias tolerare, nec ad armis concurreat, sed coram excepto & foliis ferenda animum prepararet? c item, citem in proxima iustitia: e [Misericordiam, & ego retribuo, dicit Dominus] item in Evangelio dicitur e [Nolite iudicare, & non iudicare.] item, g cum paternostri dicta serva voluntaria obsequia: f [Sancte utraque credo utque ad me fest: & tu domino meos filium, colligite regiam, & allegant in fasciis ad coronandum.] g item cum Rex ille, qui multas fecerit fini pro exercitu suis, angelorum uidebet, distare per dominum Propterea & apofelorum, qui vocati ad supplicium intercesserunt credendo: item citem Paulus Apostolus dicit usque ad Romanos: h [Nolite iudicare iuricium.] item: i [In eis qui iudicatis alienum servum a suo domino fiet, aut cete, utrumque iuravimus, fave moritur, Domini sumus. In hec in conferuntur et, & resurrexit, ut & vivorum, & moriuntur domini.] In his omnibus quid aliud precipitat, quam ut videntia divinitus divina se ferentes examini? c[um ergo, ut spirituum multitudine videat, infinita vel ob injuriam propulsandam, vel in dilectionem inferendam, utrumque autem legi Evangelicae pollicetur, quid militare peccatum est?]

¶ In proverbiis 1 Semper illa fata qualem primi usurpari: sed signabatur libro Proverbiorum. After. Paul. ad Rom. cap. 12. [concupiscentiam alia sentientes] i. verb. & ad Hebreos 10. Deus. 32. In Cant. f. scriptum est ultio, & ego retribuum.

C. L. ¶ Bella carnalia bellorum figurinatione figurant gerunt.

Hinc etiam Gregorius ait i.

Nisi bella ista carnalia figuram bellorum spiritu gerent, nunquam, ut opinor, iudicari libri discipulis Christi, qui vent pacem dicunt legendi in ecclesiis sufficiunt ab Apostolis traditi. Quidam enim eis bellorum proficeret ista dictio, quandoque citat a Iesu: [Pacem & meam do vobis, pacem tenet reliquo vobis?] q[ui]ibus per Apostolum i. iude. & dicitur: [Non vos metipilos vindicantes, sed nisi injuriam accipite, & magis fraudem patimini?] Unde denique sciens Apostolus ultra nobis jam ultra bellum esse carnaliter peragenda, sed animis certaminis contra spirituales adversarios defundenda, vel rugit in litice, praeceptum dat militibus Christi, dicens: [Fateos armaturam Dei, ut possitis flare adversarios diaboloi.]

a Matth. 5. b Roman. 12. c Matth. 26. d hec i. ipius. e Deuteronom. 32. Roman. 12. f Matth. 7. g Matth. 10. Roman. 12. i. Origene homilia 15. super Iesu. k. I. Corin. 6.

In ita refenditur. Praecepta patientia non tam ostentatio-

nem, quam preparatio cordis fons retinenda.

C. II. *& Praecepta patientia, virtute animi, non*

ostentatio corporis servanda fuit.

Vnde Augustinus ait in sermone de pueris

Caritatem.

Patet a debet esse homo iustus & pius patienter

seum malitiam sustinere, quos fieri bonus queritur,

ut nomen potius crearet honorum, non ut pari malitia fe-

cione numero addat malorum. Denique ista pracep-

tia ad preparationem cordis, quia inuitus est, pertine-

re, quia ad opes quodammodo aperto fit / ut teneatur in secre-

to patientia cum benevolentia, in manifesto autem

opus, quod ei videatur profecte posse, quibus bene vel-

eremus. ¶ b. Hinc liquidè offenditur, quod ipse

Dominus dicit exemplum singulare patientie, cum per-

veniret in faciem, respondit: [Si e male dixi, expro-

beris: si autem bene, quid me erdis?] Nequa-

quam ignorare præceptum suum, si verba intuecamur, imple-

vi. Neque enim probavit percurrenti alteram partem,

debet probabit, ne qui fecerit iniuriam, augeret. Et

autem patens venerantur non solum percuti in faciem, ve-

nientem pro his quoque, à quibus hac patiebatur, cru-

elio occidit, pro quibus ait in cruce pendens, [Pater d-

omiis illis, quia negligunt quid faciunt.] ¶ Nec Paulus

præceptum Domini & magistris sui videtur

impedit, ut et percutiatur ipse percutiatur in faciem, dixit principi

discimus. Percuti & te Deus paries dealbat: fe-

deris fratres me frumentum legem, & contra legem jubes

neglegi? Et clam a circumstantibus diceretur: [In-

ferim fici principi fæcere domum?] Irrident eos ad-

modum, quid dicent: ut qui sapient, intellige-

nt per definitionem esse adventi Christi parietem de-

hunc, hoc est, hypocritam fæcere domum. Ait

quod i [Nec] frater, quia princeps est. Scriptum

est: principi populi tui non maledicere.] cum

probabat, qui in codem populo creverat, atque h-

ic regnatum crudelium, illum principem fæcordorum ne-

cesserat, nec eos, quibusdam notus erat, illud modo

volentes, quod recusat. Sunt ergo ita præcepta patientie in cordis preparatione retinenda: ipsaque

deservient, seddatur malum pro malo, semper in

voluntate comprehendat est. ¶ Agenda sunt autem mul-

ta etiam omnia benigna quadam asperitate plecten-

do, quae quicunque utilitati confiduntur est, quām vo-

lenti. & i[n] Nam in corripiendo filio, quamlibet

alibi, mecum profectus amor paternus amittitur. Fit

enam quod solit & dolet, quia etiam invitus videtur

deservient. ¶ Ac per terram ita respubli-

ca prope Carthagine custodiat, & ipsa bella sine bene-

volenti non gerentur, ut a pietatis, justitiae pacan-

tem facientibus fæcilius consulatur. Nam cui li-

cernebatur expiari, utiliter vincitur: quoniam ni-

hili et iniquitatis facilitate peccatum, quia penalis nu-

tria impunitas, & mala voluntas, velut hostis interior

adversarius & fœdus polli.

¶ Nam & si Christiana discipli-

numa bella cui par, hoc potius militibus, confilium

data petentibus Evangelio diceretur, ut abjicerent ar-

ma hostem omnino subruberent. Dicitur et au-

tem: [Reminemur & concuerissemus: nulli a calumnia

hostium libet, ut vobis suspendas vestra.] Quibus pro-

gram invenimus sufficere debere præcepit, militare uti-

que non possit.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

¶ de causis & similitudinibus Poly. non afferre auctorem. Ha-

a. Poly. 1.17. Agath. 1.2. c. b. Non erat hic facien-

do, ut in unius paragrapho, coherentem cum antecedenti-

e. a. apud. d. Luc. 1. e. Alfect. f. al. incidenti-

o. & d. Euseb. 22. g. al. al. h. al. al. i. al. sed ut.

k. Zosip. l. Luc. 2.

<div data-bbox="22 16

suis & claris exponuntur: sicut etiam à vers. Sed si humana.
uia ad vers. Non enim.

C. V. q. Militare non est peccatum.

Item ejusdem in libro de verbis Domini, tractatu
sive sermones 19.

Militare non est delictum, sed propter praudam mi-
litare peccatum est: ne rem publicam gerere, criminofum est, sed deo gerere & rem publicam, ut rem
familiarem potius augreas, videtur esse dannabile. Pro-
pterea enim providentia quadam militibus sunt dif-
pendia confusa, ne dum sumpus queratur, prado &
graefetur. Ita infra. ¶ Dicit p[ro]p[ter]e Dominus. d [Redde]te
qua[est]io[n]e Deum, Deo, & qua[est]io[n]e Cesaris, Cesar. Igitur, quod
Cesar praecepit, serendum est: quod Imperator indicet,
tolerandum est: sed fit intolerabile, dum praudam ex-
flores accumulant. Item infra. ¶ [Interrogaverunt Jo-
annen & milites: Quid faciemus & nos? Ait eis illis
Ioannes, neminem concutatis, neque calumniam facia-
tis, sed contenti effete stipendiis vestris.] Hie jam cognoscere
se debet omnis homo, qui militat. Non enim tan-
tum de his militibus scriptura loquitur, qui armata
militia detinuntur: sed quisquis militia sua cingulo u-
titur, dignitas sua miles acribitur: atque ideo haec sen-
tencia potest dici (verbi gratia) militibus, protecoribus,
cunctis rectoribus. Quicunque sibi stipendiū pu-
blice decreta consequuntur, si amplius quarti, tanquam
calumniator & concusor Ioannis sententia condemnatur.

C. VI. q. Pacata sunt bella, que geruntur, ut mali
coerceantur, boni subleventur.

Item ejusdem de diversis ecclesiis obserua-
tiones.

A pud f[ac]tis Dei cultores etiam ipsa bella pacata
sunt, qua non cupiditate aut crudelitate, sed pacis
studio geruntur, ut mali coerceantur, & boni suble-
ventur.

¶ Sic etiam dicit Ios: quod tamen apud B. Augustinum non
est inventum, quare ipsa epistola ad laiciorum taliora ferre hodie
titulum. Simile habet Ios. ad. mil. b. q[ui]lo ergo. & de civitate
Dei, lib. 19. c. 12.

C. VII. q. Summa est lata militaris, reipub. utili-
tatis obedientiam exhibere.

Unde Gregorius universi militibus g. Neoplaton-
iū, lib. 12. ep[ist]ol. 24.

Symma b[ea]t militis laus, inter alia bona merita, hac
est, obedientiam reipub. i utilitatis exhibere: sic
etiam nunc devotionem veltram fecisse dedicimus quae
episcopis nostris, quibus magnificum virum Confutantum
Tribunum custodis civitatis deputavimus praefice, paruit,
& conq[ui]stam militaris devotionis obedientiam demonstravit.
Vnde scriptis vos praefutibus curavimus admone-
ndos, ut praedito viro magnifice Tribuno, sicut &
fecisti, omnem debeat pro strenuissimum domino-
rum utilitate, vel conservanda civitate, obedientiam ex-
hibere: quaremet quidquid a vobis haec tenus bene gestum
ago, ut per praetensum temporis vigilantiam ac sollicitu-
dinem augmentis.

Ex omnibus colligetur, quod militare peccatum non est, & quod
praecepta patientia in preparatione corda, non in ostentatione cor-
poru[m] frivola sunt.

QVÆSTIO II.

Ved vero in iustitia scionum armis propulsata ambo

Op[er]is & autoritatis probata. Domini
cum ab Herode queritur ad interficationem, ut
causa sibi quiesceret armis, et hoc accidit in ista
conversio[n]e manus Iudeorum, sed fugienti, & pro
per se[m]p[er]em. Sic etiam, cum a Iudeis legato quis
condisit, & exiuit de templo. Sic etiam cum duces a
centi voluerint commercare adversarii seniores Iudeorum
qui miseris et elevatis praescierant, & cum episcopi & laici
recepissent. Sic etiam interrogatur a Pilato, an hoc
Regnum meum non est de hoc mundo. Si enim est in
ndo, manifeste misericordie decernent, ut ego non traham
Infirmos illos ad regnum huius mundi pertinere, qui audi-
tarunt virtutem, non distina praefatio ab immixta
tueri contendant. Item cum aliquipu sibi ait: mihi
cuci fuerint in una civitate, fugite in aliacione, &
fugam persequentibus docuit oppositum. ¶ Item, sicut legit
ur, Eccl[esiast]is à Nabuchodonosoro defecata est, qui sibi
contra Assyrios & Chaldeos protestatione & defensione ac
promisit. Unde dilectionis n[ost]ri. [Bacchus] invenit hos
egregios: super quem si aliqui innixus fuerint, confringetur
bit manus innixus. ¶ Ipsa etiam Iusti captiuus dicitur

a. Beda, & glossa ord. Luc. 3. Tuo p. 10. c. 121. Pann. 1.8. cap. 60.
b. agere] orig. c. preda.] orig. d. Matt. 22. e. Luc. 3.
f. Tuo p. 10. c. 10. g. Episcopis.] orig. impressum. h. Ans.
i. 1.3. c. 9. j. sancte republ. exhibere.] orig.

C. I. q. Quod si justum bellum.

Ibus reperendis b, aut propullandorum hostium rati-
o cap. xi. ¶ Index c dictus, quafi ju[dic]is populi, se
quod iure discepit. Iure autem discepere, est ratio p-
dicare. Non est autem iudex, si non est in eo p[ro]p[ter]e
i. ¶ Edicta] In codicibus Iudiciorum etiam rescripta quo-
gat iustum esse bellum, nisi denuntiatum, nisi iudicium, si
de repetitiis rebus.

C. II. q. Nihil ad iustitiam inheret, sine opinione
sive ex iustitia aliquis pagat.

Item Augustinus in libro quatuor 8. q. 3.

Dominus noster iuberet et ad felium Nave, ut mi-
tias suis retrorsus infidias, id est, indicantes mi-
tias ad infidiliandum hostibus. Hinc admonet
non iniuste fieri ab his, qui iustum bellum gerunt,
ut huius homo iustus principiū cogitare debet in his
nisi ut iustum bellum fecerit, cui bellum fas est. Non
enim omnibus fas est. Cum autem iustum bellum
ceperit, utrum aperta pugna, utrum infidus vincat, ad
iustitiam interest. Iusta autem bella definita sunt
que ulciscuntur injurias, si qua gens, vel ciuitas, in
bello percedat eis, vel vindicare neglexit, quod iusto
probe factum est, vel reddere quod per iniusta est.
Sed etiam hoc genus bellū sine dubitatione ius-
tum est, quod Deus imperat, apud quem non est iniusta
no[n] quid cuique fieri debet; in quo bello ad-
ercimus, vel ipse populus non tam auctor bellī, quia
niter iudicandus est.

C. III. q. Innoxius transitus filii Iudei ap[osto]li
tur, atq[ue] iusta bella gerentur.

De his ita fortis Augustinus in quatuor 9. q. 44. ad c. 20.

N[on]standum e[st] sanc[t]um quadmodum iudicabili
rebanunt tā b[ea]t filii Israel contra Ammon. In-
noxius enim transitus denegatur, qui juri
ciatis exquisito patre debet.

QVÆSTIO III.

Q[ui] ved vero in iustitia scionum armis propulsata ambo
Op[er]is & autoritatis probata. Domini
cum ab Herode queritur ad interficationem, ut
causa sibi quiesceret armis, et hoc accidit in ista
conversio[n]e manus Iudeorum, sed fugienti, & pro
per se[m]p[er]em. Sic etiam, cum a Iudeis legato quis
condisit, & exiuit de templo. Sic etiam cum duces a
centi voluerint commercare adversarii seniores Iudeorum
qui miseris et elevatis praescierant, & cum episcopi & laici
recepissent. Sic etiam interrogatur a Pilato, an hoc
Regnum meum non est de hoc mundo. Si enim est in
ndo, manifeste misericordie decernent, ut ego non traham
Infirmos illos ad regnum huius mundi pertinere, qui audi-
tarunt virtutem, non distina praefatio ab immixta
tueri contendant. Item cum aliquipu sibi ait: mihi
cuci fuerint in una civitate, fugite in aliacione, &
fugam persequentibus docuit oppositum. ¶ Item, sicut legit
ur, Eccl[esiast]is à Nabuchodonosoro defecata est, qui sibi
contra Assyrios & Chaldeos protestatione & defensione ac
promisit. Unde dilectionis n[ost]ri. [Bacchus] invenit hos
egregios: super quem si aliqui innixus fuerint, confringetur
bit manus innixus. ¶ Ipsa etiam Iusti captiuus dicitur

a. Tuo p. 10. c. 116. Pann. 1.7. c. 14. b. ad regi-
l. p. c. 4. d. Et idem fer[ebat] L. de ejusdem, &
f. absentia orig. g. Tuo p. 10. c. 10. Pann. 1.7. c. 14. h. ab orig. i. Matt. 2. k. Mat. 1. l. Iusti. m. Ego. n. Ego. 19. 36. Eccl. 19.

item sua liberatio non in solo Deo, sed in homine posuerunt. Sic de primis credentibus legitur, a quod rapinam suorum bo-
num cum paucis faciebat, non querentes p[ro]s aliorum potre-
tia, sed gaudentes, quantum denuo conveanebant pro nomine Iesu
convenientem pati. Sed & Apollonius in prima epistola suadet Co-
rinius, b[ea]tus iniquus & si audierat patienter ferat potius, quam
repando fratres scandalizaret. Sic ab idoleb[us], & à quæd[am]
c[on]tra christianos potius, quam cum scandale fratione eda-
mus. Sic & a fompitiis sibimes, ne aliquod a officiacione Evan-
gelio Christi proficeret. Cum ergo ille, qui ab iuxta armis arcet,
unus scandalizet, quam illa à quo ablati coram judice re-
ponitur, potius quod ad propulsandum injuriam non sunt pe-
trata armis auxiliari. Quod autem petendens non est, illud
pro p[ro]fici non debet. Sed contra militare prefatur, quia tan-
tas ipsi non personas. Bonorum vero rite iuxta vindictam pe-
trato, quodammodo pro male rediderit, quam tamen iudex recte inflige-
ret, quodammodo rediderit.

Vnde Augustinus in c[on]fessione

F[ab]olam 107. ait.

SEx differentiis sunt, reddere bona pro malis, non red-
dere mala pro malis; hac duo bonorum sunt, & prius
melius. Non reddere bona pro bonis, reddire mala pro
bonis, b[ea]t[er] duo malorum sunt, & posterius dereris. Red-
dere bona pro bonis, mala pro malis; hac duo mediu-
mum sunt, prius propinquum bonis, convenienter & er-
ram malis, quod Christus non arguit, sed plus oportere
dicit, & quia similius hoc factum: posterioris propinquum
malis, convenienter etiam bonis. Vnde & lex f[ac]tum
utimis dicit: [Oculum pro oculo.] Quia si dici
potest, iniquitas iustitia est, non quia iniqua est ultio
quam lex sunt, sed quia virtuosa est libido ulciscenda
magis ad iudicem perindebat inter homines decretu-
rum & quam bonum hominem sibi experire. Hoc enim
reddere malum pro male: iudex & verò punit, non de-
fensione aliena misericordia, quod est malum pro male; sed
dilectione iustitiae, iustum pro iustis, quod est bonum
pro male: quod estiam Deus iudex facit.

Illi Augustinus in explicatione psalmi 107 habet sex differentias
apostoli explicavit: causa sententiam auctor gloria ordinaria
incedens haec breviter resumit, ex qua gloriavidebat acceptus voc
caput.

Conversus etiam malis] Verba hec non sunt in plenis
verbis, sed in gloria: sed non longe discordant a verbis B. Au-
gustinii.

2 [Iudea verò] In gloria ordinaria & plenis, Gratianus

manuscriptus legit, iudea verò non, sed dilectione iustitiae,

quod bonum est pro malo, quod & Deus iudex facit. Non

fuerat religio iudea: quiescit apud B. Augustinum in

secundum explicationem aliquis inserit eadem fere habentur.

Iero & aliis capta iustitia sunt exigentes, pro vita tamen
redemptio iustitiae. Item vita sacra ab aliis iuris
b[ea]t[er] exigente, pro redemptione tamen caprivatione iu-
stitiae. Sic & iuris propulsatio, tamen iustitia p[ro]pulsatio,
tamen iusta p[ro]pulsatio: quaquevis & sp[iritu]s p[ro]pulsatio non
upsumptus iusta p[ro]pulsatio. Aliud enim est iuris p[ro]pul-
sio, ut p[ro]pulsio voluntatis vivere, aliud ut alorum utilita-
tis licet p[ro]pulsio vacare. Sic, aliud est suffragium ab homine
tamquam & ministris iustitia p[ro]pulsatio, ut media voluntas adversari-
um non nesciat curat effici; aliud p[ro]pulsio voluntas ejus
suffragio suffici; aliud p[ro]pulsio & Deo in homi-
nibus, non ut alterius, qui referuntur a Deo, ad zate con-
stitutis, tamen p[ro]pulsor auxiliis, nulla precedente corre-
sione, sicut h[ab]ent, qui caprivatione sibi omnimentem. A[et]er-
num suffragio si p[ro]pulsio possit evadere, sine penitentia
penitentia vero, non reverentes ad memoriam: [De h[ab] nobis
auxilium de tribulatione, quia una salus romana.] Et idem i

a. Hier. 10. 7. b. 1 Cor. 6. 9. c. Glosa ordin. abid. ad
ver. 1. Pro. ad d[omi]n[u]m meo.] d. al. mediorum. e. Matth. 5. Exod. 21. g. adf[er]ment. h. P[ro]p[ri]et. i. P[ro]p[ri]et.

[*H[ab] in curribus, & h[ab] in equis, nos autem in nomine Domini nostri in-
vocabulum.*] Petere ergo, vel prestatre in tribulatione subdidimus, ut
voluptus quis in criminis iure, damnable est. Petere autem,
vel prestatre solitum, ut malis facultas delinquendi admittatur, ut
ecclesia pacem adipiscatur, ut aliquis multorum uplatur servetur. Hinc
utile est & honestum: dijunctum vere est gratiosissimum. Hinc
reprobato fratres scandalizaret. Sic ab idoleb[us], & à quæd[am]
c[on]tra christianos potius, quam cum scandale fratione eda-
mus. Sic & a fompitiis sibimes, ne aliquod a officiacione Evan-
gelio Christi proficeret. Cum ergo ille, qui ab iuxta armis arcet,
unus scandalizet, quam illa à quo ablati coram judice re-
ponitur, potius quod ad propulsandum injuriam non sunt pe-
trata armis auxiliari. Quod autem petendens non est, illud
pro p[ro]fici non debet. Sed contra militare prefatur, quia tan-
tas ipsi non personas. Bonorum vero rite iuxta vindictam pe-
trato, quodammodo pro male rediderit, quam tamen iudex recte inflige-
ret, quodammodo rediderit.

C. II. q. Ab Imperatore ecclesia auxilium

postulare debet.

Vnde Augustinus ad Bonifacium ait,

ep[ist]olam 107.

Maximianus e. Episcopus Vagiensis auxilium per-
mitit ab Imperatore Christiano [contra d[omi]n[u]s ec-
clesie] non tam sibi ulcisciendi causa, quam tuenda eccl[esi]a
sibi credita. Quod si pratermissum, non eius ful-
t[er] laudanda patientia, sed negligenti merito culpanda.
Neque enim & Apollonius e. Paulus vita sua transtitorie
contulit, sed eccl[esi]e Dei, quando contra illos, qui cum
occidente comparaverunt, confilium eorum Tribuno ut
proderent, effecta. Vnde factum est, ut eum ad locum
quo fuerat producentus, deduceret miles armatus, ne il-
lorum patreter f[er]mida.

C. III. q. Catholicis adversus hereticos à postulati-
bus ordinatis defensionem possint

postulare.

Item Augustinus ad Emeritum, ep[ist]olam 107. 16. 4.

Nostri & aduersi illicitas & privatas velutrum vio-
lentias (quas & vos ipsi, qui talia non i[st]i facitis, do-
letis & genitis) à potestatis ordinatis tuitione penant,
non quia vos perfecrantur, sed quia se defendant.

¶ [Non facitis] Additum est negatio ex originali & Iovene,
& alia etiam emendata. Refert autem ibi B. Augustinus id
quod deinceps fuerat in fundo concilio Carthaginensi, ac repetitur
in concilio Africano, cap. 60, citatur autem infra eadem, cap. ab
Imperatore.

C. IV. q. Quantum intercessum inter persecutionem

catholicon & hereticorum.

Item eidem contra literas Petilia-

ni, lib. 2, c. 28.

PRO b[ea]tis membris Christi aduersis vos salvium, & vobis
refulsum quicunque in catholica parva adhuc fidei
eo animo sunt, quo tunc Petrus fuit, cum & ferunt pro
Christi nomine firmari. Sed multum intercessum inter ve-
ram persecutionem, & istorum. Vos similes eis ser-
vo sacerdotio haereticorum, quia servientes principibus
velutrum adversus ecclesiam catholicam, id est, aduersus
Christi corporis armamini. Ibi autem tales sunt, qualis
tunc Petrus fuit, qui pro Christi corpore, id est, pro ec-
clesia etiam corporaliter pugnavit.

C. V. q. In iustitia plena est, qui patritiam bello

tuatur a barbaris.

Item Ambrosius libro primo de offi-

ciis, c. 27.

Fortinudo, & quia vel in bello metur a barbaris pa-
triam, vel domi defendit infirmos, vel a latronibus fo-
cios, plena iustitia est.

C. VI. q. Prodebet latroni vel piratis, qui mem-
bra eius debilitar.

Item Hieronymus super Sophoniam, ad c. 1.

a. Act. 27. b. Iean. 10. c. Poly. 1.3. sit. d[omi]n[u]s. Iov. p. 10. c. 19.
d. absent ab orig. e. Alter. 23. f. ad patrem infidili-
t[er] 10. 10. 6. 20. Pavm. 1.8. c. 22. h. Iov. p. 10. 6. 73. i. Iean. 10.
k. Iov. p. 10. 6. 12. Pavm. 1.8. c. 20.

Decreti Secunda Pars.

De re militari & bello.

783

Si quis fortitudinem larronis, & pirate, & furis e-
nervat, & infirmosque eos reddat prodest illis sua in-
firmities. Debilita enim membra, quibus prius non be-
ne iacebatur, à malo opere celiabantur.

C. VII. *¶ Qui socii non repellit injuriam, sim-
ili est ei, qui facit,*
Item Ambrofius libro primo de officiis,
cap. 37.

Non est in inferenda, sed in depellienda injurya lex vir-
tutis est. Quienam non repellit à socio injuriam, si
potest, tam est in vito, quam ille, qui facit. Vnde S. Moy-
ses hinc prius oratus est tentamenta bellicas i fortitudinem.
Nam cum d. videlicet Hebreum ab Egyptio injuriam ac-
cipientem, defendit, ita ab Egyptium profiteretur, atque
in arena abscondetur. Salomon & quoque ait: [Eripe
eum, qui ducitur ad mortem.]

*¶ Bellice.] Se mandatorum est ex originali, cum etiam in
manuscriptis Gratianus legeret, imbellis.*
C. VIII. *¶ Malorum impetrati faves, qui eis
obliviare ceſſat.*
Item Anastasius & Damasius Papa.

Qui favebit obliuiae & perturbare perverſos, & non
facit, nihil aliud est, quam favere eorum impetrati.
Nec enim caret scrupulo societas occulata, qui manu
facientur definiri obliuiae.

C. IX. *¶ Qui divina mandata contemnunt, fe-
rii coercuntur vindicta.*

Item Calixtus, epif. 2. ad Episcopos. Gallia.
Iustum est, ut qui divina contemnunt mandata, &
inobedientes Patrium existimantur iustissimis, severioribus
corrigantur vindicta: quatenus exterius talia committere
timeant, & omnes gaudent fraterna concordia, & cuncti
sumant severitas atque bonitas exemplum. Nam si
(quod abit) ecclasticum fortitudinem, vigoremque
negligimus, perdit deſtituta disciplinam, & animabus fide-
lum profecto nocebitur.

C. X. *¶ Imperatores cum Episcoporum provisione
ecclasia defensionem adversus divitiam
potentiam debent facere.*

Item ex concilio Carthaginensi 5. h. cap. 9.

Ab Imperatoribus universis viuum est i potuſandum
propter afflictionem pauperum, quorum moleſtias
sine intermissione fatigant ecclesia, ut defensores eis ad-
versus potentias & divitiam cum Episcoporum provisio-
ne delegentur.

*¶ Viuum est. Sic est ensimilatum ex codicibus concilia im-
presa & manuscriptis. Antea legebatur, iustum est auxilium
potuſandum.*

*Ecc. quod nonnangquam est obviandum perversi, & injurya facio-
rum armis est propugnanda, ut & malis ademptis faciunt delin-
quenti profici, & boni optata faciunt liberi confundere ecclesia mi-
serebantur. Hoc qui non facit, confonit.*

C. XI. *¶ Non tantum immunes a scelere, qua non
liberant eos, qui possunt a fado
liberari.*

Unde Augustinus ait in Psal. 81.

Ostendit k. [Propheta] nec illos immunes a scelere
esse, qui permiserunt Christum principium interfici-
ere, cum per multitudine timerentur, & posset illos fa-
cio, & se a conſenu liberare. Qui i. defini obliuiae cum
potest, conſentit.

¶ Qui definiit.] Hac in eadem glossa referuntur ex Caf-

*a. Ivo p. 10. c. 13. Psalm. 1. s. c. 10. b. diripiā. Jorij. c. Neg-
orig. d. Exod. c. Proverb. 24. f. Damasius epif. 3. ad
Stephanum. cap. 8. sup. dif. 13. error. & dif. 13. facientis. Poly. 1. 7.
m. 11. Aſſelin. Lig. cap. 19. g. Poly. 1. 13. Aſſelin. 1. 13. cap. 13. Ivo
p. 6. cap. 14. h. & in Africano cap. 43. i. al. omnipotens,
tu ergo d. a. k. Glosa ord. ibi, ex B. Auguſt. O. Caſſio-
des ad illud. [Eripe pauperem.]*

*fedoro: cuius verba ſunt hoc. Nam cum poſſit obviare
versis, ſi definas adverſari, conſensus erroris eſt*

QVÆSTIO IV.

Ovidi autem vindicta impetranda non ſit, nulli mi-
probat. Malenim tolerandi ſunt, non diuina
interpretatione forendi, non corporale expeditum.

C. I. *¶ Quando malum ſunt tolerandi, & que-
do ab eis recordandam ſit.*

Unde Augustinus ait in libro de verbis Domini.

n. sermones 11.

Tolerandi ſunt quidem mali pro pace, nec a me
raliter ab eis recedunt: fed spiritualiter i epi-
ſtula facere quod pertinet ad correctionem malorum
cum licet progradu cujusque, ſalva pace: diligenter &
non tangere. Non enim Prophetas, qui dicunt
pulum ſuum dimitterunt: fed inter eos habitabunt, quod
increpabant, unum templum cum eis intrabunt, et
ſacramenta celebrabant. Hoc eft exire, ore non pa-
re: hoc eft impundum non tangere, voluntate non
ſentire.

*Caput hoc eft in glossa ordinaria. 2. Cor. ad ea verbis, cap.
medio corum, ſententia vero accepta ex sermones 11. In
de verbis Domini: ex quo infra ead. capitulo. & cap. modi
idem peribunt refutatur.*

*¶ Spiritualiter.] Hic interpretata erant duas voces ſpiri-
tualiter autem, qui ſunt exponti, quae & a plurimi videntur
glossa ordinaria abſent.*

C. II. *¶ Quid mali ſunt tolerandi a deo.*

Idem.

Tbonus tolera malum. Nam & Chriftus i hunc
cum ſicut forenſe eſſe, toleravit, & ad praedicatio-
mifti, eique cum aliis Euchariftam dedit.

*¶ In iuriis huius capiti eft in tractatu ſi. in locum, Alii
verò videntur accepta ex glossa ordinaria in psalmis 1. al. 10.
Dixit enim in corde. & explanatione 3. Auguſt. in
psalmo 10. cuius propria verba referuntur, ſep. 1. 10. 10.
Ab eodem vero copioſe hac ſudem ſententia expone-
ta 162.*

C. III. *¶ Pro pace ecclasia mali ſunt
tolerandi.*

Idem super Iaſonem trahuntur, ad 1. c.

Vid. c. ergo voluit Dominus noſter Iesu Chriſ-
tates mei, admonere ecclias ſuam, quoniam
num perdidimus inter duodecim habet yohannes 13. 36. n. 10.
nos toleremus, ne corpus Christi diuidatur? Eum an
fanctos eft Judas: ecce fur iudas: & ne com-
petat facilegus, nos qualificavimus fur: fur locutione
Dominique loculorum, fed facrum. Si com-
ſeuimus enim futurum dicimus de re publica, & pecunia
civitatis enim futurum dicimus de re private, quomodo publica
volumenem iudicandum eft facilegus, fur, qui audie-
rit non undequare tollere, fed de ecclasia tolle-
rit. Qui aliquid de ecclasia futurum, iudas perditus pro-
tulit.

Multa in hoc capite ſunt emendata ex brevi Auguſt.

C. IV. *¶ De eodem.*

Idem sermones 11. de verbis Domini.

Ecce, d. inquit, dicit Prophetas. [Recitat, eſſe
malum pro pace tolerandum, à quibus eft a deo
dere jubemus, ne tangamus immundum.] Non
dilectionem spiritualiter intelligimus: illi con-
ter. Nam & ego clam o cum Prophetas: & i quan-
que futura yafa, utru nobis Deus in dispensatione
firia. Clamamus & nos & dicimus, recen-
dere, & immundum ne tetigimus, fed conſidera-
re, & immundum ne tetigimus.

*a. aline. b. 7. 9. 1. ad versiculos circa ſermonem
7. d. Beda 2. Cor. 1. Poly. 1. 13. 1. 10. 1. 10.*

non corporis. Quid est enim tangere immundum, nisi contente peccatis? Quid est autem exire inde, nisi faciat quod pertinet ad correctionem malorum, quantum primitusque gradus atque persona, salva pace, fieri possit? & pauli p[ro]p[ter]a. ¶ Exo frates mei, quotquot habetis inter vos qui adhuc amorem facilius pragmatu[m] eritis, peritos, adulteros, infestores & nigrarum, confabulatorum mathematicorum, phantasticorum, angurium, arsenicum, chroios, luxurios, quidquid inter vos malorum effectus, quantum potestis, improbat, ut corde recedatis, & redigite, ut exiretis inde: & nolite contentur, ut immundum non tangatis.

¶ Et qualisunque [sic] emendationis est ex B. Augustino, non potest, salvo pacis vinculo excludi.

C. V. ¶ Peccatis est, qui corrigit quod potest, vel excludit a[re]a, quod non potest.

Item in secundo libro contra episcopatum Parmentianum, c. 1.

¶ Vnde siquid potestis, arguendo corrigit, vel quod commiseris non potest, salvo pacis vinculo excludit, vel quod ille pacis vinculo excludere non potest, exequitate improbat, humilitate suppeditat, hinc est pacificus, & ab ipso maliciose, deinceps scriptura dicit. b [Va] hu[er]t, qui discep[ta]t, quod iugis est bonum, & quod bonum est, nequam, & iusta. ¶ Omnia libet, prorius fecuris penitus alienus, & iusta. ¶ Quomodo, inquit, Parmentianus, incorruptus potest permanere, qui corruptis sociari solet?

C. VI. ¶ Quid sit malo factari.

Item endem capite 21. continuo.

Tu e[st] pl[en]e, si locutus quis malis, id est, si mali aliqui cum eis committunt, aut commituntibus faciunt. Si autem neutrum faci, nullo modo locutus. Porro, si addit tenimur, ut non sit in vindicando piger, sed vel compiti pulsi in infericordia, & arguit, vel etiam si eam perniciem, & ratio conservanda pacis admittit, et oram & omnibus peccantes arguit, ut cateni removantur, et omnibus vel ab aliquo gradu honoris, vel ab ipsa communione sacramentorum, & hac omnia cum dilectione corrigit, non cum odio persequenti, plenissimum officium non solum castissime innocentem, sed etiam diligenter levantis, implevit. Vbi autem catena impenitentiarum, illa duo temperata retenta incorruptum, causique custodiunt, ut nec faciat malum, nec approbet factum.

C. VII. ¶ Aliope peccata in ecclesia alios non presudicant.

Item in epistola c. 122, contra Donatistos.

Sicut p[ro]p[ter]a catholicis ecclesiis fuerit separatus, quam similibet laudabiliter le vivere exilim, hoc solo sceleri, quod a Christi unitate disjunctus est, non habebit vitam, sed Deum in manu super eum. Quisquis autem in hac ecclesia bene vixerit, nihil ei prejudicant alieni peccati, quia in ea uniusque proprium onus portabit, sicut Apollonius dicit g. & iusta. ¶ Ergo communio maiorum non maculat aliquem participatione sacramentorum, sed confessione factorum. Nam si in malis factis non eius quaque contentat, portat malus caufum suum, & perficit suam, nec prejudicat alteri, quem in confessione malis operis sicut non haber criminis.

¶ Christi unitate] Antea legelatus, Christianitate, Recitatione et ea originali & Beda: sterno alia nonnulla,

C. VIII. ¶ Non te maculat malus, si ei non consentis, sed ipsum rediguis.

Item a iustitione 18. de verbis Domini.

A malis b semper corde disjungimi: ad tempus carnis te corpore copulamini. & iusta. ¶ Dubius modis non te maculat malus: si ei non consentias, & si redigas. Hoc est non communicare, non contentire: communicare quippe, quando facto eis conformum voluntatis vel approbacionis adjungitur. & iusta. ¶ Neque ergo contentientes satis malis, ut approbent, neque negligentes, ut non arguant.

C. IX. ¶ Immundum tangere, est peccatis contentire.

Item ex c. codem.

R ecedit d, exire inde, & immundum ne tetigeritis. Sed contra cordis, non corporis. Quid est enim tangere immundum, nisi contentire peccatis? Quid est autem exire inde, nisi facere, quod pertinet ad correctionem malorum, quantum pro unicuiusque gradu arque persona salva pace fieri potest? Displicuit tibi, quod quisque peccatis: non retinere immundum. Redarguisse, corripuit, monisti, adhibuisti etiam, fures exigit, confratrum, & qua unitatem non violer, disciplinari existit inde. & iusta. ¶ Clamat ista Moyes e, clamavit Esaia f, clamavit Hieremias g, clamavit Ezechiel h. Videamus, si dimisimus populum Dei, & se ad alias gentes transfluerunt. Quam multa, & quam vehementer Hieremias increpavit in peccatis & feleatores populi sui, inter eos tamen erat, utrum cum eis templum intrabat, in eadem scleratorum hominum congregatio vobebat, sed clamante exibat inde. Hoc est exire inde, & hoc est immundum non tangere, & voluntate non contentire, & ore non parcer.

C. X. ¶ Non maculat innocentis facta nocentium,

qua ab eis credo non possint.

Item in epistola 48. ad Vincentianum.

¶ Vnde magnum est crime ab istorum innocentium communione separari? Nam & facti innocentium, quae innocentibus demonstrari, vel ab innocentibus credi non possunt, non conquinantur quicquam, si propter innocentium conforiorum etiam cognita sufficiuntur. Non enim propter malos boni defenseri, sed propter bonos mali tolerandi sunt, sicut toleraverunt Propheta, contra quos tanta dicebant, nec communionem sacramentorum illius populi relinquebant: sicut ipse Dominus innocentem Iudam siquid ad condignum eius existim toleravit, & cum sacram coniam cum innocentibus communicare permisit, sicut toleraverunt Apololoi eos, qui per invidiam, (quod ipsius diaboli vitium est) Chrifum annuntiabant.

C. XI. ¶ Mali, quos ecclesia recipit, nec expellit, lii, si boni sunt tolerandi, non judicandi.

Item in sermone 24. de verbis Apostoli.

F orte l in populo Dei fiat justa te avarus, raptor, inhiatus rebus alienis, quem nos talis, & fidelis est, vel potius fidelis vocatur. Non enim potes de ecclesia pellere: non habes aliquem adiutum, caligando & corripiendo corrige, acceffurus est tecum ad altare. Noli timere: uniusque m proprimum onus portabit. Item iusta. ¶ Quomodo (inquis) ferres, quem novi malum? nonne melius ipsum ferres, quam te foras offerres? Ecce, quomodo feres n: attende Apololum dicentem: o [Vniuersal]e proprium onus portabit. Liberet te ita sententia. Non enim cum illo communi-

a Beda Eph. b Ivo p. 2. c. 102. c Beda 2. Cor. 6. supra ea. ca. eccl. Ivo p. 2. c. 102. d E[ph]es. 5. 2. e Num. 16. f E[ph]es. 5. 2. g Thren. 4. h Ezech. 14. i iusta et uniuersum. k Philip. 1. Talius & fortis] orig. Ivo part. 2. ea. q. 4. m Gal. 6. n al ferri fastigentes] orig. o Gal. 6.

percederent, (ut ita dicam) quid aliud, quam tauri erant, qui inimicos suos corpore virtutis cornu feriebant? Quid vero per alia, nisi patres novi testamenti figurantur? qui dum gratiam interne pinguedinis percipiunt, genitum desideris innuentes, ad sublimia contemplationis sua peccati subelevantur.

C. In ore I. In originali, & quatuor Gratiani vetus & f.

confenserint, obscuratos. Cum vero eis, per quos ecclesia regitur, adest salva pace potestas discipline adversus improbos aut nefarios exercenda, tunc rursus, ne fecordia, feginatioque dormiamus, alias aculei præceptorum, que ad severitatem exortacionis & pertinent, excrandimus, ut gressus nostros in via Domini ex utriusque testimonio illo duce atque adjuto dirigentes, ne patientia nomine torpescamus, nec obtenuo diligentia laetiamus.

I. ¶ De deficitandam. Apud B. Augustinum legitur, intenduntur putant ecclesiam & disciplinam: sed exteri collabores cum Gratianis concordant. Multa vero alia ex illis, & singulare in toto hoc capite sunt refutata.

C. XIX. q. Lexis occulta, severus autem panis

item contra apud Parmentani, lib. 3. c. 2.

C. Vnde b. quicquid fratrum, id est Christianorum intus in ecclesiæ societate constitutorum, in aliquo tali peccato fuit deprehensus, ut anathematis dignus habeatur, fiat hoc, ubi periculum schismatis nullum est. & infra. ¶ Quando ita cuiusque crimen notum est omnibus, & omnibus execrabile appareat, ut vel nullus prosrus, vel non tales habeat defensores, per quos possit schisma contingere, non dormiat severitas discipline.

C. XX. q. Infidelium coligunt & convixiva non sunt evananda.

Quod Augustinus expponens, ait.

Nobis I. non possimus Christo lucrari, si eorum colloquuntur vitium & convivium. Vnde & Dominus & cum publicans & peccatoribus manducavit & bibit. In his vero intus sunt, id est, infidelibus putredine retelecta est.

Sed huius causa haberet apud B. Augustinum de penitentia medicina, c. 3. verba vero fieri omnia sunt in glossario. Cor. 5. s. ad vnu. aliquoq. & invenirentur ad vnu. intus.

Hinc etiam cum Propheta dicit: [Facit Dominus iudicium in eis, ut sint patientes.] expponens addidit Augustinus: [ad h. qui non sunt pauperes, in quo nequit disciplina exerceri.] hinc quando multitudinem est in scilicet, ne salva pace ecclesia misericordia pugnat, retinendam sum potius, quam voluntate pace ecclesia pauperem.

C. XXII. q. Quodam mala ponenda sunt, & quodam tollenda.

Vnde Augustinus aut in libro de fide & operibus, c. 4. & s.

¶ Nobis vero et contraria perlicitantes, cum bonorum

malorumque permissione in ecclesia demonstrant, seu practicam esse perferunt, & patientia praecipua dilectionis, (qua ita nos simillimum reddunt, ut etiam filiorum in ecclesia esse zizania, non tam impedit aut fidem aut charitas nostra, aut quoniam zizania esse certissimum, ipse de ecclesiis recensuit) deficitendum & patent ecclesiæ disciplinam, quando pervertitiam leceritatem propotius tribuerit, ut ad eos non pertineat, nisi dicere, quid convenienter, quid facilius, non curare. Nos vero ad famam doctrinam pergitate arbitramur, ex utriusque testimoniis utam sententiam moderari, ut & canes in ecclesia proper pacem edificeremus, & canibus sanctum, ubi pax ecclesia nostra est, non demus. Cum ergo seu per negligitiam praepotitorum, five per aliquam excusabilem necessitatem, si per occasus obceptionis inventimus in ecclesia malorum, quo ecclesiastica disciplina corrigit aut coegerit non possumus, tunc ne f. alcedat in cor nostrum impon & periculio presumptio, qua exilimemus nos ab his esse separando, ut peccatis eorum non inquinemus, tunc ne p. nostrahre conseruem, velut mundos, sicutque principios abundatus compage, quasi a malorum conforto segregatos: veniant menem illa de Scriptura simillimina, & divina oracula, vel certissima exempla, quibus demonstratum & prænuntiatum est, malos in ecclesiæ permisus bona uirgo in finem facili, tempusque iudicii futuros, & nihil bonis in unitate participatione sacramentorum, qui eorum factis non

a. ad. cori. 1. b. Poly. ibid. Ivo p. 2. c. 27. Pann. in pro. c. 13. & 14. c. Lue. 22. d. Lue. 22. e. Burch. l. 20. c. 19. Ivo p. 17. c. 31. f. al. pro. g. Dan. 4. h. Exod. 5. usq; ad 15. i. altum sapientia cordis.] orig.

C. c. 2

C. XXI. q. Soli prædicti saluatoris, qui in passuando suo labore meruerunt.

Gregorius vero in dialogo, lib. 1. c. 8.

Obitneri & nequaquam possum, quia prædicta non fuerint. Sed ea quæ sancti viri orando efficiunt, ita prædicta sunt, ut precibus obtineantur. Nam ipsa quoque perenni regni prædicta sunt ab omnipotenti Deo disponita, ut ad hoc electi ex f. labore perveniant: quatenus postulando mereantur accipere, quod eis omnipotens Deus ante causam disponuit donec.

C. XXII. q. Occidit Dei iudicio mali obdurate flagellis, boni emendantur.

Item Augustinus in lib. de prædictione

& gratia, c. 15.

NAbuchodonosor g. ponenterunt meruit fructuosa. Nonne poli innumeratas impietas flagellatus penituit. & regnum quod perdidera, rufus accepit? b. Pharaon autem ipsis flagellis est durior effectus, & perit? Hic mihi rationem reddat, qui divinum confitimus nimum alto, & sapientique corde dijudicat cur medicamentum unius medici manu conjectum, alii ad interium, alii valuerit ad salutem; nisi quia

Christi a bonus odor aliis est odor vita in vitam, aliis odor mortis in mortem. Quantum ad naturam, ambo homines erant. Quantum ad dignitatem, ambo Reges. Quantum ad causam, ambo captivum populum Dei posse debant. Quantum ad poenam, ambo flagellis clementer admisisti. Quid ergo fines eorum fecisti esse diversos, nisi quod unus manum Dei sentiens, in recordatione propria iniquitatis ingemuit; alter liberò contra Dei misericordissimam veritatem pugnauit arbitrio?

C. XXXI.

Idem.

VAIS & IZ nonquam Deus redderet interitem, si non spontaneum inventeret homo habere peccatum:

quia nec Deum peccanti homini iustè inferret iram, si homo ex prædestinatione Dei cedidisset in culpam. **I**dem.

¶ Prædestinationem Dei à bonum fīe ad malum

in hominibus operari incepit dicitur, ut ad utrumque

homines quād necessitas videatur impellere: cum in

bonis voluntas sit intelligenda non sine gratia; in malis

autem voluntas intelligenda sine gratia.

Cum vero aliquis ad Deo, aut tradito desideret suis, aut obdūtis le-

gitimis, aut reliquis, magnis peccatis suis hoc ipsius memen-

te profiteretur: quia talia eorum criminis præcesserunt, ut

ipso ibi ponas debuerint, quia eis etiam supplicium ver-

terent in reatum. Atque ita nec de iudicio Dei que-

rimur, quo deſerit meritos deiſerit, & misericordia ejus

gratias agimus, quā liberat nos meritos libera.

Vires itaque obediens non idem cuiquam subtrahit, quia e-

um non prædefinavit, sed [ideo] cum non prædefini-

vit, quia recesserunt ab ipso obediens esse previdit.

Prædestinatione & igitur Dei ſempore in bono eis, qui pec-

catum ſola hominis voluntate commiſſum, aut remittenti-

dum novit cum laude misericordia, aut plectendum cum

laude iuſtitia.

In malis autem operibus noſtris ſola praefi-

cientia Dei intelligenda eft: quia ficut præcivit, &

prædefinavit quia ipſe fecit, & ut faceremus dedit, ita præfe-

vit tantum, non etiam prædefinavit, quia ipſe fecit,

ne in faceremus, exigit. Hi autem de quibus dicu-

runt: [Ex nobis exierunt, fed non fuerunt ex nobis.] Si

enim fuissent ex nobis, manifestum utique nobisfum.

Siluntate exierunt, voluntate ceciderunt: & quia præfici-

sunt caſti, non sunt prædefiniti: effient autem prædefi-

nati, si effici reverſi, & in facilitate ac veritate manu-

ſi. Ac per hoc prædefinitione Dei multis eſt cauſa standi-

mentis eſt cauſa labendis.

In plerisque, vetus caput hoc coniunctum eſt superius, & in titu-

lo eis, item, non idem: eſt autem confidem ex loco indicatis,

Eugenii, Proſteri, & B. Auguſtini.

Non ergo neſſitatem facit corollinus, vel obdūtio di-

rina prædefinitiones, ſed praeficiens, cum boni per gratiam corri-

gantur, & libero arbitrio malo ferantur.

Neg, enim quia quodquid prædefi-

nitio, ſed praeficiens, cum boni per gratiam corri-

gantur, vel obdūtio, qui futura ſunt: ſed quia bona alijq.

eius gratia, male præter eis ſcientiam evenire non poffunt.

Quarum ergo concenteruntur, ſi hæc prædefinitione ſunt,

vel praefaciens, neſſitari evenient: non tam idem obdūtio ve-

rum eis, neſſitari evenient, qui prædefinitione ſunt, vel praefi-

ciens: qui tibi neſſitare refert ad rectum evenient, illi ad iniui-

um dicens praeficiens. Unde Augustinus: [Dua, i, ſaint,

neſſitati, neſſitatis, ſimpli i una, vultus qua neſſitati omnes

homines efficiuntur: altera conditio, ut si aliquis ambula-

a 1. Cor. 2. b aliam. c Fulgentius l. ad Monymmen. Profer in ref. ad Capitula Gallorum, cap. 6. d Ibidem cap. 11. e Ibidem cap. 1. f aliam ad orig. g Idem Profer, cap. 14. h Sententia 6. ad cop. Gallorum. Idem sent. 11. b Idem ad obj. Vincenzianus, 6. 12. & August. ad articulos fib. ſal. imponit, art. 12. i Sententia in libro de prædefinitione Dei Burchard. l. 10. c. 21. l. 10. p. 17. 6. 32.

re qui ſit, cum ambulare neſſitati eſt. Quid cum quod eis in

vit, id eſt aliter, quam notum eſt, negat. Sed hæc non

cum illam ſimplificari trahit. Hanc enim neſſitatem in pri-

pria facit natura, ſed conditionem adiutio. Nata enim neſſi-

tatis origine in te voluntate gradiente, quamvis eam non in

gradus, neceſſare neſſitatum ſit. Eodem igitur modo, in

preventione preſerat videlicet, id neſſitati eſt, tamquam nullus

habeat neſſitatem. Atque Deus ea fuit, que exhorta-
bitrū proveniunt, proſtantia conuertit. Hæc igitur ad teu-

lata diuina, neſſitaria ſunt per difſiſionem diuina.

Per te vero conſiderant, abſolutam e nature ſue libetem deſerant.

Fient igitur præculabili coſtis, que facit libe-

re preſerat, libeſtis quodlibet de libeſtate prefaciens, atque exi-
fendo tamē natum proprie-
tatem, qua prærogativa ſunt, etiam inueniunt prefaciens.

Si omnis mala noſtra libeſtis, libeſtis, etiam inueniunt prefaciens.

Et aſterbitur iniquitatem. Unde Gregorius: [Can. in

indignatio ſibi, ut ita dixerit, medullatus moris, hæc quod
oppofitio humana non removet: ni ſe culibet utilem ob-
jeſtis, ceterum ſentit Deum aliq[uo]d ab intima infamia eis
Hoc eft enim quid Moys. b qui reuertit inueniunt libeſtum
minum ſuam neſſitatis terfa, dumq[ue] ſe obſcena ſtulta, dum
candide vnde placuit, ad petram Oreb venient, & pro qua-
tione difſiſionem, repreſentationem terram, ingredi. Domini non patuit. ¶ Item Augustinus: [De 3. T[ri]n. c. in-
dignatio] quod alia potius dicere, quam non eis in dñe-
derent, quia etiam credentes ſuſſe ipſa certa dicit. b. ſu-
quaſa apud non credentes ſuſſe ſunt, virtutum ſuſſe
Quare autem hoc negantur fuit, dicunt, ſe p[ro]p[ri]o[n]e
minant, & offendunt, cur apud eos Dominus medullas in
prefaciens non erant, ſe p[ro]p[ri]o[n]e ſuſſe ſunt, & p[ro]p[ri]o[n]e
ſecerunt. Non enim, eſt ſi ratione ſuſſi, & p[ro]p[ri]o[n]e
dictiſſa penitentia non poſſimus, maſtiffiſſam tamē ſuſſi.
& verum eſt quod dixit. & iugum eſt quod ſuſſi. ¶ In 10.
Tyrus & Sydonis, ſed etiam Corazani & Berberis pro-
verbis, & ſidelis ex inſidelibus ſunt, ſi hoc in eis vnde libeſtum
operari. Neg, extra illa falſum videri potest, quod
Nemo patet venit ad me, mihi ſuſſe ſunt, & datus ē ſuſſe
tem qui per Propheta[m] & Iudea[m] p[ro]p[ri]o[n]e pronunti-
piam via tua ſuſſi, & mox ea lapidatu[m] quod
adimam tibi facultatem p[ro]p[ri]o[n]e. Idem per psalmum in
comanda dixit. [Eiam uia illorum trahi, & deinde
Angelus Domini persequens eos.] Sed in huic uero ſuſſe
humanae aſterbitur mentis arbitrio, quod dicens comanda
diſciplina ſuſſe ſunt, & obſeruantur, & deinceps ſuſſe ſunt
ad malum. Sic ergo, quanto uia certiora ſuſſe ſunt
tra terminum ad Deo fib[er]iſſionem ſuſſe ſunt, uero ſuſſe
languentius non incongrue medentur, ſi quoniam nemo
niſi præficiatus ad vitam, omnia temere delinq[ue]ntur, ad
corripio, nec malorum eſt negligenda diſciplina.

1. **Dux ſunt.** Hæc a Burchardo & Ione conſiderantur in libro de prædefinitione. Et ſequitur explicatione in libello de prædefinitione Dei ſuper libro de prædefinitione Dei, cap. 10. quod, ut
g[ra]m[mat]i, temo. 7.

2. **¶ Abſolutum.** Apud Burchardum & Ione conſiderantur abſoluta libertate non deſinunt. **¶ De Tyris.** I. Similiter hæc legitimis quod T. Auguſtino in libro de bono perſerat, cap. 14. Eadem non
reſtituit apud Proſterum ad excepta latitudinem, in ratiōne, a
gram & ſive 9.

C. XXIV. **¶ Non ſemper in eis qui p[ro]p[ri]o[n]e
vindicta eſt exercenda.**

Unde idem Auguſtinus in cap. 10. Bonifac.

a Lib. 9. Moral. c. 12. b Exod. 32. Num. 14. c. 11.
d ad doces. e. aliam. f. Matthe. 6. 16.
h Psal. 34.

Misericordiam hominum accipere testimonium, quod in Ecclesia non videmus, cui Deus peribet omnino. Qui enim de tua testimonio non sequuntur, pudenti humani testimoni perdiduntur. Item infra. Molitus medicus forenti phrenericu & parcer inde filio: ille ligando, ille cedendo, sed ambo diligendo. Si auxiliis negligenter, perire permittit, illi potius nulla manu factudo crudelitas est. Item infra. Si per b. pontificem, quam per religionem ac fidem legim, tempus quo debuit, divino munere accepto, & hi, qui inveniuntur in viis & in seipibus, id est, in heribus & schismatibus, cogunt intrare, non quia coguntur reprehendunt, sed quare & ega-
nent, intendant. Convivium Domini unitas est corporis Christi, non solum in sacramento altaris, sed etiam in vinculo pacis. In eam infra. ¶ Theodosius I. Imperator legem 4 generibus in omnes hereticos promul-
gauit, ut cuique eorum Episcopus vel clericus ubili-
tate, decem libris aurum multifarentur. Item
infra. Si olio aliquin una domo habitarent, quam certissime fecerint, & si ruitur, non bisque id primum
habitare nollent credere, atq; in ea manere perlaetent,
sicut inde possentes exerecere in invito, quibus immi-
nentem illi unum polles demonstretamus, ut redire
alios sub eis penitentia non audirent, puto, nisi sa-
cerdos, non immenso crudelitate judicaremur. Porro,
si unus illorum nobis diceret, quando intraveritis erure-
nos, memorem ipsum continuo trucidabo alter autemne exi-
tus quiescere, ne crux vellit, sed neque necare fe-
auderit, quid digeremus, utrum ambos quinz oppri-
matur relinquere, an uno falte per misericordia nostram
opem liberato, alterum non nostra culpa, sed sua po-
tius intentio? Nemo iam infelix, qui non, quid fie-
ti in aliis rebus oporteat, faciliter judicet. Item post
pauli. ¶ Quid si plures essent in domo ruitura, & in-
desiderium nolum ligari, & lethargici nolum excisi:
sed perferant diligenter charitatis phreneticum casti-
gare, lethargicum stimulare, ambos amare. Ambi
offenduntur, sed ambo diliguntur. Ambi molestati,
quandiu agri sunt, indignantur, sed ambo sanari gra-
tulantur. & infra in eadem. ¶ Catholici esse non in-
ciunt, nisi heretici esse desisterint. Neque enim sacra-
menta eorum nobis inimica sunt, que cum illis nobis
sunt communia: quia non humana sunt, sed divina. Pro-
prios error eorum esse auferendum, quem male imbi-
bunt, non sacramenta, quia similiter acceperunt, qua ad
peccatum suum portant & habent, quanto indigni ha-
bent: sed tamen habent.

¶ Theodosius.] *Auctolamus habet ut Gratianus: sed pro-*
priis verba B. Augustini ubi de reprobanda scilicet Donatistarum agit,
fusus hoc. Quod eo modo fieri aliquatenus arbitramur, si
legem piffissima memoria Theodosii, quam generaliter
*in omnes hereticos promulgavit, ut quisquis eorum Epi-
scopus vel clericus, ubilibet effet inventus, decem li-
bris auris multifarent, exprefsis Donatistis, qui se nega-
bant hereticos, ita confirmaret, ut non omnes ea mul-
ta ferientur, & catena que sequitur.*

C. XXV. q Medicinali severitate meli cogan-

tur ad bonum.

Idem Febo, epist. 67.

¶ Videlicet hic ecclesiæ medicina, salutem omni-
um maternam charitatem conquirens, tanquam inter
phreneticos & lethargicos astutians. Nunquid conte-
mnenre, nunquid defilere vel debet, vel potest? Vt rique
fit, necesse est, molestia: quia neutrīs est inimica. Nam
et phreneticī nolunt ligari, & lethargici nolunt excisi:
sed perferant diligenter charitatis phreneticum casti-
gare, lethargicum stimulare, ambos amare. Ambi
offenduntur, sed ambo diliguntur. Ambi molestati,
quandiu agri sunt, indignantur, sed ambo sanari gra-
tulantur. & infra in eadem. ¶ Catholici esse non in-
ciunt, nisi heretici esse desisterint. Neque enim sacra-
menta eorum nobis inimica sunt, que cum illis nobis
sunt communia: quia non humana sunt, sed divina. Pro-
prios error eorum esse auferendum, quem male imbi-
bunt, non sacramenta, quia similiter acceperunt, qua ad
peccatum suum portant & habent, quanto indigni ha-
bent: sed tamen habent.

¶ pars. Ecce quid crimina sunt ponenda, quando salua pace
ecclesiæ fratribus: in quo tamē defixio adhuc est. Ali-
qua enim delinqüentia maledictio diu per patientem ad pa-
tentem est expectanda: aliquando in pauci est punienda, ut ex-
rane exempli causa teretur, & ad patientem proxeretur.
Einde, cum discipuli & celesti igne Samaritanos velint emovere,
prohibeti sunt: ¶ Samaritani ad patientem sunt expellendi, ut
Corisso predicate concurreverent.

C. XXVI. q Non semper in eos, qui peccant,

vindicta est exercenda.

Unde Ambrofius ad lib. 2. commentariorum

ad c. 9. Luc.

¶ Vnde [Christus] discipulos inccepit, quia si ignem
super eos descendente cupiebant, qui ipsum non
recepissent, offenditur nobis non semper in eos, qui
peccaverint, vindictandum: quia nonnumquam amplius
prodest clemens, tibi ad patientem, lapso ad corre-
ctionem. Denique Samaritani g. citius cedererunt,
a quibus hoc loco ignis arceret: nec discipuli peccant,

a Polyc. lib. 7. tit. 3. Anf. lib. 12. c. 61. b. postface.] orig. Infra,
g. & schismatis. c. quoniam orig. d. C. Theod. lib. 6. tit. 5. c. 21. & c. 25.
e. Paup. impetr. c. 17.

Cc 3

qui legem sequuntur. Sciebant enim & Phinees a repudiatum ad iustitiam, quia sacrilegos interemerat, & ad preces Helie b' ignem delendendi de celo, ut Prophetae vindicaretur injuria.

C. ¶ Ut Propheta] Hoc sicut addita, quoniam referuntur ab ipsorum Gratiano infra ead. c. filio.

Potest in bac probatione Apostolorum illud intelligi. **Apostoli** non ego iustitia, sed amaritudini odii & injuriam sua expulsus vindicandam Samaretanum igne vulnerum confonere. Dominus auctor uolens eo injuriam propria persona cum patetis & gaudio tolerare, injuriam vero ferituris domino non inuitum relinqueret, ait. c. [Nostri, cuius Spiritus est? Hunc etiam Petrus, qui cum aliis audierat: [Hoc d' eritis, cum malo exerceris vobis homines, & perficiatis vos, fieri, & dixeris omnes malum adversarios: gaudete in illa die, & exultate, quoniam roribus vestigia corporis est in celo.] consumatis fibi illatas cum gaudie sapientia; peccata vero, quae in Deum committentes, acerrimi puniescat. Vnde Antonius c. & Sophiam Spiritus sancto mentientes mortis penitentia perculit. Sic etiam Paulus dum a suo contemptu pars ad monitione, & multissima commendatione sui Cornelianos revocaret, magnum illum Eymani, f' qui credidit & fiducia veritatem, caccata percussit: ut carcer perterriti predictionem ejus non impeditirent, sed in Christum credentes anima exortatus effugerent. Et Cornelius g' ubi fortuitam, quae in Deum peccavat, satana ad scandala tradidit.

C. XXVII. ¶ Pro injuria Episcopo aliquem excommunicare non licet.

Hinc etiam Gregorius scribit Iuniorum Episcopo, reprobando eum, quid ei injuriam propria persona querendam excommunicavit, dicunt l. 2.

med. so. episcopis.

Intra per querelas fiduciosus vir clarissimus fratrem tuum exfructa fructu te excommunicatum, anathematizatumque conquefles est. Quod ob quam rem factum fuerit, dum a clero tuo, qui praeferens erat, voluntarius adiudicare, pro nulla alia causa, nisi pro eo, quod te injuriaverat, factum immotus. Quae res nos vehementer affigit: quod si ita est, nihil te ostendit de celestibus cogitare, sed terrenam te conversationem habet significans; dum pro vindicta proprii injuria (quod facias regulis prohibetur) maledictionem anathematis invexit. Vnde de cetero omnino cito circumfususque, follicitus, & talia cuiquam pro defensione proprii injuria te inferre denouo non praefumas. Nam si tale aliquid feceris, in te scias postea vindicandum.

Hinc idem in homines offendit, quid peccates, quae in Deum vel proximum commituntur, a nobis priuidentur; ea vero quibus in nos delinqunt, patienter vel toleranda, vel possumus dissimulanda sunt, ait.

C. XXVIII. ¶ Valde offendit, qui dominica deinceps tempore dimittit.

Sic, qui praeclarus est, debitor dominico culpas impune dimittit, non medioriciter profecto offendit, qui debita celestis Regis & Domini sua presumptio remisit. Ea namque, quis in nos committuntur, facile possimus dimittere; ea vero, quae in Deum commissa sunt, cum magna dilectione, nec sine penitentia debe mus relaxare.

5 pats. **S**ed semel culpa dimissa recidere i dolorem non ad animum revocari non debet.

C. XXIX. ¶ Injuria, cum semel remittiuit, iterum revocari non debet.

Unde Gelasius Geronto, Ioanni, Germano, &

Petro Episcopi.

Sic illuc, ubi haec acta sunt, praeferit Stephanum, & supplicatione fu-

a Num. 15. b 4. Reg. 1. infra ea. filic. 9. objicitur. c Luc. 9. d Matth. 5. e Alt. f Ad. g i. Cor. h Polyc. 17. tit. i. al. reditivo.

cepta, cum, qui male tractatus est, ignorante, tendit ablatione remissa punitio recidivo a dolore non debet iterari: divina b' scilicet imitacione elemosina dimissa peccata ultro non redire, non patitur. Sed nihil vel de satisfactione probabitur, vel de resultante transactum dilectionis vestre ferme modum, quatenus, sive nunc saltem poterit competere auctoratio proveniente, illud, potius exerceant, ubi auctoritate posuit auctor: sive irremissibiliter posset esse, ibidem nihilominus vindicetur, ubi pitholemota auctoritate presumptio.

6 pars. **S**ed objectum illud Ambrosii: [Alii c' propter ignis detrahitur de celo, ut Propheta vindicetur injuria] tunc intelliguntur factum, quando Rex fratris suorum illam tristam amorem, & sex mensum, qui factum est precium Helie clausum est actione annis tribus, & nequaquam diuinis magistris ad Heseciam, qui dicitur: [Si Rex Israei vocat te: qui ait, Si bene fac, dona me ignis detrahitur de celo, & consumat vos, & statim ignis detrahitur de celo, & consumat vos.] Qui factum non eis meriti auctor est, sed quid ille est, ut verus Deus, qui videt, non cuius cunctas flumina proprii corporis leghit mundo propter, sed evidenter misericordia misericordia circumspectat. Invenit ergo non alia, sed tantum injuria Domini ipsius mitigata, quem venit a deo, ut carcer terribilis.

G. XXX. ¶ Apostolicus anathematizat quia eum experit, vel qui deinceps Episcoporum aliquem ceperit.

Item objectum illud Silvesteri Papaz ad Am-

rem Episcopum.

Gilliarius i' patricius & nostrar' mandr' si se venire pacifice pro quibusdam celestibus positionibus in palatium Principis, & ad principis cundum velum retinuit omnem decursum deponit, qui mecum veniebat, & nullum permisit utrumque solum & Vigilium Diaconum solitum f' deinceps viventem, & ante pradiast' & patriciam, & seruit in exilium, in quo suffertur modis persecutions, aqua angustia. Ego tamen propositus sum, ne dimittit officium meum, sed cum inde quos congregare potui, eos, qui talia erga me anathematizavisi, & una cum illis Apollonius f' deinde aucto ritate statutus, nullum unquam salire a deum, sicut decepimus sum: & si aliquis decepitur unquam Episcoporum taliter decepit, auctoriam ranathia fieret in conspectu Dei & sacerdotum. Idem Vigilio. **C** Habeto ergo cum his qui sentiunt, plena damnationis sententiam, sicut & nomen & nimus ministerii sacerdotis spiritus Sancti iudicio, & Apostolica a nobis admissa te datur.

2. ¶ Prædictam patriciam [See manuscr. folia, & vita Silverii, ad hoc patrica vocata. Item, ad legibet, prædictum patricium.
Sed & hanc non sicut, sed eccliesia majorum ultimorum peccatum populi in pauperum ideo scandala & gloriis sua docuit, qui hi peccatum id est latitans in pauperum vintatu, monte pauperum cepit pauperem in presenti terreni, in posterum dignificans pauperem ipse peccata, nomine pupuli morte pauperem pauperem.

a. al. Reditivo. b eadem veri verba latentes in foliis, & vita Silverii, ad hoc patrica vocata. Item, ad legibet, prædictum patricium.
c. 4. Reg. 1. sup. ea quid Confin. & 4. Reg. 4. c. divina, & 4. Reg. 1. sup. ea quid Confin. & 4. Reg. 4. d. Matth. 5. e Alt. f Ad. g i. Cor. h Polyc. 17. tit. i. al. Reditivo. h Nazari.

pro a formicatione istius populi una die xxv. milia perierunt,
Sic & pro peccato inuermuratione vel tentatione nonnulli pueri sunt,
sciemus exemplum certe ut penitentiam cogenerent. Sic & quo-
modo nos ponit Deus, ut droma providentia etiam circa hu-
morum voglae cognoscatur: & nonnulli etiam per longa tempora
ad penitentiam expulsi, ut paucum sua benignitas misericordia
debet. Si etiam Helas b culturam Baal vindicaverit, sacerdotes &
prophetas ejus interficienda, mox audierum exponit peccata in-
numerorum populi. Quid vero peccata, que publico indecio de-
fenser, paucum non sint, illo exemplo probatos, quo Christus, c
quatenus fides suorum novaret, non adesse, sed paucum retrocessit
etiam.

C. XXXI. q Iudicis non est sine fine accusatore da-
mnare.

Vnde Ambrofus super primam epistolam ad
Corinthios, cap. i. art.

Sicut quis porcensem non habet, quem scire reuni-
abutur, aut probare non valet, inimicus est: & ju-
dicii non est sine accusatore damnare, quia & Dominus
Iudas, & clam i sicut est, quia non est accusatus, &
nimis obiectum.

¶ Cum fut.] Additio hic sunt aliqua verba ex originali.
Similiter uenit sententia quando multitudine est in cuius-
loquitur de peccatis, qui fecerat habet multitudinem.

C. XXXII. q Quod à multitudine peccatur, vel
deceperat multitudinem habet, facias, ab
ecclasia non punies, sed
deflebas.

Vnde Augustinus in lib. 3. c. 2. contra epistolam
Carthaginensium.

Non e potest esse salubris à multis correptio, nisi
Nam ille contipitur, qui non habet sociam multi-
tudinem. Cum vero idem morbus plurimos occupa-
verit, nihil aliud bonis refat, quam dolor & genitrus,
an perillid figurum, quod Ezechiel f sancto revelatur,
illach eradicat ab illorum vallatione mereantur, & infi-
re. Reversa, si contagio peccandi multitudinem invaserit,
divina disciplina severa misericordia necessaria est.
Nam consta (parationis & innatis & sum, & permissio-
nibus atque fatigatis, quia impia & superba sunt h, &
plus perinde infirmos bonos, quam corrigan cani-
mos mali & infia. ¶ Turba aumeniorum, cum
facultas est in populis promovendi sermonem, gene-
rali obligacione ferienda est: & maxime, si occa-
sionem aquae opportunitatem præbuerit aliquod flagel-
lum delipe Domini, quo eos apateat pro luis meritis
vapulare.

Principia i vero Evangelica k de dilectione inimicorum, &
misericordia impendenda proximi, exhortationes quoque Apostoli 1
et 10. vel potius inimicis, non estuam intelligenda sunt, ut
peccati vel relaxare imputatio, sed ut delinqutere, correctio, &
penitentia iniquitate sufficiat, donec per sententiam iudicis, admis-
sione correptionis, malorum relatu exortationem. In hec ergo ju-
tum del gere inimicis, & misericordie eorum, ut de eorum perditione
dolamus, eorum sahorem desideremus, & pro eorum correctione
quæda laboremus & venemus, penitentibus solita imperdamus,
aut alterius mens pertinet, non ut pertinet, & in malo perfec-
tiones imputare debemus. Sicut enim erga penitentes non se-
vit, sed misericordia est minorem, iuxta illud: n [Noli 1. offe-
rere] quia quis est iustus, qui perit in iustitia tua.] Et iterum: o
[habetis sicut misericordiam eum, qui non fecit misericordiam.
¶ item illud Apollini secunda epistola ad Corinthios: p [Cui ali-
quid donauit, & ego. Nam & ego, si quid donavi propter vas

dona ea a scripto Christus donaret, ut non circumveniamur a fata-
na. Non enim ignoramus cogitationes ejus. [Qui quis nequit con-
fessando decipere, facit nimis afferre.] I sciat, inquam, penitentem
bus, ut dictum est, misericordia est iubemus, si impenitentibus &
obstinatis in mala misericordiam impendere problemat.

¶ ¶ Nolle. ¶ Gratianus non referit ipsa pressus verba ecclie-
sophis. Ex enim si habent: Hæc quoque vidi in diebus va-
nitatis meæ, iustus perit in iustitia sua, & impius multo
vivit tempore in malitia sua. Noli esse iustus multum,
neq; plus sapias, quam necesse est, ne obstupetas.

C. XXXIII. q De iusta & iniusta mi-
sericordia.

Vnde Ambrofus in sermone 8. in Psal. 118.

E St b iniusta misericordia. Denique in lege & scri-
psum est de quodam: (Non misericordies illius.) Et
in libris Regnum regis, quia Saul potest contraxit
offensam, quia miseras est Agag, bohemum Regem, quem
prohibuerat sententia divina servari. Itaque e, si quis
latronem filii deprecantis motus, & lachrymis con-
jugis ejus inflexus absolvendum putet, cui adhuc latro-
ciniandi alpice affectus, nonne innocentes tradit exitio,
qui liberat multorum exitia cogitantur? Certe signa-
rium reprimit, vincula dissolvit, cur laxat exilio, cur la-
trocinandi, quia potest clementiori via, non eripit facul-
tatem, qui voluntatem extorquere non potuit? Dein-
de i inter duos, hoc est, accusatorem & reum, pari peri-
culo de capite decermentes, alterum, si non probasset,
alterum, si esset ab accusatore convictus, non id, quod iu-
stitia est, iudex sequatur: fed dum misericordia rei, dannet
probantem: aut dum accusatori faret, qui probare non
posset, addicat innoxium: non potest igitur haec dici ini-
sta misericordia. In ipsa ecclæsa, ubi maxime misericordia
debet, teneri quam maxima debet forma iustitiae, ne quis
à communione confortio abstentus, & brevile lachry-
ma, atque ad tempus parata, vel etiam uberioribus fle-
bus communionem, quam plurimos debet postulare
temporibus, à facilitate g sacerdotis extorqueat. Non
nec enim iudiçio indigo, plurimos facit ad prola-
pionis contagio provocari? Facilitas enim venit, in-
centium tribuit delinquendi.

¶ ¶ Abstentus] Antea legebatur, à confortio commu-
niconis vel criminationis abstractus. Emendatum est & hoc
& multa aliæ ipso originali:

C. XXXIV. q Non debemus in mala causa
pauperi misericordia.

Item Augustinus in libro Psalmorum,

Psal. 32.

N E amissio i judicio sis pauperi in mala causa mis-
ericordia, cuius si pars siccello, percussis cor, & tanto
nequivocari reddit, quanto iustum ibi facere videtur.

¶ Feri eadem fonte in glossa ordinaria in Psal. 32. ad vers. Dili-
git misericordiam, ex beato Augustino collecta sententia.

C. XXXV. q Hominis est misericordium po-
catoris irascentium.

Idem.

D Vo. k ista nomina cum dicimus, homo peccator,
non utique fructu dicuntur. Quia peccator est, cor-
ripe: quia homo est, misericordia: nec omnino liberabis
hominem, nisi cum persecutus fuerit peccatore. Huic
officio nominis i invigilat disciplina, sicut cuique re-
genti apta & accommodata est, non solum Episcopore
gentilebem suam, sed etiam pauperi regenti familiam
suam, matris regenti conjugem suam, patri regenti
prole suam, iudici regenti provinciam suam, Regi re-

a 2 Petri. 11. b 3. Regum cap. 11. c Ioani. 12. d Sup. 2.
e 2. de manefacta. ver. 18. S. Ambrofus. Cap. l. 5. cap. 244.
f 1. de manefacta. Panormi. in proleg. 16. 17. f Ezekiel. 9.
g 1. manefacta. h al. fina. i Supra eadem. hac autem.
k Luc. 6. i Gal. 6. m al. peccanti. n Ecclesi. o Iac. 2.
p 2. Corinthis. 2.

a In persona Christi. orig. Glossa inter. ibid. b Anf. l. 3. c. 31.
Polyc. l. 6. tit. 21. c Deut. 19. d 1. Reg. 11. e Atqui si quis la-
tronum orig. f al. Demig. g al. facultatis. h Et glo. ord. ibid.
i al. cammisa. k Beda Gal. 6. Polyc. l. 6. tit. 21. Anf. l. 3. c. 71.
l omni.] vera lofisti.

Cc 4

prohibebantur, & ad terram promissionis compellebantur: si voluntas mala semper fuit permittenda est liberari, quare Paulus non est permisus ut pessima voluntate, quae persequatur ecclesiam, sed a prostrare, ut excaretur: excaecatus, ut mutaretur: mutatus, ut minteretur: missus, ut qualia fecerat in errore, nilla propter patetetur: si voluntas mala semper fuit permittenda est libertari, quare moneter pater in frugipediis fandis, filium durum non solius verbis corrigeret, sed etiam latera eius tundere, ut ad bonam disciplinam coactus ac domino dirigatur? Vnde idem dicit: [Tu percuts eum virga, animam autem ejus libera a morte.] Si mala voluntas semper fuit permittenda est libertari, quae corripuntur negligentes padres, & dicunt ei: [Errantem omen non revocatis, perdita non inquisitis.] Et vos oves Christi efficiatatem Dominum portatis in sacramenta, quod accepistis: fed erratis & periretis. Non ideo vobis disficiamus, quia revocamus errantes, & quia nimis peccatum. Melius enim facimus voluntatem Domini moventes, ut vos ad eum ovile redire cogamus, quam ecclési voluntati orium errantium, ut perire vos penitamus. ¶ Noli ergo iam dicere, quod te affidive ad dicere: Sivolo errare, sic vole perire. Melius enim non habemus non permittimus, quantum possimus. Modo, quod te in pietatum ut moreris, missis, unque libet. Sed quama crudelies effient ferri Dei, si huius male voluntati tue te permittent, & non tibi morte liberabit? Quis enim non mentitur? Quis non impios regnè judicaret? Et tamen tu te volens in aquam missisti, ut moreris; illi te molentes aqua levaverunt, ne moreris. Tu fecisti secundum voluntatem tuam, sed in pietatem, illi contra voluntatem tuam, sed propter salutem. Si ergo fatus sita corporalis sic custodiendis, ut etiam in molestiis ab eis, qui eos diligunt, feretur: quanto magis illa spiritualis, in cuius defensione eterna mecum: quamquam & in vita mortali, quam tu ipse inferte voluisti, non folium ad tempus, sed etiam in eternum morteiris: quia eti non ad salutem, non ad ecclesiam pacem, non ad Christi corporis unitatem, non ad famam & individuum charitatem, sed ad cula aliquia cogeritis, nec sic tibi ipse mortem inferre debuit. Considera scripturas divinas, & discute quantum potes, & vide utrumque fecerit aliquid aliud inforunatum arque fidem, cum ab eius tanta malo perpetiuam, qui etiam ad eternum interittere, non ad vitam eternam, qui tu compelleris, adigebant. ¶ Repetit, sicut audio, quod in Evangelio & lectione est, recensisse à Domino xx. & discipulis & arbitris fuit male atque impiz discessiois suis, permisit: excepisse duodecim, qui remanerant, fuisse peccatum. [Nunquid & vos vultis ire?] Et non attendit, quia tuum primum ecclesia novo germine pullulabat, nondumque in ea fuerat completa illa propria: fuit adorabunt eum omnes Reges terræ, oportes gentes servientib[us]:] Quid utique quanto magis impleur, tandem maiorum ecclesia potestate, ut non solus invit, sed etiam cogar ad bonum. Hoc tunc Dominus significare voluit, qui quamvis haberet magna potestatem, prius tamen elegit commendare humilitatem. Haec & in illa convixit similitudine satisfacti, ostendit, ubi misit ad invitatos, & veniremōlēctū, & ait g. servo: [Exi plateras 2, & vios civitatis, & pauperes ad debiles, & caicos, & claudos introducere. Et ait fervus Domino: Fadum est, ut imperiū, & adhuc locus est. Et ait Dominus servo: Exi in vias & sepe, & compelle intrare, ut impinguatur dominus meus]

Vide nunc quemadmodum de his qui prius veneruntur, dictum est, introduc eos: nunc a dictum est, compelle. Ita significata sunt ecclesiæ primordia adhuc crescentia, ut essent vices etiam compendienda.

¶ Attende ergo] Locus hic: quemadmodum & multo ita in hoc capite emendatus est ex Augustino. Antea legebatur: Attende ergo, & confidea, quod non ideo voluntas bona misericorditer impedit, ut mala voluntas hominis diligit.

¶ In plateas] Sic emendatus est ex Evangelio B. Lucæ, expunctis duas vocibus. Antea enim legebatur, ex eius in vias & plateas.

C. XXXIX. q. Hereticis utiliter parvuntur, quæ catholicis writeri inferuntur.

Idem superணom, tractatus ad cap. 3.

¶ Vando b' vult Deus concitare potestates adversus hereticos, adversus schismatics, adversus dissipatores ecclesie, adversus exsufflatores Christi, adversus blasphematores baptismi, non mirentur, quia Deus conditatur, ut à Sara verberetur Agar, & ponat ē cervicem: quia cum humiliata discederet à domino suo, occurrit ei Angelus, & dicit: d [Quid est Agar ancilla Saræ?] Quidam questa estet de domina, quid accidivit ab Angelo? [Revertere ad dominum & tuam.] Ad hoc ergo affligitur, ut revertatur; atque utinam revertatur, quia proles ejus, sicut filii Iacob, cum fratribus hazardatatem tenebit. Mirantur autem, quia communuent potestates Christianæ adversus defensandos dissipatores ecclesie. Si non ergo moverentur, quomodo redderent rationem de imperio suo Deo? Intendat charitas vestra, quid dicam: quia hoc pertinet ad Reges facili Christianos, ut temporibus suis pacatam velim matrem suam ecclesiam habere, unde spiritualites nati sunt. & paulo post. ¶ Nabuchodonosor Rex decrevit, dicens: f [Quicunque dixerint blasphemiam in Deum Sidrach, Misach, & Abednego, in instantium erunt, & dominus eorum in perditionem.] Ecce quomodo fecit Rex alienigena, ne blasphemaretur Deus Israhel, qui potuit res pueros de ignilibre. Etonantur, ut faviant Reges Christiani, quia Christus exsufflatur, à quo non tres pueri, sed orbis terrarum cum ipsis Regibus a gehennam igne liberatur. & infia. ¶ Quomodo ergo isti Reges non movereantur, qui non tres pueri attingunt liberos de flamma, sed scipios liberatos de gehenna? quando vident Christianum, à qui liberati sunt, exsufflari in Christianis, quando audiunt dici Christiano, die te non esse Christianum. Talia facere, volume, & saltum talia pati nolunt. Nam videte qualia faciunt, & qualia parvuntur: occidunt animam, affligunt in corpore: sempiternas mortes faciunt, & temporales se perpetri conqueruntur.

C. XL. q. Ecclesia hereticos ratione perse-
quuntur.

Item contra literas Petilianas lib. 2. c. 79.

¶ VI. g. peccata, non peccata legis auctoritates, sed contra legi autoritatem. Quia vero interrogas me, quia si ratio persequendi, vicissim te interrogabo, cuius in vox in Psalmo dicens: h [Detrahente secreto proximo suo, hunc persequeris.] O ignore iraque persequitoris vel causam, vel modum, & noli tanta impunitia generaliter malorum persecutions i reprehendere. & j. c. ¶ Non enim persequimur vos, nisi quemadmodum vestras persequuntur faciliter. Item sup. cap. 2. Petilianus dixit, si Apostoli persecuti sunt aliquem, aut aliquem tradidit Christus? Augustinus respondit, possem quidem dicere ipsam fatam omnibus malis hominibus esse pejorem, cui tamen tradidit Aposto-

a. al. Non. b. Polyc. l. 7. tit. 6. Anf. l. 12. c. 54. c. al. Supponit
d. Genes. 2. c. d. dominus. f. Don. 3. g. Ivo p. 40. cap. 394.
h. Psal. 109. i. al. proficisci.

C. 35

Ius hominem a intericium carnis , ut Spiritus sit salvus in die Domini Iesu : itenique alios & de quibus dicit . [Quos tradidi satana , ut discant non blasphemare .] Ex Dominus Christus flagello & expulsi de templo improbos mercatores , ubi etiam coniuxum est testimoniūm scripturam dicens , d [Zelus domus tuz comedimus .] Ecce invenimus Apostolum traditorem , Christianum persecutorem . & cap . 19 . ¶ Postremo , quare per violentissimas turbas etiam ultra improbi eius ecclesias catholicis , ubi poteritis advertere , quod sumuntur ex eius exemplis res ipsa indicat ? Sed dicatis , vos loca vestra defendere : & refutatis eis , & cibibus quibusque poteritis . Quare ibi non auditis vocem Domini dicens : & [Ego autem dico vobis , non refutare malo ?] Aut si fieri potest , ut aliquando rebus per vim corporalem refutetur violentia ; nec iudeo praeceptum violenter , quod audiuvimus a Domino : [Ego autem ago vobis , non refutare malo .] cur non etiam hoc fieri potest , ut per ordinarias f & legitimas potestes rebus , quae illiciunt usurpantur ; vel ad injuriam Dei retinentur , plus expellat impium ; & iustus iniustum ? Neque enim eo modo persecutionem nisi sunt pseudepheta ab Heliā g , quomodo ipse a Rego nequissimum , qui flagellarus est Dominus a persecutoribus , propterea passionibus ejus comparandi sunt , quos ipse de templo flagellatos fecit . Refutat ergo , ut nihil aliud requiriendum esse fateamini , nisi utrum iuste , an impie vos separaveritis a communione orbis terrarum . Nam si hoc inventum fuerit , quod impie feceritis , non mitemini , si non defunct minister Deo . per quos flagellazioni : quia persecutionem patimini non a nobis , sed sicut scripsit Ecclesiasticus , cap . 17 . De persecutione vestra querela fedebatur , si cogitari & intelligari prius non omena perfecutionem esse culpabilem . Alioquin non laudabiliter dicebatur . [Derelictum fecerit proximo suo , hunc persequitur .] Nam quotidie videmus , & filium departantquam de persecutore suo conqueri , & conjungere de marito , & servum domino , & colonum , de possidente , & reum de judice , & militare vel provinciali de Duce , vel Rege : cum illi plerunque ordinatusmodum potestate homines sibi subditos perterritos leviorum : & penarum à gravioribus malis prohibeant , atque compescant : plerisque autem a bona vita , & a bonis factis minando & siveiendo deterreant . Sed cum a malo & illicito prohibent , correciores & confutatores sunt : cum autem a bono & licito , persecutores & oppressores sunt . Culpantur etiam qui prohibent a malo , si modum , pecati modus contradictionis excedat .

C. XLII. q Argelas terra contra inimicos suos
auxiliu petat ecclsa.

Idem in epist . 40 . ad Vincentum .

Non inventum exemplum in Evangelio . & Apóstolicis litteris , aliquid pertinet à Regibus terra pro ecclsa & contra inimicos ecclsa . Quis negat non inventum ? Sed nondum implebat illa propheticā & (Et nunc Reges intelligite , eruditissimi qui iudicatis terram , servite Domino in timore .) Adhuc enim implebitur illud , quod in eodem Psalmo paulo superius dicitur : [Quare tremuerunt gentes , & populi meditauit inania ? Afterunt Reges terre , & Principes conveniunt in unum adversus Dominum , & adversus Christum eum .] Veruntamen si facta præterita in Propheticis / libris figura fuerint futurorum , in Rego illo , qui appellabatur Nabuchodonosor , urrumque tempus figuratum est , & quod sub Apollolis habuit , & quod nunc haber ecclsa . Temporibus itaque Apostolorum &

a. 1 Cor . 5 . b. 1 Tim . 1 . c. 1 Thess . d. Psal . 2 . e. Matt . 6 . f. al . ordinarior . g. 3 Reg . 18 . & 19 . h. Psal . 102 . i. al . devinum . k. Psal . 2 . l. Daniels .

Martyrum illud implebarunt , quod figuratum esse quando Rex memoratus pios & iustos cogebat adorare simul eorum & recubantes in flammam metebat . Nunc autem illud impletum , quod paulo post in codem Regum est , cum conversus ad honorandum eum venire cœravit in regno suo , ut quicunq; blasphemaret Deum . & Iacob , & Abrahā , & pons debuit subponere . Pius ergo tempus illius Regis significat apud eum tempora Regum infidelium , quos pater sanctus Chalcedon impisi . Posterior vero tempus quidem a significativa tempora posteriorum Regum jam uidetur , quo pater temporis pro Christianis . Sed plane in eis qui sub nomine Christi etiam feducunt se perveri , ne forte over Cœlum erant , & ad gregem aliter revocande sine tempore levantis , & magis manuactu fertur , ut ratione exhortatione , atque damnatione tribulatione canuntur considerare , quid & quare patiantur . & adiutori propinquos amicos & calamitos hominum temporibus legunt . Quis enim nostram , quis veftit nominat leges ab Imperatoribus datas adver sus facilius ganorum ? Et certè longe ibi pena severior continuat . Illius quippe impletarit capitale supplicium et . & vobis autem corripiendis atque coactendis habentis est , quia potius admoneremini acce direcione que preceleste punirentur .

C. XLII. q Malas ecclsa justi perfugitor .

Item ejusdem ad Bonifacium comitem episcopalem .

Sed b ecclsa vera ipsa est , quae persecutionem potest non qua facit , quazat ab Apolito & quam non manifestificabat Saraceni , quando persecutionem fecerunt . Liberari quippe matrem nostram ostendit Hierusalem , id est , veram Dei eccliam in illa resedit fuisse figuraram , qui affligebat amillan . Item melius dictumamus , magis illa perfeccione superbius , quam illam Saracene coegeret . Illam dominam faciebat injuriam , illa imponebat disciplinam . Deinde quarto , si boni & laudabiles fecerunt perfectionem , sed tantummodo patiuntur , quae patitur est in Psalmiq; vocem , ubi legitur : & [Propter inimicos meos , & competherem illos , & nos condit , donec deficiant .] Ergo si verum dicer , regis force volumus , et perfeccio iusta , quia secundum quod ecclsa Christi , & ei iusta perfeccio , quantum utriusque ecclsa Christi . Ista itaque hec est , ut perfeccione patitur properi jutitiam ; illitteris , qui perfeccione patiuntur properi iustitiam indeinde perfecciori diligendo , illi sive iustitia rigat , illi ut evortat : illi ut revocet ab errore , illi præcipient in errorem . & f. Quidam autem dicunt contra haec impletas leges subfiniunt iniquitatem . Ita sive Regibus terra Apolitos talia , non contineat aliquid fuisse tunc tempis , & omnia suis temporibus . Quis enim tunc Christianum crediderit Imperium qui ei pro pietate contra impletarum leges ferri feriatur ? quando adhuc illud prophetice impletum . Quare tremuerunt gentes , & populi meditauit inania ? Afterunt Reges terre , & Principes conveniunt in unum adversus Dominum , & adversus Christum eum .] Nondum autem agebam , quod prædictum in eodem Psalmo dicitur . [Et nunc Reges accidit eruditissimi qui iudicatis terram .] Servite Dominum more , & exultate cum eum tremore .] Quomodo ergo Reges tremunt in timore , nisi ea , quae complicitudo Domini sunt , religiosa severitate prohibeant , & plecentio ? Alter enim servit qui homo est , & quia etiam & Rex est . Quia homo est , ei servit

a. al . illime . b. Psal . 17 . 18 . 19 . 20 . 21 . 22 . 23 . 24 . 25 . 26 . 27 . 28 . 29 . 30 . 31 . 32 . 33 . 34 . 35 . 36 . 37 . 38 . 39 . 40 . 41 . 42 . 43 . 44 . 45 . 46 . 47 . 48 . 49 . 50 . 51 . 52 . 53 . 54 . 55 . 56 . 57 . 58 . 59 . 60 . 61 . 62 . 63 . 64 . 65 . 66 . 67 . 68 . 69 . 70 . 71 . 72 . 73 . 74 . 75 . 76 . 77 . 78 . 79 . 80 . 81 . 82 . 83 . 84 . 85 . 86 . 87 . 88 . 89 . 90 . 91 . 92 . 93 . 94 . 95 . 96 . 97 . 98 . 99 . 100 . 101 . 102 . 103 . 104 . 105 . 106 . 107 . 108 . 109 . 110 . 111 . 112 . 113 . 114 . 115 . 116 . 117 . 118 . 119 . 120 . 121 . 122 . 123 . 124 . 125 . 126 . 127 . 128 . 129 . 130 . 131 . 132 . 133 . 134 . 135 . 136 . 137 . 138 . 139 . 140 . 141 . 142 . 143 . 144 . 145 . 146 . 147 . 148 . 149 . 150 . 151 . 152 . 153 . 154 . 155 . 156 . 157 . 158 . 159 . 160 . 161 . 162 . 163 . 164 . 165 . 166 . 167 . 168 . 169 . 170 . 171 . 172 . 173 . 174 . 175 . 176 . 177 . 178 . 179 . 180 . 181 . 182 . 183 . 184 . 185 . 186 . 187 . 188 . 189 . 190 . 191 . 192 . 193 . 194 . 195 . 196 . 197 . 198 . 199 . 200 . 201 . 202 . 203 . 204 . 205 . 206 . 207 . 208 . 209 . 210 . 211 . 212 . 213 . 214 . 215 . 216 . 217 . 218 . 219 . 220 . 221 . 222 . 223 . 224 . 225 . 226 . 227 . 228 . 229 . 230 . 231 . 232 . 233 . 234 . 235 . 236 . 237 . 238 . 239 . 240 . 241 . 242 . 243 . 244 . 245 . 246 . 247 . 248 . 249 . 250 . 251 . 252 . 253 . 254 . 255 . 256 . 257 . 258 . 259 . 260 . 261 . 262 . 263 . 264 . 265 . 266 . 267 . 268 . 269 . 270 . 271 . 272 . 273 . 274 . 275 . 276 . 277 . 278 . 279 . 280 . 281 . 282 . 283 . 284 . 285 . 286 . 287 . 288 . 289 . 290 . 291 . 292 . 293 . 294 . 295 . 296 . 297 . 298 . 299 . 300 . 301 . 302 . 303 . 304 . 305 . 306 . 307 . 308 . 309 . 310 . 311 . 312 . 313 . 314 . 315 . 316 . 317 . 318 . 319 . 320 . 321 . 322 . 323 . 324 . 325 . 326 . 327 . 328 . 329 . 330 . 331 . 332 . 333 . 334 . 335 . 336 . 337 . 338 . 339 . 340 . 341 . 342 . 343 . 344 . 345 . 346 . 347 . 348 . 349 . 350 . 351 . 352 . 353 . 354 . 355 . 356 . 357 . 358 . 359 . 360 . 361 . 362 . 363 . 364 . 365 . 366 . 367 . 368 . 369 . 370 . 371 . 372 . 373 . 374 . 375 . 376 . 377 . 378 . 379 . 380 . 381 . 382 . 383 . 384 . 385 . 386 . 387 . 388 . 389 . 390 . 391 . 392 . 393 . 394 . 395 . 396 . 397 . 398 . 399 . 400 . 401 . 402 . 403 . 404 . 405 . 406 . 407 . 408 . 409 . 410 . 411 . 412 . 413 . 414 . 415 . 416 . 417 . 418 . 419 . 420 . 421 . 422 . 423 . 424 . 425 . 426 . 427 . 428 . 429 . 430 . 431 . 432 . 433 . 434 . 435 . 436 . 437 . 438 . 439 . 440 . 441 . 442 . 443 . 444 . 445 . 446 . 447 . 448 . 449 . 450 . 451 . 452 . 453 . 454 . 455 . 456 . 457 . 458 . 459 . 460 . 461 . 462 . 463 . 464 . 465 . 466 . 467 . 468 . 469 . 470 . 471 . 472 . 473 . 474 . 475 . 476 . 477 . 478 . 479 . 480 . 481 . 482 . 483 . 484 . 485 . 486 . 487 . 488 . 489 . 490 . 491 . 492 . 493 . 494 . 495 . 496 . 497 . 498 . 499 . 500 . 501 . 502 . 503 . 504 . 505 . 506 . 507 . 508 . 509 . 510 . 511 . 512 . 513 . 514 . 515 . 516 . 517 . 518 . 519 . 520 . 521 . 522 . 523 . 524 . 525 . 526 . 527 . 528 . 529 . 530 . 531 . 532 . 533 . 534 . 535 . 536 . 537 . 538 . 539 . 540 . 541 . 542 . 543 . 544 . 545 . 546 . 547 . 548 . 549 . 550 . 551 . 552 . 553 . 554 . 555 . 556 . 557 . 558 . 559 . 5510 . 5511 . 5512 . 5513 . 5514 . 5515 . 5516 . 5517 . 5518 . 5519 . 5520 . 5521 . 5522 . 5523 . 5524 . 5525 . 5526 . 5527 . 5528 . 5529 . 5530 . 5531 . 5532 . 5533 . 5534 . 5535 . 5536 . 5537 . 5538 . 5539 . 5540 . 5541 . 5542 . 5543 . 5544 . 5545 . 5546 . 5547 . 5548 . 5549 . 55410 . 55411 . 55412 . 55413 . 55414 . 55415 . 55416 . 55417 . 55418 . 55419 . 55420 . 55421 . 55422 . 55423 . 55424 . 55425 . 55426 . 55427 . 55428 . 55429 . 55430 . 55431 . 55432 . 55433 . 55434 . 55435 . 55436 . 55437 . 55438 . 55439 . 55440 . 55441 . 55442 . 55443 . 55444 . 55445 . 55446 . 55447 . 55448 . 55449 . 55450 . 55451 . 55452 . 55453 . 55454 . 55455 . 55456 . 55457 . 55458 . 55459 . 55460 . 55461 . 55462 . 55463 . 55464 . 55465 . 55466 . 55467 . 55468 . 55469 . 55470 . 55471 . 55472 . 55473 . 55474 . 55475 . 55476 . 55477 . 55478 . 55479 . 55480 . 55481 . 55482 . 55483 . 55484 . 55485 . 55486 . 55487 . 55488 . 55489 . 55490 . 55491 . 55492 . 55493 . 55494 . 55495 . 55496 . 55497 . 55498 . 55499 . 554100 . 554101 . 554102 . 554103 . 554104 . 554105 . 554106 . 554107 . 554108 . 554109 . 554110 . 554111 . 554112 . 554113 . 554114 . 554115 . 554116 . 554117 . 554118 . 554119 . 554120 . 554121 . 554122 . 554123 . 554124 . 554125 . 554126 . 554127 . 554128 . 554129 . 554130 . 554131 . 554132 . 554133 . 554134 . 554135 . 554136 . 554137 . 554138 . 554139 . 554140 . 554141 . 554142 . 554143 . 554144 . 554145 . 554146 . 554147 . 554148 . 554149 . 554150 . 554151 . 554152 . 554153 . 554154 . 554155 . 554156 . 554157 . 554158 . 554159 . 554160 . 554161 . 554162 . 554163 . 554164 . 554165 . 554166 . 554167 . 554168 . 554169 . 554170 . 554171 . 554172 . 554173 . 554174 . 554175 . 554176 . 554177 . 554178 . 554179 . 554180 . 554181 . 554182 . 554183 . 554184 . 554185 . 554186 . 554187 . 554188 . 554189 . 554190 . 554191 . 554192 . 554193 . 554194 . 554195 . 554196 . 554197 . 554198 . 554199 . 554200 . 554201 . 554202 . 554203 . 554204 . 554205 . 554206 . 554207 . 554208 . 554209 . 554210 . 554211 . 554212 . 554213 . 554214 . 554215 . 554216 . 554217 . 554218 . 554219 . 554220 . 554221 . 554222 . 554223 . 554224 . 554225 . 554226 . 554227 . 554228 . 554229 . 554230 . 554231 . 554232 . 554233 . 554234 . 554235 . 554236 . 554237 . 554238 . 554239 . 554240 . 554241 . 554242 . 554243 . 554244 . 554245 . 554246 . 554247 . 554248 . 554249 . 554250 . 554251 . 554252 . 554253 . 554254 . 554255 . 554256 . 554257 . 554258 . 554259 . 554260 . 554261 . 554262 . 554263 . 554264 . 554265 . 554266 . 554267 . 554268 . 554269 . 554270 . 554271 . 554272 . 554273 . 554274 . 554275 . 554276 . 554277 . 554278 . 554279 . 554280 . 554281 . 554282 . 554283 . 554284 . 554285 . 554286 . 554287 . 554288 . 554289 . 554290 . 554291 . 554292 . 554293 . 554294 . 554295 . 554296 . 554297 . 554298 . 554299 . 554300 . 554301 . 554302 . 554303 . 554304 . 554305 . 554306 . 554307 . 554308 . 554309 . 554310 . 554311 . 554312 . 554313 . 554314 . 554315 . 554316 . 554317 . 554318 . 554319 . 554320 . 554321 . 554322 . 554323 . 554324 . 554325 . 554326 . 554327 . 554328 . 554329 . 554330 . 554331 . 554332 . 554333 . 554334 . 554335 . 554336 . 554337 . 554338 . 554339 . 554340 . 554341 . 554342 . 554343 . 554344 . 554345 . 554346 . 554347 . 554348 . 554349 . 554350 . 554351 . 554352 . 554353 . 554354 . 554355 . 554356 . 554357 . 554358 . 554359 . 554360 . 554361 . 554362 . 554363 . 554364 . 554365 . 554366 . 554367 . 554368 . 554369 . 554370 . 554371 . 554372 . 554373 . 554374 . 554375 . 554376 . 554377 . 554378 . 554379 . 554380 . 554381 . 554382 . 554383 . 554384 . 554385 . 554386 . 554387 . 554388 . 554389 . 554390 . 554391 . 554392 . 554393 . 554394 . 554395 . 554396 . 554397 . 554398 . 554399 . 554400 . 554401 . 554402 . 554403 . 554404 . 554405 . 554406 . 554407 . 554408 . 554409 . 554410 . 554411 . 554412 . 554413 . 554414 . 554415 . 554416 . 554417 . 554418 . 554419 . 554420 . 554421 . 554422 . 554423 . 554424 . 554425 . 554426 . 554427 . 554428 . 554429 . 554430 . 554431 . 554432 . 554433 . 554434 . 554435 . 554436 . 554437 . 554438 . 554439 . 554440 . 554441 . 554442 . 554443 . 554444 . 554445 . 554446 . 554447 . 554448 . 554449 . 554450 . 554451 . 554452 . 554453 . 554454 . 554455 . 554456 . 554457 . 554458 . 554459 . 554460 . 554461 . 554462 . 554463 . 554464 . 554465 . 554466 . 554467 . 554468 . 554469 . 554470 . 554471 . 554472 . 554473 . 554474 . 554475 . 554476 . 554477 . 554478 . 554479 . 554480 . 554481 . 554482 . 554483 . 554484 . 554485 . 554486 . 554487 . 554488 . 554489 . 554490 . 554491 . 554492 . 554493 . 554494 . 554495 . 554496 . 554497 . 554498 . 554499 . 554500 . 554501 . 554502 . 554503 . 554504 . 554505 . 554506 . 554507 . 554508 . 554509 . 554510 . 554511 . 554512 . 554513 . 554514 . 554515 . 554516 . 554517 . 554518 . 554519 . 554520 . 554521 . 554522 . 554523 . 554524 . 554525 . 554526 . 554527 . 554528 . 554529 . 554530 . 554531 . 554532 . 554533 . 554534 . 554535 . 554536 . 554537 . 554538 . 554539 . 554540 . 554541 . 554542 . 554543 . 554544 . 554545 . 554546 . 554547 . 554548 . 554549 . 554550 . 554551 . 554552 . 554553 . 554554 . 554555 . 554556 . 554557 . 554558 . 554559 . 554560 . 554561 . 554562 . 554563 . 554564 . 554565 . 554566 . 554567 . 554568 . 554569 . 554570 . 554571 . 554572 . 554573 . 554574 . 554575 . 554576 . 554577 . 554578 . 554579 . 554580 . 554581 . 554582 . 554583 . 554584 . 554585 . 554586 . 554587 . 554588 . 554589 . 554590 . 554591 . 554592 . 554593 . 554594 . 554595 . 554596 . 554597 . 554598 . 554599 . 554600 . 554601 . 554602 . 554603 . 554604 . 554605 . 554606 . 554607 . 554608 . 554609 . 554610 . 554611 . 554612 . 554613 . 554614 . 554615 . 554616 . 554617 . 554618 . 554619 . 554620 . 554621 . 554622 . 554623 . 554624 . 554625 . 554626 . 554627 . 554628 . 554629 . 554630 . 554631 . 554632 . 554633 . 554634 . 554635 . 554636 . 554637 . 554638 . 554639 . 554640 . 554641 . 554642 . 554643 . 554644 . 554645 . 554646 . 554647 . 554648 . 554649 . 554650 . 554651 . 554652 . 554653 . 554654 . 554655 . 554656 . 554657 . 554658 . 554659 . 554660 . 554661 . 554662 . 554663 . 554664 . 554665 . 554666 . 554667 . 554668 . 554669 . 554670 . 554671 . 554672 . 554673 . 554674 . 554675 . 554676 . 554677 . 554678 . 554679 . 554680 . 554681 . 554682 . 554683 . 554684 . 554685 . 554686 . 554687 . 554688 . 554689 . 554690 . 554691 . 554692 . 554693 . 554694 . 554695 . 554696 . 554697 . 554698 . 554699 . 554700 . 554701 . 554702

fideliter. Quia vero etiam Rex est, servit leges iusta precepientes & contraria prohibentes convenientem vigorem faciendo.

1. ¶ Etsi iusta] Addictus autem hæc uig. ad vers. ista itaque & multa alia ex ipso originali emendata.

C. XLIII. ¶ Exempla Christi malo cogendi sunt ad bonum.

Item in eadem epistola.

¶ Vis & nos potest amplius amare, quām Christus, qui b' animam suam posuit pro oībus suis? Et tamen, cum Petrum, & alios Apóstolos solo verbo vocavit, Paulum & prius Saulum, ecclæsia lux potissimum adiutorium, sed horremus antevaftationem, non solubiliter conceperit, verum etiam poterat, neque infidelitas tenebris faventem, ad deliciandum lumen noscere. Si surgere, non prius corporis exsiccante perculerit. Si quando aperitis oculis nihil videtis, si eos falsos habebet, non ad impositionem manus asaniz, ut eorum aperiretur obitus, tantumquam, quibus clausa fuerit, inde cedidit scriptura narratur. Vbi est, quod isti clamare conuenerunt, libet enim ei credere, vel non credere: cui d'iam Christus inquit q[uo]d p[ro]p[ter]eis? Ecce habent eum Apóstolos: agnoscem: in eis prius cogentem Christum, & poëta docentes: priusferentes, & poëtae confolantem. Miserum est autem quomodo ille, qui poena corporis ad Evangelium condicu[m] intravit, plus illis omnibus, qui solo verbo vocati sum, in Evangelio laboravit, & quem majorum compulsa charitatem, eius p[er]fecta charitas foras multissimum. Cur ergo non cogere ecclæsia pedis filios, ut credent, si perdit i filii coegerunt alios, ut perirent?

1. ¶ Si perdi] Hoc usque in finem sunt addita ex originali, & diaiecta.

C. XLIV. ¶ Non crudelitate, sed dilectione Moy-

se populum flagellavit.

Item contra g. Langium, ab. 22. c. 79.

¶ Ne h[ab]e crudel[ia] Moyses i[ust]i mandavit, aut fecit, quoniam communis ibi populum sancte zelans, & uni vero deo subdum, cupiens, poëtae cognovit ad fabricandem & colendum idolum aëtusifice, mentemque impudicum profluvit[us] dæmonibus, in paucos eorum vindicato gladio, queus Deus ipse, quem offendebant, sibi & fecero iudicio volebant, mortiferi, & in patienti falib[er]tate terruit, & disciplinam, in posterum laeti. Nam cum nulla a crudelitate, sed magna dilectione p[ro]fessi, quod fecit, quis non in verbis eius agnoscat, cratus pro peccato eorum, & dicentia, [in]dimitti illis peccatum dimittit: si autem non, debet me de libro tuo.] & 3. Sic pl[an]e & Apol[os] 15. non credenter, sed amabiliter tradidit hominem fatigatum in interiori camini, ut Spiritus ejus falsus sit in die Domini Iesu: tradidit & alios, i[ust]i differentem non blasphemant.

G. XLV. ¶ Non impunitat[ur] fidelibus, quies o[ste]n- fia aut tormenta exercit, aut capi- len sentiantur.

Item Innocentius Papa epif. 3. ad Exuperianos.

Episcopum Thibaldensem, &c.

¶ Vñfim, m' est etiam super his, qui post bapti- smum administraverunt, & aut tormenta sola n' exercerunt, aut etiam capitalem protulere lente[n]tiam. Nihil de his legitim a majoribus diffinitum. Moni- terante cum à Deo potestas has fuisse concessas,

& proper vindictam noxiiorum, gladium fuisse permis- sun, & Dei esse ministrum, i[ust]i vindicem in hujusmodi faciendo. Quomodo igitur reprehenderent factum, quod auctore Deo videtur esse concessum? De his ergo, ut haec tenor servarum est, sic habemus, ne aut disciplinam evertere, aut contra auctoritatem Domini venire vide- mur. Ipsis autem in reddenda ratione, gesta sua omnia servabuntur.

1. ¶ Ministrum j. Sis emendatum est ex originali & Rome. Antea legebatur, & Dei ministerio esse datum in hujusmodi vindicis. Glosa autem optime etiam convenit uota.

C. XLVI. ¶ Immane est dictator à eu[er]bi, cum legione auditorias in improbus exercetur.

Item in eadem epif. c.

¶ Illud etiam scificari voluisti, an preces dicantibus liberum concedatur utique post baptismi regenerationem à Principibus poscere mortificacijus, vel fan- guinem de reatu. Quam rem Principes nunquam sine cognitione concedunt, sed ad judices commissarijs, vel crimina tempe remittunt, ut causa cognita vindicetur: i[ust]e: cum quasci[er]t fuerint delegata, aut abolutio, aut daunatio pro negotiis qualitate profertur. Et dum legum auctoritas in improbos exercetur, erit dictator immunis.

1. ¶ Vindicetur] Emendatum est ex originali. Antea legebatur, vindicent, qui cum quasci[er]t fuerint delegata, &c.

C. XLVII. ¶ In corde[n]e malorum Deus o-

mupores placatur.

Item Gregorius 1. Brundinida Regina Francorum,

lib. 7. mddt. i. epif. 5.

¶ I b' quoq[ue] iguit violenos, si quos adulteros, si quos fures, vel alios pravis actibus fuderis cognoscis. Deum de eorum i[ust] correctione placare felicitate: ut per avos flagellum perfidiarum genitum (quod quantum videmus, ad multarum nationum vindictam-excitatum est) non inducat, ne si quod non credimus, divina unctionis raudacis sclerotorum fuerit actione commota, bellum intermixtum, quos delinquentes ad restituendam viam Dei præcepta non reverant.

1. ¶ Deorum] Sacrifitium est ex varia codicibus op[er]ficiatis B. Gregori. Anteret. Deorum.

2. ¶ Per vos] In originali est. Super vos. sed ob glossam in- versi. Flagellum, non est mutatione.

C. XLVIII. ¶ Ecclesiastica religio inimica

etiam bellis sunt coercendi.

Item Genesias patricio & Exarcho Africis.

lib. 1. epif. 72.

Sicut & excelleniam vestram hostilibus bellis in hac vita Dominus victoriarum fecit luce fulgere, ita oportet etiam inimicis ecclesie Iesu omni vivacitate mentis & corporis obviare: quatenus ejus ex utroque triumpho magis ac magis enticet opinio: cum & forentibus bellis adversariis catholicae ecclesie pro Christiano populo vehementer obfuscaris, & ecclesiastica proxima sicut bellatoris & Domini fortiter dimicatis. Non enim enim heretica religio viros, si eis, quod absit, suppetit nocendi licentia, contra catholicam fidem vehementer infurget; quatenus herefœs fax venena ad tabefacienda, si valuerat, Christiani corporis membra transfundant. Cognovimus enim eos contra catholicam ecclesiam, Domino eis adverstante, colla subrigere, & fidem velle Christiani omnibus inclinare: sed eminentia vestra consatis eorum comprimat, & superbas eorum cervices iugis restituidis premat. Conciuum vero catholicorum Episcoporum admoneri præcipite, ut Primister non ex ordine loci, & postpositus vi- ter meritis faciat: quoniam apud Deum non gradus.

a Epif. p. 10. c. 54. b Epif. lib. 13. c. 94. c Epif. L. 13. c. 294.

d. 4. R. 26. 26.

cicognior, sed virtus melioris actio comprobatur. Ipse vero Primas non paup (scit moris est) per villas, sed in una, juxta cursum electionem, civitate residet; quatenus adepta dignitas meliori ingenio resiliendi Donatius possibiliter disponatur. Ex concilio vero Numinis, si qui defideretur ad Apostolicam sedem venire, permittit, & si quilibet eorum viri contradiceret voluntate obviare. Magis & profecto excellenter vestra apud cretorem gloria proficit, si per eam dispersum ecclesiasticum poterit societas reficiatur. Cum enim largita munera ad nominis sui gloriam conspicit reverari, tanto largiora tribuit, quanto per eum religionis sua dignitatem viderit ampliari. Perseverantes præterea paternæ charitatis affectum, Dominus petimus, quod s. brachium vestrum ad comprehendendos hostes forte etiam & mentem vestram fidei zelo & velarmacrogliadis vibrantis excusat.

C. XLIX. ¶ Merito fides, bellorum paratur virtus.

Item ad eundem, lib. i, epist. 72.

Et non ex fidei merito, & Christiana religionis gratia, tanto excellenti vestra bellicorum actuum prosperias eveniret, non summopere miranda fuerit; cum sciamus, haec etiam antiquis bellorum dictibus fuisse concessa. Sed cum futuras, Deo largiente, victorias, non carnali prouidentia, sed magis orationibus praevenitis, sit, ut huc in stuporem venias, quod gloria vestra non terreno consilio, sed Deo desuper largiente defendat. Vbi enim meritorum vestrorum loquax non diffidet opinio? Et bellum vos frequenter appetere non defidet fundenti fanguinis, sed dilatata causa reip. in qua Deum coli concipimus, loquitur: quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei predicatione circumque discurrat. Sicut enim exteriora vos virtutis opera eminentes in hacve confidunt, ita & internorum ornamenta ex corde mundo procedentia in futuram vitam coelestium gaudiorum participatione glorificantur. Plurima enim pro pacientiis oibis B. Petri Apostolorum Principis excellentiam vestram præfuisse dicimus; ita ut non parva loca patrimonii ejus propriis nuda cultoribus, largitus Dacorum a habitatoribus, restauraverit. Quicunqueigitur hic illi Christi animis mente conferit, horum retributioem per spem in futuro iudicio sustinet.

i. ¶ **Futuram.** In diebus codicibus epifoliarum legitur, in futurorum gaudiorum participatione: in uno vero manu scripto, in futura coelestium gaudiorum participatione. In codice tamen Vaticanus legitur quodnammodum apud Grotianum.

z. ¶ **Dacorum.** In libro epifoliarum imperiis, & duobus manuscriptis legitur, dadiorum. In aliquo vero antiquus Gratianus exemplaribus est. Dacorum, vel aliorum habitationibus, pars. Breueri monstrantur eis, quod boni iudicabiles persequuntur malos, & mali damnabiles persequuntur bone. Illud autem Apololi: [Tu autem qui es, qui judicas alienum servum?] de alieni cordis occulti intelligentia est. Quid vindictam inferri posse monstratur est. Non refutare, quod debet inferri, & quod magis diligenter illi, qui pauperrimi, quam qui impensis reliquuntur: quod utrum multorum auctoritate probatur.

C. L. ¶ Ad iram Dei provocatur cum male prætra differuntur.

At enim Augustinus.

Si ea r, de quibus vehementer Deus offenditur, in sequi vel ulcisci differimus, ad irascendum utique divinitatis patientiam provocamus. [Nonne & Anchör filius Zare præteriti mandatum Domini, & super

a. al. Putaverit. b. al. Magna. c. al. quo. d. ab aliis orig. Burch. l. 13. c. 2. Anf. lib. 13. c. 20. Ivo p. 16. c. 19. f. al. Christiana. g. Iof. 22. h. al. Aliqua.

omnem populum Israël ita ejus incubuit? Ut ille unus homo, oeq. utinam solus periret in seculo hoc?

i. ¶ Si ea l. Ugo ad verf. provocamus, fin. singul. Gregor. lib. 2. m. 2. l. 11. ep. 27. c. 2. cap. Martini a Tours. menat Notario. Reliqua vero non habet legatum, sed fuit scrip. cap. 22. folie.

C. L. ¶ **Vindicta.** que ad correlium suum non est privata.

Item Augustinus de fortuna Domini in morte,

lib. 1. c. 2. & 3.

Et a vindicta r, que valer ad correctionem, non prohibetur. Quia etiam ad interficendum patet, nec impedit illud propulsione, quo quisque præstet ab eo, quem corrum effe vult, plura preferre: si huic vindictæ referenda non est idoneus, nisi qui dum qui flagrare solet, qui se vindicare defensat, de cunctis magnitudine supererat. Non enim mundum est, ne odisse parvulum filium parentes videtur cum ab eis vapalat peccans, ne percutieret. Etiam perfectio dilectionis, ipsius Dei patris imitatione proponitur, cum in sequentibus dicunt: [Oligim inimicos vestros, beneficite his, qui oderunt vos, ut te pro eis, qui vos persequeuntur.] Et ratione deprehenditur per Prophetam. a. [Quem enim diligenter corripit: flagellar autem omnem filium, quem corripit dominus est: & Servus 2, qui neficit voluntatem Domini sui, & facit digna plagi, vapulabit multis.] Non ergo quod, nisi ut ille vindicta, cui rerum ordine percedat, & ea voluntate vindicta, qui patet, & vapulatur, non flagellat, quem per statim odifice monstra patet. Hinc enim apud finem f. exemplum datum, quo flagellat post peccatum amorem patris vindicari, quod punitum relinqui, ut illum, in quem & vindicatur, non in misericordia, sed correctione beatum velit: permissum, si opus sit, & quo animo plura toleraretur, ut quoniam vult esse corictum, five in eum habentem concidere, hinc non habeat. ¶ Magni antea & fidelis viri, quanquam b optimis furent mortem sibi, quoniam non prebuterunt a corpore, formidabant non esse cunctum eorum tamen animum, qui ilam timeret, non nulla peccata morte punierunt: quo & virenter metus incutieret, & illis, qui morte perirent, non ipsa morte noceret, sed peccatum, quod auferret, si viventer diminueretur. Non remete illi, ne abeat, quibus tale iudicium donaverat Deus, quod Helia & morte multos afficit, & propria & igne divinitatis imperato: cum / & alii multa agni viri codem Spiritu confundendo rebus humanis temere fecerint. b. De quo Helia cum exemplari dissident, n. discipuli Domini, comminorantes quod a celo ignem ad consumendum eos, qui ibi habent non prebuterent, reprehendit p. in eis Domini non exemplum Propheta sancti, sed ignoramus vestrum, q. d. quae adhuc erat in radibus: animadvertem eum, amore correctionem, fed odio defensare vindicari. Itaque postrquam eos docuit, quid effet diligere proximum tanquam seipsum, infuso etiam Spiritu sancti a quem decem diebus completis post ascensionem fuisse despfer, ut promiserat, misit, non defuerit talis vox. Ex, quamvis multo rarius, quam in veteri Testamento. Ibi enim ex majori parte levigantes timore prenderemus, hunc autem maxima dilectione liberu nutricendum.

a. al. Martinus. b. Apol. 1. c. 2. Ioh. 3. c. 6. d. Pro. 3. e. Luc. 12. f. al. Apollonius. g. al. Iacobus. h. al. gurjan. i. ab aliis orig. k. Reg. 2. & 4. l. al. Iacobus. m. al. fecerunt. n. Luc. 9. o. al. præterit. p. al. Ador. z.

& verbis Apostoli Petri Ananias, & uxori eius (sicut in Actibus Apostolorum a legimus) examines cederunt, & recruficiati sunt, sed sepolti.

¶ Ea vindicta] Apud B. Augustinum & Anselmum sicut lego.

Neque illi ea vindicta prohibetur, quæ ad correctionem valet etiam ipsa sententia pertinet ad misericordiam, nec impedit, &c.

¶ Sevus] Item hic locus refutatur est ex Evangelio &

¶ Angeli radit, & auctor emendata.

¶ Quia Pater] In originali legitur, qua pater in parvum filium, quem, &c.

C. LII. ¶ Que veritati contraria sunt, Christia-

na proposita debent.

Item Augustinus contra Cretonianum grammati-

cum, lib. 3.

Quoniam & Christianum i (inquit) persequitur, Christi

qui inimici sunt. Verum dicit, si non hoc in illo

propositum, quod Christo est inimicum. Neque enim

domina in Ierico, pater in filio, maritus in conjugi, cum

est unicus Christus, non debent persequi vita Chri-

tiana contraria veritas. An vero, si non persequantur,

non res negligenter merito tenebuntur?

¶ Cretonianus] Antea legebatur. Quisquis Christianus

magnum non persequitur. Encadens est ex origina-

li. Sunt causa sententia Cretonianus, quod etiam auctor glossa ante-

videt.

¶ Si non] Apud B. Augustinum est, sed hoc in illo

Venit Ios & Paulus, cum Gratiano concordant.

C. LII. ¶ Quemadmodum homo deus diligere

proximum sicut seipsum.

Item Augustinus ad Macedonicum, epist. 12.

Dicit: homo diligere proximum tanquam seipsum,

vel informatione doctrina, vel disciplina coet-

acione, adducit ad colendum Deum.

C. LIV. ¶ De ecclesi.

Item Augustinus ad Donatum Presbyterum,

epist. 26.

Alliant prehendunt malum, & cogendi ad bonum.

¶ Dicitur ergo disputatione B. Augustinus in e. disputatione,

quod. Hoc est sententia illius disputationis pauca verbo colle-

cta.

Eloco emendatique, quod vindicta est infra renda non a-

homo offendit, sed ego iustitia: non ut odium exercetur,

sed ut præter iuris.

Sed cum vindicta aliquando referatur

ad domum ruram, aliquando flagellum, aliquando etiam morte, que-

rum se peccato iudica vel ministrare, mortis iradre.

¶ Quid autem multi licet aliquo occidere, illi præcepit

probatur, quo Dominus in lege hominidum protulit,

dicens, d. [Non occide], item in Evangeli: & [O-

mn. quia accipi gladium, gladius perirebit.]

C. I. ¶ Malum sunt interficiendi, sed flagellu-

mentandi.

Item Augustinus ad Marcellinum comitem, de Do-

ctrinæ capitulo, epist. 139.

Circumcelliones f. illes, & clericos partis Donati,

contra Hispanos civitate, g. ad judicium pro-

fatis conam, publice discipline cura deduxerat, à tua

nobilitate compri auditos, & plurimos eorum de ho-

micio, quod in Restituendum catholicum Presbyterum

committeret, & de cede Innocentii alterius catholicici

Presbyteri, neque ex oculo eius efficio, & de digito pra-

costruere coquens. Vide mali sollicitudo maxima in-

est. Aut. p. Isai. 10. c. 6. Psalm. 6. 15. c. Iudeo part. 10.

c. Psal. 11. 14. d. Ezech. 22. c. Matth. 26. f. Ans.

b. Iacob. 1. 2. g. 4. eccl. 12.

cussa est, ne forte sublimitas tua censet: eos tamquam legum severitate plefendos, ut qualia fecerunt, talia patiantur. Ideoque his literis obiector fidem tuam, quam habes in Christo, per ipsius Domini nostri misericordiam, ut hoc ne facias, nec omnino fieri permittas. Quamvis enim ab illorum intentis definiatur possemus, qui non acusantibus nobis, sed illorum notaris, ad quos tuenda publica pacis vigilancia pertinebat, prefant videtur exanimi, nolumus tamen passiones fervor Dei, quasi vice taliorum, paribus suppliciis vindicari: non quod fleentes hominibus sentient facinorum prohibeamus auferri, sed hoc magis sufficere voluimus, ut vivi, & nulla corporis parte truncati, vel ab inquietudine infana ad fanaticis otium legum coercitione dirigantur, vel à malignis operibus alii utili operi deparentur. Vocatur quidem & ista damnatio, sed quis non intelligat magis beneficium quam supplicium mincipandum, ubi nec faciendi relataxat audacia, nec peminentia medicina subtrahatur? Impetrat Christiane iudex pri patris officium: sic sufficere & inquietari, ut confundere humanitatem memineris, nec in peccatorum atrocitatibus exercetas ulciscendi libidinem, sed peccatorum vulneribus curandi adhibeas voluntatem. Noli perdere paternam diligentiam, quam in ipsa inquietatione servasti, quando tantorum scelerum confessionem non extendeante equaleo, non fulcantis unguis, non urentibus flammis, sed virgaram verberibus eripi: qui modus coercitionis & à magistris artuum liberalium, & ab ipsi parentibus, & saepe etiam in judicis folet ab Episcopis adhiberi. Noli ergo atrocios vindicare, quod Iesu invenisti: inquirendi, quam puniendo necessitas maior est. Ad hoc enim & mitissimi homines facinus occultatim diligenter atque intanter examinant, ut inventiant, quibus parcat.

¶ Notaris] In libro B. Augustini excus partim est notaria: partim, notaria. In codice Vaticano epistolarum ubiq. legit, notaria: & epist. 160, in qua eadem re agitur, in codice eius imperio ac manucrip. legit, notaria: item, in Breviario in relatione primi diei festi, & secundi b. De notaria vero-

mento est in lego, ab accusatore, g. ministratore, ff. ad S. C. Tuer-

pill. & C. de accusat. l. ea quidem. Apulejus etiam lib. 7, de a-

ccusatore, habet, notarium: Et in glossario legitur, notaria:

ad apog.

2. ¶ Successore] Sic eti mandatum, additis etiam nominis ex-

originali, Ansino & Polycarpo. Antea erat, Sic successore

inquietati memineris, ut non in peccatorum, &c.

C. II. ¶ Prater supplicium mortis, rei fonte

puniendo.

Idem Marcello, epist. 131.

P. Oena b. illorum, quamvis de tamnis sceleribus confe-

forum, rogo te, ut prater supplicium mortis sit, & pro-

per confessiōnem nostrā, & proper catholicam man-

uetuindina commendandam. Ipse enim fructus ad nos

pervenit confessiōnē illorum: quia inventit catholica ecclēsia,

ubi suam erga atrocissimos inimicos feret aqui-

tabiliter lenitatem. In tanta quippe crudelitate, quacumque

prater sanguinem vindicta processerit, magna lenitas apparet.

Quo est modo quibusdam nobis

illa atrocitas commotis videatur indignum: & quasi di-

lotionis & negligencie simile, transatis tamen morti-

bus animorum (qui recentioribus factis solente turbulentius excitari) egregie luculentia bonitas apparet.

C. III. ¶ Malo primitiendi suū à mō, &

cogendi ad bonum:

Idem Donato, Epist. 127.

V. Num c. solum est, quod in tua justitia pertimesce-

mus, ne forte, quoniam quicquid malū contra Chri-

stianam societatem ab hominibus impiis, ingratissime

a habere,] orig. b. Pol. 1. 7. 11. 12. Ans. 1. 9. 11. c. Pol.

ibid. Ans. 1. 9. 12.

commititur, profecto gravius est, & atrocior, quam si in alios talia committantur, tu quoque pro immanitate facinorum, ac non potius pro lenitatis Christianae conderatione censes coercendum. Quid te per Iesum Christum, ne facias, obsecramus. & paulo post. ¶ Ex occasione terribilium iudicium ac legum, ne exterminetur poena luam, & corrigi eos capimus, non necari: nec disciplinam circa eos negligi volumus, nec supplicis quibus digni sunt, coerceri. Sic igitur eorum peccata compense, ut sint, quos ponitis peccasse. & paulo post. ¶ Proinde si occidendo in his sceleribus homines putaveris, deterrebis nos per operam nostram ad velutum iudicium aliquid tale pervenias. Quo comperto illi in nostram perniciem licetiori audacia graffiamur, ne excedeat nobis impatia, ut etiam occidi ab eis eligamus potius, & quam eos occidere velitis iudicis ingeneremus.

C. IV. ¶ Quis ecclesia Principum severitate iuratur.

Idem Macedonius, epist. 14.

¶ Prodest a & severitas veltra, cuius ministerio quies adjuvatur & nostra. Prodest & intercessio nostra, cuius ministerio severitas temperatur & veltra. Non vobis displicet, quod rogaminis a bonis, quia non bona displicet, quod timemini a malis. ¶ Nam dominum iniuriam etiam apostolus paulus non tantum de iudicio futuro, verum etiam de presentibus vestris secularibus potestatibus terruit, afflicens & ipsas ad dispensationem divinae providentiae pertinere. [Omnis ergo inquit, anima potestatibus sublimioribus subdita sit, &c.] Hac verba apostoli utilitatem vestra severitatis ostendunt. Proinde licet dilectionem iusti sunt terribilis debere, qui timerint, ita dilectionem iusti sunt timenter debere, qui terrent. Nihil nocendi cupiditate fiat, sed omnia confundendi charjante: & nihil iusti immaniter, nihil inhumanius. Ita formidetur ultro cognitoris, ut nec intercessori religio contumaciam, quia & plectendo, & ignorando hoc solum bene agitur, ut vita hominum corrigitur. Quod ista tamen est perverbia & impietas, ut ei 2 corrigenda nec disciplina polir prodeat, nec venia, a bonis tamquam intentione atque conscientia, quam Deus certis, fave severitate, fave lenitate, non nisi officium dilectionis impleratur.

i. ¶ Secularibus] Antiquis editiōibus epistolaris B. Augustini in margine est alterum, de praefentibus vestris securibus terruit. In Antiquiana vero est in textu hec edictio, sed sine distinctione, praefentibus.

z. ¶ Et corrīgenda] Sic est emendatum ex originali. Anza legebat, ut corrīgenda rei nec discipline, nec venti remedii suffragentur, ab omni tamen inventione, &c.

C. V. P A L E A.

Hoc tamen intelligendum est de illis, quos præficia supplicia in melius commutantur, non de illis, qui obstinati sunt in malo: qui si tempore viverent, tempore peccarent: quorum poena hic incipit, & in extremum durabit.

¶ Ab eis haec pars à votis suis exemplaribus, que collata sunt, non excepto, in quo est conjuncta caput superior.

C. VI. ¶ In praefentibus nonnulli puniuntur, ne in eternum flagellentur.

Item Hieronymus in Naum Prophetam,

ad c.

¶ Videlicet ergo, ait, contra Dominum cogitatis? Ipse qui creavit mundum & confirmationem eius faciet. Quod si vobis videatur crudelis, rigidus, & cruentus, quod in diluvio genus delevit humanum, super Sodomam & Gomorrah ignem & sulphur i pluri-

a. admodum. b. a exerceri. c. ab eo ab orig. d. Pold. tit. ult. e Rom. 13. f. De præventione diff. 3. c. sicut plures in fin. g. Poly. 1.7. 11. 12. h. Gen. 7. & c. i. al. sulphurem.

Aegyptios a submersis fluctibus, Israhelitum, calidis prostravitis in extremo, scitote cum ideo ad preces nolite diffide supplicia ne in aeternum puniret. Certe ne sunt, quia Prophete loquuntur, aut falsa. Si vobis in qua de severitate ejus videbuntur dicere, ipsi dicunt: [Non b. syndicabit dominus bis in idipsum in misericordia:] Si autem falsa sunt, & falsum est, quod dicitur: [Non confugerat duplex tribulatio:] falsa est triplex delitas, quia in lege descripta est. Quid si venient, negare non poterunt, dicente Propheta: [Non vobis cabit dominus bis in idipsum in tribulatione:] non punirent, & postea non puniuerint. Si autem illi puniuerint, scriptura mentitur, quod diceret seipst. I ceperit ergo & qui in diluvio perierint, & Sodom & Aegyptum, & Israelite in foliitudine mali suorum pereant. ¶ Quarat & hic aliquis, si fidelis, deprecia adulterio decollatur, quod de eo posita sit. Aut non puniuerint, & falsum est hoc, quod dicunt: [Non vobis cabit dominus bis in idipsum in tribulatione:] non puniuerint, & optandum est adulterio, ut imprudente brevi, & cito pena crucis fructuferum aemum, quod respondemus. Deum ut omnium rem, & suppliciorum quoque scire mensuras, & non praesentia iudicis: nec illi in peccatorum excessu hinc penam auferri potestat: & magnum peccatum, diuinumque lumen a crucifixis. Se quis apud nos fuit, ut ille, & in lege, qui Israeliticus malefactus & qui in sabbathio ligna colegerat, tales gemitus panis, quia culpa levis, praesenti supplicio complicitus.

C. VII. ¶ Qui resunt sanguinis, ab ecclesia fendi debent.

Item Gregorius Papa.

R. Eos sanguinis defendat 1. ecclesia, ne 2. ecclesia sanguinis participes fiat.

1. ¶ Defendat] Apud Burchardum & Iovinum, qui extant ex dictis Augustini, legatur, non defendat.

2 pars. Hinc appetit, quod male flagitijs, & membroribus transactio vel tempore ali morte placet. Vel iustus aliud, quod dominus ait in Mattheo: ¶ Malum patitur ex parte, quem patitur, & item, ¶ Qui in parte ex parte exercevit, & item, ¶ Qui in coruus cum iugulo, mortuus, mortuus, & item, ¶ Adulterio erat, vel blasphemie criminis causa mortis, recordat lepidari subter. ¶ Item, dicitur, qui legem cultores iudea mere punitur. Samuel etiam agit propositum Regem in festa confeditur. Phineus quoq. iudicium cum leprosum gladio transfracti, quod est in reparatione a iudeo. Similiter nonnulli in veteri Testamento inveniuntur, non nulli miles, ait publica functione teneantur, ut non prius faciat, fed pro aliis, vel pro civitate, ubi etiam non accepta legitima potestate. si enim congregari possit. Qui vero repeluntur aliquo terrorre, nematim possunt etiam ipsi aliquod fortis praefatur. Huius autem etiam est: ¶ [Non resistamus malo] ne nos videntur decelerat, quia alieno malo animos pacis, non esse.

C. VIII. ¶ Exscriptio non est peccatum hominem occidere.

Unde Augustinus ad Publicolam, epist. 6.

D. In occidente hominibus, ne ab eis quilibet occidatur, non mihi placet confidere, nisi non nulli miles, ait publica functione teneantur, ut non prius faciat, fed pro aliis, vel pro civitate, ubi etiam non accepta legitima potestate.

¶ Si quis in tempore rei mortis tradatur, qui non potest postulare suos, ipsius legum imperio malo personam decipit transgressor, nec a calce patria aliquip abducatur.

relietum hominum negligamus. Unde nec reus est mons aliena, qui cum sua possessione ex lapidibus iumentum circumdixerit, aliquis ex plurimis lapli periret si interficeret. Neque enim reus est Christianus, si bos eis aliquem frerendo, vel equus calcem jacentem aliquem occidat: aut ideo non debent Christianorum a boves habere cornua, aut equas ungulas, aut dentes canis. An è vero quoniam Apostolus Paulus fatis egit, ut in Tribuni notiam perficeret, infidias sibi à quibusdam perfidis preparari, & ob hoc deductores accepit armatos, & illa armata fecerunt homines incisissent, Paulus & in effigie sanguinis eorum suum crimen agnoscere? Ab aliis utra que propter bonum ac licitum facimus, si quid perhaec præter nostram voluntatem in cuiquam mali accidens impetratur. Alioquin nec feramini domæfica & zedila sunt habendae, ne quis eis vel alterum intermitteret: nec ab eo, aut refici, quis se inde suspenderat: nec interficienda est: ne per hanc se quispiam præcipiteret. Quid plura commemorem, cùm ea commemorando finis non possem? Quid enim est in usu hominum, bene ac leto, unde non possit etiam pernicious iracundia.

^a Ex aliudib[us] Sic emendatum ex codice Vaticano, ap[osto]lo T. Augustino. Nam in improviso defant iste vox: Iesu Christus vero erat, sicut postulationi murorum ambulatum circumdauit.

^b Propter beneficium permissum nulla legi auctoritate alius præsumere.

C. IX. ¶ Qui Deo auctore bella gesserint, præceptum accidendi nequaquam transgreſſio fuit.

Vnde Augustinus lib. 1. de Cruxate D[omi]ni.

c. 17. & 18.

Sed & non licet privata potestate aliqui hominem occidere, vel nocentem, cujus occidendi licentiam lex nulli concedit, profecto etiam qui seipsum occidit, homicidio est: & tunc inno[n]centem, cùm se occidet, quanto inno[n]center in causa fuit, sicut se occidendum putavit. Nam & Iuda factum merito detestamus, cumque veritas probata, cum laoque se suspendit, fecerat illius traditio[n]is nolle posse, quam expiæ commissum, quo n[on]am de Trinitate desperando existimat[ur] poenitentia, nolum fisi fatib[us] penitentia locum reliquit: quando magis s[ic] ne abstinere debet, qui tali supplicio quid in punit, non habet. Iudas enim cum se occidet, fecerat hominem occidit: & tamen non fideliter Christi, verum etiam sua mortis eius finivit hanc vitam: quis licet propter suum felicitus, alio tamen feelere fuisse. ¶ Cur autem homo, qui malum nihil fecit, nisi faciat, & seipsum interficiendo, hominem interficiat inno[n]centem, ne alium patiatur no[n]centem, atq[ue] se perpetrat peccatum proprium, ne in eo perperetur alienum? lxxx. 21. Neque enim fructu in sanctis, canonicisque libri[bus] quum nobis divinitus præceptum, permissum reperi[re]t, ut vel ipsius adipicenda immoriantur, vel ullius curandi & cævidende malorum, qui non oblinientis necem necem trahant. Nam & probabilius nos esse intelligentem est, ubi lex h[ab]et ait: [Non occides] præceptum, quia non addidit, proximum tuum: sed falso testimonium cum veterat. [Falso, inquit, testimonium non dices adversus proximum.] Nec ideo tamen aduersus seipsum quisquam falso testimonium dixerit, ab hoc se crimine putaverit alienum: quoniam regulam diligendi proximum a temeritate dilector accepit, quodquidem scriptum

est. [Diliges a proximum tuum sicut teipsum.] Porro si falsi testimonio minus reus est, qui de ipso falso fatetur, quam si aduersus proximum hoc faceret, cum in eo præcepto, quo falsus testimonium prohibetur, aduersus proximum prohibetur, præstigio non recte intelligentibus videbi non esse prohibitum, ut aduersus seipsum quisque falsus testimoniū existat, & quanto magis intelligentibus est, non licet homini seipsum occidere, cum in eo, quod scriptum est: [Non occides] nihil o[ste]nde addito, nullus, nec ipse unicus, cui præcipitur, intelligi exceptus? Item p[ro]p[ter]ea d[icitur]: [Non occides,] non alterum; ergo nece. Neque enim qui se occidit, alium quād hominem occidit. ¶ Quasdam vero exceptiones adem ipsa divina fecit auctoritas, ut licet hominem occidi: sed his exceptis, quos Deus occidi jubet, sive data lege, sive ad personam pro tempore expedita iustitia. Non i[ps]i autem occidit, qui ministerium debet subiungi, sicut ad ministrandum gladius est uenti. Et ideo nequaquam contra hoc præceptum fecerant, quod dictum est: [Non occides,] qui Deo auctore bella fecerunt, aut personam gerentes publice potestatis, secundum eis & leges, hoc est, iustissime rationis imperium, scelus morte punierunt. Et Abraham non foliū non culpatus crudelitatis criminis, verum etiam laudatus est nomine pietatis, quod si voluit filium nequaquam scelerare, sed obediens occidere. Et merito queritur, ut tum propter ius[ti]tu[m] Dei fihabendum, quid lepte & filiam, qui patri occurrit, occidit, cùm se immolaturum Deo id vovisset, quid ei redempti de praetorio victori primus occurrerit. Nec Samson h[ab]et aliter excusat, quod seipsum cum hostibus ruina domus opprimit, nisi quia spiritus latenter hoc iustificat, qui per illum misericordia faciebat. His igit[ur] exceptis, quos vel lex iusta generaliter, vel ipse fortis iustitia Deus specialiter occidit, quibus homini, vel seipsum, vel quemlibet occiderit, homicidii crimine innescatur. Item c. 26. ¶ Hoc dicimus, hoc afferimus, hoc modis omnibus approbamus, neminem spontaneam mortem fisi inferre debet, velut fugiendo molestias temporales, ne incidat in perpetuas: neminem praetralienam peccata, ne hoc ipso incipiat habere gravissimum proprium, quem non polluebat alienum: neminem propter sua peccata præterita, propter qua magis ha vita opus est, us postmodum penitendo fanati: neminem velut desiderio vita melioris, quo post mortem speratur: quia reos fui mortis, melior post mortem vita non ducit.

¶ Nonautem. Sic eti[am] emendatum ex originali, prefatione Antiquario. Nam antea titulus hic locis multis altera se habebat: sicut autem & aiamula instituta.

C. X. ¶ Nemini licet filio manus injicere.

Item contra literas Petitiones,

lib. 2.c. 49.

T[unc] dixisti, laqueo traditor perit, laqueo talibus dereliquerit. Hoc ad nos omnino non pertinet. Neque enim veneramur nomine martyrum eos, qui fibi collum ligaverunt.

C. XI. ¶ De eidem.

Item Hieronymus in Iona Prophetam, ad

cap. 1. non longe a fine.

NON k est nostrum mortem aripercere, sed illatam ab aliis liberante accipere. Vnde & in persecutionibus non licet propria perire manu (absque eo, ubi castiga percipiatur,) sed percutienti colla submittere.

C. XII. ¶ Nulla fuit oratio prius, qui se

ipso interfuerunt.

Item ex concilio Bracarense I. cap. 3.4.

a. Matthe. 22. b. Act. 22. c. Ad. 21. d. Ibid. 22. e. alij. 22. f. Gen. 22. g. Iudic. 11. h. Iudic. 16. i. Iacob. 3. 39. & 4. 6. 7. k. Psalm. 13. 6. 3.

Placuit a. ut qui sibi quis voluntarie b. aut per ferrum, aut per venenum, aut per præcipitum, aut per suspicium, vel quolibet modo violentiam c. inferunt mortem, nulla proflus pro illis in oblatione commemorationis fias, neque cum plenis ad sepulturam eorum cadavera deducantur. Multi enim sibi hoc per ignorantiam usurpant. Similiter & de his placuit fieri, qui pro suis scelibus puniuntur.

Imponentes, subaudient. Item Augustinus, in eodem punitib. de civitate Dei, c. 26.

C. XIII. q. Non est reus homicida miles, quis præfatis obedens, hominem occidit.

Milles d. cum obediens potestet, sub qua legitimè constitutus est, hominem occidit, nulla civitas sua lege reus est homicidi, immo, nisi fecerit, reus est imperio delicti atque contempti. Quid si sua sponte atque auctoritate fecerit, in crimen effuli humani sanguinis incidit. Itaque unde punitur, si fecerit iusitius, inde puniatur, nisi fecerit iusitius.

C. XIV. q. Homicida est, qui sponte occidit, quis iudex iudicet iustitiae.

Item in questionibus Exodi, quest. 39.

C. XV. q. Ministrus judicis occidit eum, quem iudex iussit occidi, profecto, si id sponte facit, homicida est, etiam cum occidat, quem fecit a iudice debuisse occidi.

C. XVI. q. Secundum laudatur obediens, ita reprehenditur, qui sibi non concessit iurpar.

LEx extra ita medio quadam loco posuit aliqua hominibus, ut in eius usurpatione merito reprehendatur audacia, in exequiis autem iure obediens laudetur. Abraham i. si spontaneus in occidendo filio moris fuerit, execrabilis habetur; at iubente Deo obsecundans, famulatus est.

i. ¶ Abraham] Confessio est hoc caput ex verbis B. Augustini, sed collectoris arbitrio immutatum. Atque hanc quidam pars apud illum habet. Quapropter si in occidendo filio spontaneus motus execrabilis, Deo autem iubente obsecundans famulatus non solum inculpabilis, verum etiam laudabilis invenitur, quid Moysem Faute reprehendis, quod excolavit Aegyptios, &c.

C. XVII. q. Boni anima officia vindicta possunt impleri.

Item in questionibus super Evangelia, lib. 1. q. 10.

Officia vиндicta possunt impleri bono animo, quod modolex, quomodo iudex.

C. XVIII. q. Non est iniquus, sed humanus, qui crimen persequitur, ut hominem liberari.

Item ad Maccabaeum, epist. 1. q. 4.

Non est iniquitas sed potius humanitas societas devindus, qui pro persona est criminis persequitor, ut hominis liberator.

C. XIX. q. Quare sunt instituta regis polis, & legibus tormenta.

Item in ea. epistola.

Non b. frustra sunt instituta potestas Regis, & cognitoris, ut unguiculæ carnificis, arma militis, disciplina dominantis, severitas etiam boni patris: habent omnia ista modos, causas, rationes, utilitates: hæc cum timentur, & mali coercentur, & quietus inter malos vivunt boni.

a. Bur. 1. 13. 15. Iov. p. 10. 2. 12. & p. 1. 140. b. ad. violenter. c. ab illis abrig. d. Iov. p. 10. c. 93. Pann. 1. 3. c. 33. e. Iov. p. 10. c. 103. Pann. 1. 3. c. 39. f. Iov. p. 10. c. 106. Pann. 1. 3. c. 49. g. Iov. p. 10. c. 107. h. Iov. p. 10. c. 108.

C. XIX. q. Communiquata potius peccata quam causas mortis probat, quam illa, quae occidit.

Idem ibidem.

CVM a homo ab homine occiditur, malitia dum utrum facit nocendi cupiditatem, vel iniuria aliquis auferendi, vel obediens ordinis (fecit a iudice, fecit a consilio) an evadens, vel subveniens, dum terminulato a viatore, hostis a milite. Evidet, qui causa mortis fuit, potius in culpa ei, quia in eo occidit: velut si quispiam decipit fiduciam suam, atque ille pro isto legitimum supplicium habet. Si enim quicquam stuprum petat, scilicet, si non impuniti, interimat? Quid si filius timens patris paret vellet precipit peccata? Num potius si alius homine libertate alias alienari mortuum causas aut sceleri confessione est, aut vindicta peccati, qua non nocendi sed omni studio, etiam paterna tollenda, aut per misericordia cohibusca fuit? Hoc cum accidente debet humanum dolorem, non proprie illa, ne accidat, ne factorum reprimere voluntatem.

C. X. q. Quod sacerdos efficeret dicenda in videntia, disciplina terrore precepit exhortat.

Item Isidorus lib. 3. fin. de iuris boni, c. 1.

Princes seculi nonnunquam intra ecclesias potestatis adeptæ culmina recent, ut per ecclesias testare, disciplinam ecclesiasticam muniant. Cum intra ecclesias potestates necessariae non efficiantur, si quod non praevente sacerdos efficeret per doctrinam suam, potestas hoc implaret per discipline terrenas, ut per regnum terrenum, et efficeret regnum predictum in intra ecclesias potestis contra fidem & infidelitatem fixagunt, rigore Principum conterantur, ipsorum disciplinam, quam ecclesia humilis exercerentur, et cervicibus superborum potestas principia impunit, et ut venerationem i mereatur, videntia potestas imperiat. Cognoscant Princes (eccl. Doct. de ratione redire proprie ecclesiam, quam in Christi tuendam suscipiant. Nam sine augustinus, per illam ecclesiam per fidem Princes, hæc sollicitatio eius ratione exiget, qui cum potestatis familiis creditit.

i. ¶ Venerationem] In veneratione dictum est, ut veneratione merita virtus, et ut veneratione mereatur virtus potestatis. In concilio Parcense sub Ludovic & Leoben lib. 1. cap. 10. hoc est, ut in veneratione merita potestas imperiat. Apud Iovin. 1. 1. (Non bene codex manifacit habet merendum) hoc modo, & sic videntia merentur, ut virtutem potestatis impetrant.

C. XXI. q. Eccl. regia potestis, et sacerdotis officia, das auctoritas, que ad dramam confitentia non pertinet.

Item Leo Papa, epist. 19. ad Paulinianum Angulfam.

Res e. autem humanæ aliter tuta esse non possunt, Lacerdatis defendit auctoritas.

C. XXII. q. Sacerdotalis auctoritas, quæ coram genere non valit, facultati potestis exigit.

Item ex concilio Turonensi III. d. 4.

¶ Nec fuosi, & particulae, homicidii multa aperte reperiuntur; sed aliqui ex illis faciuntur.

a. Iov. lib. 5. p. 11. 1. B. 1. 1. 1. cap. 44. c. Polyc. lib. 5. p. 1. 1. 1. cap. 44. d. Polyc. lib. 1. 1. 1. 1. cap. 44. e. Polyc. lib. 1. 1. 1. 1. cap. 44. f. Polyc. lib. 1. 1. 1. 1. cap. 44. g. Polyc. lib. 1. 1. 1. 1. cap. 44.

admonitionibus aures accommodare, volentes in pri-
mam perdire criminibus: quos oportet per facultati-
onem disciplinam à tam prava confundendine co-
met, qui per alienum facerdotum mentita noluerunt re-
pentit.

C. XXXII. q. Mala compresens, & bones sable-
vate, Regum officia est.

Item Hieronymus super Hierem. ad cap. 22.

R eum officium a eis proprium, facere iudicium &
restitutionem, & liberare de manu calumniatorum vi op-
posito, & peregrino, pupillaque, & vidua, qui facilius
equum à potius præberet auxilium. Et, ut cu-
ris es præceptum, Del majorum, injecet, intulit, &
[Nolite contristare.] ut non solum non eripatis, sed ne
petimatis quicunq; per velutram convenientiam ab aliis con-
sumatis, [de fungantur innocentem non consumatis in le-
gato isto.] Homines & enarrare, sacrilegos, &c. & post pa-
ratus, & solitus, frater fecerit, Reges Iuda, tenebunt præfici-
tum patet.

s. p. hys autem Principibus, & potestatibus fidem, & re-
sonum foras sparet: quam non coluburis, apud Deum
præmissis non poterit.

C. XXXIV. q. Astera mercede fraudetur, quia se-
der & reverentiam preflavibus fer-
mare continebit.

Unde item Hieronymus in epist. ad Titum, cap. 2, ad
inf. [Servos dominum.]

S i apud canales dominos in minimo fideles fuerint,
incipient ei apud Deum majora committit. Ornat au-
tem dominum Domini, qui ea, que conditioni sue apta-
ta, ficit, & è diverso confundit eam, qui non est subje-
ctus in omnibus, qui conditio sua diffliget, qui contradic-
te aque fradatur, in nullo fidem bonam ostendit.
Quonodo enim potest fidelis esse in substantia Dei, qui
canali domino fidem exhibere non potuit?

C. XXXV. q. Miseraria disciplina Regi omnia
seruit.

Iam Ambrosius in lib. 1. de Patriarchis, id est,
de Abraham cap. 3.

D ita & alijs tam ipse vicerit, quomodo dicit A-
braham ad Regem Sodomorum: [nihil si sum ambe-
re] comprata utique in potestate victorius fuerit? Do-
ceat f milites disciplinam, ut Regi serventur omnia:
Sanctus hic, qui sum fauimus in adjumentum fortis fo-
ratus, patens emolumen tribuendam afferit, tanquam
menedem laboris. Ideoque, quoniam ubi mercedem
ab homine non quazivit, à Deo accepit: sicut legitim
licetum, quia post hoc factum est verbum Domini ad
Abraham in vili dicent: [Noli & timere Abraham: Ego
protago te, mettes tua multa ex ira valde.]

6 pars. q. Fratres, scit Principibus, & potestatibus fidem
renuntiantur eorum, ut facultatem dignationem ad-
miserint, defendandam eccliarium necessitas incombet.
Quid si haec contemptum, à communione suis repellenda.

C. XXXVI. q. Dignationis eccliarium, qui in
dignationibus agunt, attentionis debent
audire.

Unde Iohannes VIII.

A dministratores & plancè facultatibus dignitatum, qui
ad eccliarium rationem, pupillorum, ac viduarum
protectionem, rapaciumque refractationem constituti
esse possidatio debent, quoties ab Episcopis, & eccl-
iasticis virtus conventi sunt, eorum querimonias atten-
tias audiunt, & secundum quod necesse est experient, abs-
cis negligenter examine, & diligenter studio corrigant.
Quod si Dei timorem pro oculis non habentes, negligere

post secundam & tertiam admonitionem inventi fuerint
omni se noverint communione utique ad condignam sa-
tisfactionem privatos.

C. XXXVII. q. Non solum homines, sed & contra-
ria fortitudines sunt ultimes ira
Dei.

Item Hieronymus super Ioseph., ad cap. 2.

7. N on a solum homines ministri sunt, & nuntios
ps. itz Dei in his, qui malum operantur (unde & non
causa gladium portant), sed etiam contraria fortu-
dines, que appellantur furor & ira Dei.

C. XXXVIII. q. Qui crudelis jugulat, non
est salis, quatuor parentibus va-
derum.

Item supra Esaïam, ad cap. 13.

N on & est crudelis, qui crudelis jugulat: sed crudelis
d' idem vocatur, j. quod crudelis patientibus esse
videtur. Nam & latro suspensus patibulo crudelis jū-
dicem putat.

C. XXXIX. q. Minister est Dei, qui mala perca-
tit in eo, quid mali sunt.

Idem super Esaiam, lib. 3, ad cap. 9. c.

Q ui f mala percuteat in eo, quid mali sunt, & habet
quaia intersectionis, ut occidat peccatos, minister est
Dominii.

C. XXX. q. Non scelus admittit judex, quia
homines vincit.

Item super epist. ad Galatas, lib. 3, ad c. 3.

Iudex non est auctor feleris, nequam homines vin-
ciendo.

C. XXXI. q. Non effundit sanguinem, qui bom-
cidas & sacrificios ponit.

Item super Hierem. lib. 4, ad cap. 22.

H omicidas *, & sacrificios, & venenarios punire, non
est effusio sanguinis, sed legum ministerium.

C. XXXII. q. Princeps facili pessimi parce-
re non debet.

Item Cyprianus libro de exhortatione mar-
tyri, cap. 5.

S i g audieris in una ex civitatibus, quas Dominus
Deus tuus dabit tibi inhabitare te illuc, dicentes: s
Eamus & serviamus Diis aliis, quos non novisti, inter-
ficiens necabis omnes, qui sunt in civitate, eadem gladii,
& incendes civitatem igni, & erit fine habitaculo in
eternum: non redescibatur etiam nunc, ut averatur
Dominus ab indignatione ire sua. Et dabit misericordiam
tibi, & miserebitur tui, & multiplicabit te, si ex-
audiens vocem Domini Dei tui, & obseruaveris præce-
pta eius. Cujus præcepti, & vigoris memor Matthias h,
interfecit eum, qui ad aram sacrificaturus accelerat. Quid
si ante adventum Christi circa Deum colendum,
& idola spernenda, haec præcepta servata sunt, quanto
magis post adventum Christi servata sunt, quando
ille veniens non verbi tantum nos horratur est, sed &
factis?

C. XXXIII. q. Tribulationum flagellu aliquando
perfida cafigatur.

Item Augustinus contra literas Petras, lib. 2, cap. 5.

A d fidem nullus est cogendus invitus, sed per se
veritatem, inno & per misericordiam Dei tribula-
tionum flagellu foler perfida cafigari. Nunquid, quia
mores optimi liberalitate voluntatis eliguntur, idem mo-
res peccati non legis integrante puniuntur? Sed tamen

a Ioo p.10.c.111. Pann. l.3. c.43. b al. Cr. c Ioo p.10.
c.112. Pann. l.3.c.49. d absent ab orig. e Eriti gloss. ord.
f infra, ad p.8. quicunque percuteat In Tribus sub Arnulpho, ca. 3.
Bul. l.6.c.43. Ivo p.10.c.114. Bul. l.6.c.43. Pann. l.3.c.13. Ivo p.10. c.115.
g Pann. l.3.c.52. Ivo p.10.c.115. Bul. l.6.c.43. Pann. l.3.c.13. Dent. 13.
h i. Machab. i Ivo p.10. c.7.

D d

male vivendi ultrix disciplina praeposterita est, nisi cura i præcedens bene vivendi doctrinam prætendat. Si que igitur aduersus vos leges constituta sunt, non eis benefacere cogimini, sed male facere prohibemini. Nam benefacere nemis potest, nisi elegit, nisi amaverit: quod est in libera voluntate. & infra c. 8. ¶ Cum aliquid aduersus vos Reges constitutum, admoneri vos credite, ut cogitetis, quare ista patiamini. Si a propter justitiam, rebus illi persecutores vestri sunt, vos autem beati, qui perfecionem paxi propter justitiam, possidebitis regnum celorum. Si autem propter iniquitatem schismatis vestri, quid illi, nisi correctores vestri sunt: vos autem, sicut ex alteri diverorum fœlerum rei, qui peccatis legibus pendunt, profecto infelices & in facilem futurum?

¹ ¶ Cura] Apud B. Augustinum & Iovinem legitur, nisi cum præcedens bene vivendi doctrina contemnitur: sed ob gloriam in vesti cura, non est mutatione.

C. XXXIV. q Injuria sacramentorum

Christi à Regibus est vindicatur.

Idem in codice lib. 4. 92.

Sⁱ b propterea persecutor non fuit Nabuchodonosor, quia scelus in sanctum Danielē commisum, iustissime vindicavit: quomodo medicandū est à Regibus, quo Christi sacramenta exsuffiantur, si Prophētz membra, quia in periculum misli sunt, sic vindicari meruerunt?

C. XXXV. q Diligentissimi rediores sunt,

qui malos, ut à malo fugiant, per-

sequuntur.

Item in libro de venientia ecclesiæ c. 17.

Sⁱ e vos contra ecclesiam Christi altare exercisse, & à Christiana unitate, qua toto orbe diffunditur schismatis separatos esse, & corpori Christi (quod est ecclesia toto orbe diffusa) & rebaptizando, & blasphemando, & quantum potellis oppugnando adversari sancta & canonica scriptura convincit, vos impii, atque satrilegi: illi autem, qui vos pro tanto sceleri tam leniter damnorum admonitionibus, vel locorum, vel honorum, vel pecunia privatione deterredos, coëxcludentes decernant, ut cogitanter, quare ista patiamini, facilius enim vestrum cognitum fugatis, & ab aeterna damnatione liberemini, & rectores diligenter, & consultores paucim deputantur.

C. XXXVI. q Non amat servus vel filius,

coram non coripitur.

Item super epistolam Iosuani, tristatu 7.

N^{on} eum putas tunc te amare servum tuum, quando eum non cadis, aut tunc te amare filium tuum, quando ei non das disciplinam, aut tunc te amare vicinum tuum, quando eum non corris. Non est ista charitas, sed laus.

Fervat caritas ad corrigendum, ad emendandum. Si sunt bona mores, delecent: si sunt mali, emendentur.

C. XXXVII. q Innocentis officium est, nulli noce-

re, & peccantem punire.

Item lib. 15. de civitate Dei, c. 16.

N^{on} eft i innocentia, parendo sinere, ut in malum gravius incidatur. Fertine ergo ad innocentis officium, non solum nemini malum inferre, verum etiam cohiberre a peccato, vel punire peccatum, ut aut ipse, qui plectitur a, corrigatur experimento, aut alii terrentur exemplo.

¹ ¶ Non est Integer locus apud B. Augustinum sic habet: Sicut enim non est beneficentia, adjuvando effere, ut bonum, quod magis est, amittatur, ita non est, &c.

² ¶ Plectur. Sic ex Originali: antea legebatur, prius odio habetur, nec malus alter evo.

a Matt. b Iovibid. c Iovibid. d Iov parte.
e 236. Pann. lib. 22. c Iov. 10. 6. 77.

C. XXXVIII. q Non est misericors, qui vici
victiendis parat.

Idem ad Lacharias 2.

¶ Vi b virtus nutriti pars & facit, ne comi-
peccantium voluntatem, tam non est misericors
quam qui non vult cultum rapere puer, ne viola-
rantem: & non timet, ne vulneratum dolet, vel cito
dum.

¹ In valgatis citabatur ex Augustino, sed in vallis in
Haymoni, apud quem habetur.

C. XXXIX. q Enormis flagitia per scali plo-
ces corrumpit.

Item Haymo super epistolam ad Ro-
manos. c. 13.

S^{unt} e & quædam enormia flagitia, que potius
di judicis, quam per amilites & rectores cui
vindicantur: sicut cum quis interficeret Pontificem, Episcopum, Presbyterum, five Diaconi
iustissimodis Reos Reges & Principes mundi damna-
re non sine causa gladium portant, si talia fecer-
cant. Sunt enim maxime constituti properetro
micias, raptores: ut illos damnet, & alios for-
te compescant.

C. XL. q Forta & criminis a Regis
caelibata.

Item Cyprianus in non genere abfonia.

R^{ex} d debet fuit cohibere, adulteria puniri, non
de terra perdere, partidas & peccantes vinci-
ficere, filios tuos non finire impie agere.

¹ Libellus his de duodecim gradibus dignorum impri-
tato non operis B. Augustini, sed etiam in non est illa
B. Cyprianus: & in concilio Parigiensi, lib. 2. cap. 1. Iov. 10.
nam aliud genus referit ex Cypriano, quemadmodum in
Iovinem, & in Ammonem.

C. XLI. q Non peccat, qui ex officio
tempor interfas.

Item Augustinus de libero arbitrio, lib. 2. 14.

S^{ed} occidere f aliquid non peccato. Si autem
honestus, & judex, vel minister ipsa occident, hec non
invito, atque imprudente telum manu fugi, non inde
denunt peccare, cum hominem occidere. Evodus
fentior 1. Sed homicida isti appellari non solet, non
in questionibus Leviticus, quoff. 6. ad cap. 16. ¶ Cum hinc
st^t occidatur, lex eum occidit, non tu.

¹ ¶ Evodus sententio] Hec fuit adducta Origini
Iovone. Et enim tibi illi scriptio in Dialogo.

C. XLII. q Non qui ad honestum, sed qui ad
malum cogit, prefiguratur.

Item Pelagius Papa.

N^{on} g vos hominum vaniloquia retardare
dilectum, quia perfectionem ecclesia facit, dum
ea, quæ committuntur, reprimit, vel amorem honestum
requirit. Errant hujusmodi rumors fabulatorum, non
perfigurunt, nisi qui ad malum cogit. Qui vero
vel factum jam punit, vel prohibet ne fiat, non per-
turbit, sed diligit. Nam si, ut illi ponunt, nemo in-
timendus a malo, nec retrahendus a malo ad honestum
est, humanas & divinas leges necesse est evanescere,
& malis penam, & bonis premia iustitia fuscere, &
potestate hujusmodi homines debere opprimi, &
monicas scripturas austoritas, & paternarum regula-

a al. Letarium. b Iov. p. 10. c. 27. Pass. l. 1. c. 1.
p. 10. c. 11. Pann. l. 8. c. 5. d Omittuntur aliq[ue] verbis, impedit
c. 96. Pass. l. 8. tit. 4. c. 19. e Iov. p. 10. c. 1. Pass. l. 1. g.
accidere. f Densitatis p. 1. Poly. l. 7. tit. 6. h. Agam. l. 1. a. 1.
p. 10. c. 9.

nos veritas docet. Quisquis ergo ab Apostolicis divitis est fedibus, in schismate eum esse non dubium est: & contra universitatem ecclesiam altare contratur erigere. ¶ Sed quid de talibus in scripturis i Chalcedonensi synodo canonizat, gloria vestra consideret, ubi post alia sic dicit. [Qui a communione scilicet suspendit, & collectam hanc, & altare constituit, & noluerit vocanti Episcopo contente, & noluerit eidem acquiescere, neque obediens primi & secundi vocanti, hunc omnino damnari, nec unquam vel orationem z mereri, nec recipere eum pollicetur. Si enim permanferit turbas faciens, & ledeat ecclesias, per extarum potestate tamquam seditionem compriunt.] Et B. Augustinus b de talibus dicit. [Mala & cuncta cum invitus benigna quadam alperient, plenamente agendo sunt, quorum potius utilitati consilendum est, quam voluntati. Nam in corripiendo filio, quod amorem afferet, nunquam paternus amor amittitur, ut unum quod noller, ut dolet, qui etiam invitum videatur dolere lanatus.] Ecce videtur, quemadmodum tantum testimonio parisi non persequatur coherendendo talia, sed diligenter emendando tales tempore ecclesia. Facite ergo istos, quod scientes intentionem Christianitatis vestra frequenter horatim, & date operam, ut talia fieri ultra non licet: sed etiam (quod vobis facilissimum esse non debet) hi, qui talia praesumperunt, ad piiissimum Principem sub digna custodia dirigantur. ¶ Recolere enim debet celum vestra, quid per vos Deus fecerit tempore illi, quo Iulianus & Venetius tyranno Totila possidente, Franci etiam cuncta valetinibus, non ante tamen Medicis, & Episcopum fieri permisisti, nisi ad elementifissimum Principem, quando retulisti, & quid fieri debuisses, ejusdem scripti recognovisseis: & inter ubique ferentes hostes, Ravennam tamem, & is, qui ordinabatur, & in qua ordinatus erat, providentia culminis vestri deducitur.

1. ¶ Inferno Chalcedonem] *Actione quarta concilii Chalcedonensis apud Archimandritos ad ipsam concilium prorogationem Disfori, citatus canum quatuor concilii Antiocheni, & ratione fratre modo habet in ea epifola, atq. hic refertur. Canum tamen antiqua verfone ipsius concilii magnopere contineat.*

2. ¶ Vel orationem] *In utroq. concilio, id est, Antiocheno, pro sua verfone, & Chalcedonensi legitur, curationem, Graciam enim, & sexum ingratias rogettare.*

C. XLII. ¶ Schismatics, & heretics facilius perficiantur, & corcentur.

Ideas Nei patrio, & Duci in Italia.

D E Liguibus, atque Venetis, & Hisfris Episcopis qui dicunt: quos idonea est excellenta vestra & ratione, & potestale reprimere, & dimittit eos in contemptum Apofolicarum sedium de sua ruficitate gloriosi: cum, si quid eos de judicio universitatis synodi, quod confirmatum est, fortemovebat, ad fidem Apofoliticam (quomodo semper factum est) electis aliquibus de suis, qui date & accipere rationem possent, dirigere debuerant, & non clausi oculis corpus Christi Dei nostri, hoc est, fundam ecclesiam lacerare. Nolite ergo dubitare haecmodi homines principali vel judiciali autoritate comprehendere: quia regula & Patrum hoc specialiter constitutum est, ut si qua ecclesiastici officii persona, cui subiecta est, restringatur, vel seorsum collegatur, aut aliud alterum exercet, seu schisma fecerit, ille excommunicetur atque damnetur. Quod si forte & hoc contempnerit, & permaneat, divisiones & schismata faciendo, per potest.

states publicas opprimatur. Ecce domine, quod a animo vester forte timidus es, ne persequi videaris, de Partium vobis auctoritate hinc breviter dirigenda curavi, cum mille alia exempla, & confititiones sint, quibus evidenter agnosciuntur, ut facientes scilicet in sancta ecclesia, non solam exilia, sed etiam præscriptiones rerum, & duræ custodia per publicas potestates debeat coerceri.

C. XLIV. ¶ Ab ecclesia unitate divisus, a securitate turbas potestatis exercantur.

Item Pelagius.

¶ Vali b nos de gloria vestra studiis judicio gratulimus, non solum vestram, sed multorum ac penè omnium credimus habere notitiam: & idcirco nunc de his, que vobis praestitibus ibi fieri stupemus, fiducialiter apud gloriam vestram duximus conquerendum. Thracius e siquidem, atque Maximilianus nomina tantum Episcoporum habentes, & ecclesiasticis ibi unitatemu perturbare dicuntur, & omnes ecclesiasticas res suis uerbis applicare: in tantum ut contra unum eorum, id est, Maximilianum usque ad nos per tam longum iter, necessitate competente quidam infatigabiliter venientes, prece offerent. Ob quam causam Petrum Presbyterum, fedis nostræ, fed & Projectum norarium ad eadem loca duximus definandos, utea, quæ canonici statutis à prædictis Pseudoepiscopis compreterint commissa, vel digna debeat ibi ultione compescere, vel eodem ad nos sulque perducere. Et ideo salutantes patrem affectu gloriam vestram, petimus, ut præfatis, qui à nostra fede directi sunt, in omnibus præbectis auxilium: nec putetis alicuius esse peccati, si huiuscmodi homines comprimitur. Hoc enim & divina & humana leges statuerunt, ut ab ecclesiis unitate divisi, & ejus pacem iniquissime perturbantes, à facultibus etiam potestatis comprimitur. Nec quicquam maius est, unde Deo sacrificium positis offerte, quam si id ordinabis, ut hi, qui in suam, & aliorum priuiciem debachantur, competenti debeat coerceri.

C. XLV. ¶ Iniquitas prævariorum, quæcumq; bonis proficiat, tamen punienda est.

Item Pelagius Papa Ioanni patrino.

R elegentes & literas excellenter vestras, de iniuria quidam, quam vobis iniquorum hominum præsumptio infligit, valde dolimus. Sed quia scimus occulto Dei iudicio animam vestram, eti per aliorum iniquitatem, & superbias, & contaminatione schismatis custoditam, egimus omnipotenti Deo gratias, qui etiam de malis hominum actibus bona opera eti confuevit. Nec enim sine illius providentia factum esse credendum est, ut infenisti, & perversi homines ad hoc usque profilrent, ut suam divisionem, catholicam esse credentes ecclesiastam, à tua vos pollutione prohiberent. Si enim per misericordiam Dei etiam neficiens illis hoc factum est, à schismatistarum factiōne f erat, catholicā, quam diligitis, servari vos configiser ecclēsias. Quamvis igitur vestra per illorum feculū utilitas facta sit, nolite tamen impunitam præsumptionem iniquorum hominum graui permittere. Si enim hoc quod in vestram gloriam præsumperunt, non fuerit vindicta compreßum, quod in minoribus non valeant puniri, ambigi ultra non debet. Exerceat igitur in talibus debitam auctoritatem, & me ei amplius talis committendi spiritus & crescat, vestris coriætibus reprimantur. Ad hoc siquidem Dei nutu etiam contra vos talia præsumperunt, ut talia vobis corrigentes ab eodem h scelere alios possint, Deo propitiante, munire. Quales autem sint, qui ecclesiastam fugiunt, Eufrasius vos scelerā (quæ amplius occulta Dei esse

a. al. de quo animus. b. Anf. l. 12. cap. 40. Poly. ibidem. c. al. Territor. d. al. mundana. e. Anf. l. 12. c. 47. Poly. ibidem. f. al. communione. g. al. spei. h. al. eorum.

D d 2

noluit) evidenter informant: qui in homicidio quidem nec hominis necessitudinem, nec statris charitatem, nec sacerdotiam reverentiam cogitavit. Incessuoi autem adulterio etiam ipsius vindicta absulit modum: quia, si adulterium punias, non remanet, in quo vindicetur incessus. Si incessuofo ingera peccatum, inulum crimen adulterii remanebit. Ecce, de quo collegio sunt, qui quantum ad superbiuam suam injuriam vobis inferte moliti sunt, & quantum ad providentiam Dei, impollitos vos ecclesia fervaverunt. Auferte tales non ita provinciae, utimini oblati vobis à Deo opprimendi peritos occasio-
ne. Quod tunc plenius fieri potest, si autores cele-
rum ad elementissimum principem dirigantur, & maxi-
mè eccl. Aquilejensis invaserit, qui & in schismate, & in
eo & maledictus, nechonorem Episcopi poterit retinere,
nec meritum.

1 ¶ Quod in minoribus] In aliquor vetusti, & apud
Anselmum legitimi, quid in minoribus valcant, ambi-
gi, &c.

2 ¶ In eo] Anselmus habet, & à schismatico ma-
ledictus.

C. XLVI. ¶ In certamine, quod contra infidelis-
teritur, qui quis mortua, caligine re-
gnos merita.

Item Nicolaus exercitus Francorum.

O Minium & vestrum esse voluntum charitatem, quo-
niā quicquid (quod non optantes dicimus) in hoc
belli certamine fideliter mortuus fuerit, regna illi cœle-
stia minime negabentur.

¶ Ivo parte 10, cap. 37, ver. omnium vestrum, hoc idem citat
ex epistola Leonis IV, ad exercitum Francorum, ubi etiam affir-
mid, quod infra, ead. q. 8. e. omnis timore, ex eodem Leone refer-
tur.

C. XLVII. ¶ Non sunt homicide, qui adversus
excommunicatos zelo matru ecclësiae
armantur.

Item Urbanus II. Godfrey Lucanus Episcopo.

E xcommunicatorum & interfectoribus (prout in or-
dine ecclësiae Romanae dicitur) secundum inter-
tionem & modum congrua satisfactionis injunge. Non
enim eos homicidas arbitratur, quos aduersus excom-
municatos zeli catholice matris ardentes, aliquos eorum
trucidasse configerit. Ne tamen ejusdem ecclësiae
matris disciplina deatur, eo tenore, quem diximus,
pœnitentiam eis indicito congruentem, quia divina sim-
plicitatis oculos aduersus se complacere valeant, si forte
quid duplicitatis pro humana fragilitate in codem flagi-
tia incurreant d.

1 ¶ Intentionem] Ivo & Pannormia habent, intentio-
nem iporum: sed ob gloriam non est additum.

C. XLVIII. ¶ Pax ecclësiae meficiitam consilatur
perderan.

Item Augustinus epistola 50, ad Bonifacium de
cœcordis hereticis.

Q uis & enim nostrum & velit aliquem illorum non
solum petire, verum etiam aliquid perdere? Sed si
alter non meruit pacem habere domus David, nisi Ab-
salon filius eius in bello, quod gerebat contra patrem, si
fuerit extensus, quamvis magna cura mandavera fuis-
se eum, quantum possem vivum, salvumque fervarent, ut
est ei cui pœnitenti paternus affectus ignoscet, quid es-
tefuit, nisi perditum fletere, & si regni pace acquista, su-
am inconstitiam confolari?

1 ¶ Nostrum est ex B. Augustino, à quo
parum disordas Ivo. Antea apud Gratianum legebatur;

a al. in adulterio. b Ivo p. 10. ca. 57. Pannorm. lib. I. cap. 30.
c Ivo p. 10. c. 54. Pann. l. 3. c. 11. d al. contraxerit. e Ivo
p. 10. c. 59. 2. Reg. 16.

Quis enim vestrum velit aliquem inimicorum fami-
non solūm, &c.

Si ergo viri sancti, & publice protellates bella genti in fu-
runt transgressores illius mandati. [Non occides] quoniam quis
flagitiosus degna morte perirent, similes si portaret armis, in
et res homicidii, si eis Imperio queruerit flagitiosum simili-
rit, si homicidio, & venenario panne non eis eis flagio, si
legum ministerium si pax ecclesia magnificis conflatis predi-
ciis illis, qui zelo catholicæ matris ascensi excommunicati mortis
homicida non judicantes patet, quod mali non sicut flagio
sed etiama interfici licet. Sed quiescit, si contigit aliquis na-
puniti ab his, qui non habent legitimam protellationem, an faci-
si sanguinis hi, per quos puniuntur?

C. XLIX. ¶ Aliquando puniuntur peccata
ta per populos iustitia divisa ex-
citos.

De hu ita scribit Ambrois bl. 2. de Cain &
Abel, cap. 4.

R Emituntur peccata per Dei verbum, cujus levia
terpes, & quidam executor est. Remittuntur
iam per officium sacerdotis, facturisque ministrantur
nuntius quoque per homines; sicut per judices, qui in-
state ad tempus utuntur, & infra. ¶ Puniuntur per
etiam per populos feci legimus, qui fratre & filio
nigenis Dei iustiti excitat, propter diuinæ misericordiæ
famam, subactus & est populus ludorum.

Hinc notandum est, quid aliquando puni Dei peccati
sciente, aliquando per scientes. Per regentes peccata per le-
vem, & quidam executor est. Remittuntur
per Principes Romanorum, & per monachos Regi gentium no-
rum iustitiam delinqutentes aliquando afficiunt, aliquando
privari. Unde sp. Domini ait ad Prophetam: [I]te
viro mei Affir: ipsa autem non cognovit. Ait etiama
viro: quia eis immatura gentes deinceps p. 17
gallare disficiunt. Iste vero non cognovit: quia regentes
victorii, quam affectus fuerat, non divina misericordia, sed
ribus attribuit. Unde contra eis superbiter Domini loqui
dicens: e [Nunquid gloriaberis super contra eum, qui scias
aut nungquad exaltabitis fieri contra eum, qui uidet
Quibus similitudinibus sat perficie ostendens, quod sic
fuerit nec fecare, nec edere ligna possint, nisi ab homi-
nis ideo contra regentes se superbire non delect, sed ipsi per-
petuit, ab aliis, multe deinceps disficiunt nihil agere volunt, si
contra regentes se superbire ea non teneat. Talem in eis
aut, Deus servos dicuntur: in eo autem quod ignorant, si
ni fratre ira Dei, impia vanitate supererunt, non tam in eis
Dei non nisi temporalis inveniuntur: personam vero sua p. 18
efficiunt. Unde, cum Dominus discerat ad Prophetas de ho-
chodonos, [Quid f. dabo ex labore, quo servis meis in
Tynum?] statim subiuxit: [Da.] hoc est, datam p. 19
Egyptum, & Ethiopiaem. Cum autem in eis p. 20
en potea diceret, g. [Nomine haec est Babylon, quam
robore regni mei? &c.] statim immutauit Deus nomen
eius, & induit eum forma beffitatis, ut alii
fugient cum obliuio viceret. Per Antochiam h. que non
ge Dei obiecta, & ex sarcis nationum affligerunt sororem, in
in periclio viceret, quia Dei difformitatem ignorauit, sed
cultarunt deificationem illius plebis attribuit, impetrare a se
Propheta i, dicens: [Effundite iram tuam in agros, qui te in-
noverant, & invenerintur non invocaverunt nomen tuum. n. 20
a Sept. alioquin gen. orig. b subiectu.] erg. c. 21
21. Mach. 5. d Esa. 10. e Esa. 10. f Esa. 10.
alter, quam in vulg. aut apud 20. g. Dam. h. alio-
i Psal. 74.

qui cogit? **C**oëgit? Ecce habent Paulum Apostolum. Agnoscant in eo prius cogentem Christum, & postea docentem: prius ferientem, & postea consolantem. Mirum est autem, quomodo ille, qui pena corporis ad Evangelium coactus intravit, plus illis omnibus, qui foli verbo vocati sunt, in Evangelio & laboravit, & quem major timor compulit ad charitatem, eius perfecta & charitas foras misericordiam. Cur ergo non cogeret ecclesia perditos filios, ut perditi filii coegerant alios, ut perirent? Quamvis & illos, quos non coegerunt, sed tantummodo deduxerunt, si per terribiles, sed salubres leges in eis gremium revocentur, blandius pax mater amplectitur: & de illis multo amplius quam de illis, quos nunquam perdiderat, gratulatur.

In non pertinet ad diligentiam pastoralem, etiam illas oves, que non violenter erexit, sed blande, leniter seducere a grege aberraverint, & ab alieno possidere cooperint, inventas ad ovile Dominicum, si refutare voluerint, flagellorum terroribus, vel etiam doloribus revocare? **I**tem infra. ¶ A Christo coactum ostendimus Paulum. Imitatur itaque ecclesia in illis cogentibus Dominum suum. Quia prius, ut neminem cogere, expectavit, ut de fide Regum atque gentium praedictio & prophethica compleretur. ¶ Etiam hinc enim non absurdum intelligitur illa Apostolica sententia, ubi beatus Paulus dixit. e (Paratus ulcisci omnem inobedientiam, cum completa fuit prior vestra obedientia.) ¶ Vnde & ipse Dominus ad magnam conam suam prius adduci iuber convivas, postea cogi. Nam, cum ei servi sui respondent, f (Dominine factum est, quod iustificasti, & adhuc locus est: exite, inquit, in vias & sepes, & quoquecumque invenieritis, cogite intrare.) In illis ergo, qui primò leniter adduci sunt, completa est prior obedientia; in istis autem, qui coguntur, inobedientia coeretur. **I**tem infra. ¶ Si per potestatem, quam per religionem, ac fidem Regum, tempore, quo debuit, divino munere accepit ecclesia, ii. qui inveniuntur in viis & sepiibus, id est, in heretibus & schismatibus, coguntur intrare, non quia coguntur, reprehendant, sed quia cogantur, attendant.

In initio huius capituli apud B. Augustinum, ibi de Donatis agenter, sic habet. Ybi est, quod isti clamare confueverunt, liberum est credere, cui vim, &c. ut sup. ead. q. 4. quis nisi. vers. cui vobis.

C. II. q Varii mediocriantes corripuntur a Deo.

Item ad Donatistas, epist. 166.

Quid autem queritur, an mali sint cogendi ad bonum, scilicet a Deo? Antiquus namque populus ille meus patiens ad inferniorem legem cogebatur. In Evangelio hanc legem ad ipsorum filii: [Nolite timere eos, qui corpus meum suum non possunt occidere: sed potius eum timeat, qui in teum servos, qui potest animam & corpus perire.] Paulus quoque cum ecclasiam Dei perfidae nomen accusans ad Deum converti caudivit. Vnde etiam finem refutat, dicens, k (Novissime autem omnes in gloriam resuere sibi et nati sunt.)

¶ **C**l. q Ecclesia mali dicit cogere ad bonum, scilicet Confessus Paulus, orig. Hoc Augustinus scribit epist. 50. ad Bonifacium.

Cl. q Non est considerandum, quod quisque cogitur, sed quale sit illud, quo cogitur, utrum bonum, an malum: non quod quisque bonus possit esse invitus, sed timendo quod non vult pati, vel relinquit impedimentum animositatē, vel ignorantiam compellit cognoscere veritatem, ut timens, vel respiciat falsum.

Item in epist. 46. ad Vincenzium.

Vides, ut opinor, non esse considerandum, quod quisque

cogitur, sed quale sit illud, quo cogitur, utrum bonum,

an malum: non quod quisque bonus possit esse invi-

tus, sed timendo quod non vult pati, vel relinquit im-

pedimentum animositatē, vel ignorantiam compellit

cognoscere veritatem, ut timens, vel respiciat falsum.

a Sup. ead. quæst. 4. quis nos. Iov. p. 10. cap. 59. b 1. Ioan. 2.

c 1. Corinth. 15. d prædictatio.] orig. e 2. Cor. 10. f Luc. 1. 4.

* al. potestato. sup. ead. q. 4. ipsa pietas. g si per potestatem, g Iov.

p. 10. 6. 6. 4. Ezech. 3. 4.

de quo contendebat, vel querat verum, quod nesciebat, & volens jam tenebat, quod nobebat. Item infra. ¶ Mea primus sententia erat, neminem ad unitatem Christi esse cogendum; verbo esse agendum, disputatio pugnandum, ratione vincerendum, ne fictos catholicos habetemus, quos aperios hereticos noveramus. Sed harc opinio mea non contradicentium verbis, sed demonstratum superabat exemplis. Nam primum mihi opponebatur civitas mea, que cum tota esset in imperialeum converta est: quan nunc videmus ita hujus vestra animositatis perniciem detinari, ut in ea nunquam fulle creaatur. Ita alia multa, que nubil nominata commemorabantur, ut ipsi cibus agnoscerem, etiam in hac causa recte intelligi posse, quod scriptum est: [Da sapienti occasionem, & sapientior erit.]

C. IV. q. Onore penitentis sufficiat ad Dominum
conveniatur.

Item Gregorius Iannuarius Episcopo Care-

litanus, lib.3. epist. 26.

Iam vero, si ruficrus tanta perfidiae & oblationis fuerit inventus, ut ad Deum minimè venire conferiat, tanto penitus onere gravandus est, ut infra exactionis prena compellatur ad retributidinem fellinare.

Ex his omnibus intelligitur, quod nulli post exaudiendi ad bonum, sed objectio, quod nemo est cogendum ad id, ad quod invenerit cogitur. Ad bonum autem quicquid evenerit cogitur, cum Deus aeternitas creatura seruit. Vide Apollonius b. cum ad elevatas Corinthus bortaretur, ait: [Vobisque, prope definitivum in cordis san, non ex tristitia, sed ex necessitate. Hilariter enim datorvobis dedit Deum.] Vide datur intelligi, quod qui invenerit dat proper prefationem pudorem, & rem, & meritos perdat. Item, cum redderet easponit, quare sponibui abstineret, ait: e. [Si ex necessitate evangelizaveris, non erit mali gloria.] q. item [Si inveneris evangelizaveris, dispensans misericordia est. Si autem voluntarie age, mercedes habeas apud Deum.] Item cum Cadmus a scribente legatus esset tenenda, ait: [Si Spiritu ducimini, non effici sub te.] Ex qua apparet, quod sub lege est, quod invenerit, non amore substrahit servit, non duci Spiritu Sancto: Si autem Spiritu Santo non ducitur, non placere minime valit. Item: [Non ecepisti Spiritum seruitutis iesu in timore, sed accipisti Spiritum adoptionis filiarum, in quo claramus, abba pater.] Ex quibus vero datur intelligi, quod, & fructu regalitatem timore patrum cogendat ad bonum, ramen in novo Testamento sola liberitate & dilectione justitia sicut inventanda ad fidem. Vnde illi dicuntur: q. servos, & filii anciles, & pertinet ad fidem: sicut dicuntur liberi & filii liberi, pertinetentes ad Iesum. q. item loquens in epistola: g. [Timor non est in charitate, sed perfecta charitas non timet timorem.] Quid autem cogitur, timore illi ducatur, qui non est in charitate, qui manus comprimit, non annunia manat; qui panem timetur non bonum ducatur. Porro sine dolo in boni nulla Deo placere, vel in numero omnium conseruari poteris. Vide, cum Propheta hic dicit: [Animata tua habebunt in ea] felices hereditates, excedentes, quemodo ad ipsam habitationem perveniant, subditae: [In dulcedine tua, quam tu preparasti propriei Dei.] dulcedinem vocant, fluviorum boni operis, quia bonum sit non timore pana, sed delitacione infelix. Cetero ergo sicut hoc dulcedinem animalia in hereditate non habent, patet quid nemo, nisi invenerit, ad bonum cogitur sicut timore. Quicunque enim ad bonum cogitur, sicut timore, non amore ducatur: nergo sunt malo cogendi ad bonum. ¶ Hic ita responderet. Si bonum, ad quod malo cogitur, semper invicti tolerante, & nunquam voluntaria forsitan, immixtis cogentibus ad illud. Sed quia huius natura est, & ea, quia in desuetudinem ducatur, absonere, & conjecta magna cunctio diligere, flagello tribulationum malis factis cibentibus a malo, & provocantis ad bonum: ut dom timore

a Provo. b 2.Cor.9. c 1.Cor.9. d Gal.5. e Rom.5.
f Gal.4. g 1.Iohn.4. h Psal.67.

pans malum in desuetudinem ducatur, absonere, hoc ut ex confuetudine dulcificatur. Vide Augustinus in Psal.71. i. [In per timorem 1. gubernis contineat se homo à peccatis importunitate, & mempi, quod durum erat, amari, & impetrare exinde a charitate, & succedit timor castus, de quo hic dicit: quis mis, & tardus [non]fus, ne discedat, ne ex carcere. Illud, sed non pernoctat in eterno ut ipsa.]

t. ¶ Cum per timorem] Locus hic patet conuenienter ordinaria in eundem Psalmum: sicut tamen hic apparet Augustinus, que non fuit in gloria.

QVÆSTIONE VII.

N *Une autem queritur, si haec fuit & editio
sunt expoliandi: & qui possident haec dicit, ut
contar possidere ultera.*

C. I. q. Res terra nostra nisi ducimus vel hanc
juxta temerari.

De his ita scribit Augustinus ad Venetianum,
epist. 46.

¶ Vicinum b vos ex occasione legis huiusmodi
lis non dilectione corrigit, sed inimicorum
sequitur, difficer nobis. Et quamvis res qua
tertiana recte à quoquā possidere non possit, non se
divino, quo cuncta iustorum sunt; vel preme
quod in poena est Regum terra, (ideoque huius
vestras appellatis, quas, nec iuste & pollidit, hinc
dum leges Regum terrenorum amittere iusti est, in
strâga dicitur, non eis congregandis laboravimus.
Scriptum legitur: [Labores impiorum & nullorum
Sed tamen, quibus ut occasione iusta regis
Reges Christi servientes ad emendationem
tatem vestram promulgaverunt, res propria relata
pide appetit, difficer nobis. Quibus datur in
ipsa pauprem, vel Basilicas congregationes,
sub nomine ecclesie tenetatis (quz omni ab
bent, nisi ei ecclesia, qua vera est Christus ecclesia)
non per iustitiam, sed per arvoriam temerari
bis. Quibusque & per aliquo flagio vi faciuntur
ad ipsum f. à vobis transfigurantur, sic facilius
excepto errore, quo a nobis separantur, sicut errant
apud vos vixerunt, difficer nobis. Sed nos fidei
monstratis: & si monstratis nonnullis tolleremus
corrigite vel punire non possumus: neque pro
paleam relinquimus aream Domini: neque pro
dos in fine segregando deservimus grecum Domini:
quod prope vaia facta in contumeliam, migra
domo Domini.

i. ¶ Labora impiorum] Haec sententia finaliter pro
scribitur Provo. 13. Intraꝝ et. 7. dñe. ut dñe. ut
ut infra, eadem c. quemadmodum. Thelauntur uero
justi subdivisio impiorum. Vbi vulgaritate, caliginos
fuit substantia peccatoris. Iterisque Epist. 10. for
2. dñe. 70. p. 77. p. 77. dñe. 70. e. 70. c. 70. p. 77.
Sapientia 10. legitur, Ideo iusta uel
Ispolia impiorum, infra, ead. c. quemadmodum.

2. ¶ Huius legis] In codice Theodosio. lib. 10. p. 10.
leges Honorii & Theodosii 43. 11. & 54. in qua pugna
ficta, prædicta, & loca, quae ad conventicula Damascenorum vel
ut infra, eadem c. quemadmodum. Thelauntur uero
rura hereticonsumantes pertinuerunt, ad ecclias castas & sanctas
vel esti fecerunt debere. Et ad has leges subditum f. a. 10.
gustina, & h. & in tractatu 6. in Iostiniano ut maxima p
dñm. & h. & contra literas Petriau. (ut maxima p
quem capite) & alibi.

a. Ad vers. uxoris tuae. b. 100 p. 3. cap. 172. Pug. 10. p. 10.
c. dñe. 11. & dñe. 10. & 24. q. 1. quippe. 1. 10.
jellum. 1. erg.

C. II. ¶ Vobis] Sic emendatio ex versu codicis, & originali, cum in vulgaris, & bīc, & infra 24. q. 1. quisquis, legeretur, rebis. Vox autem, dejectum, non est mutata ab originali. Nam in vulgaris, & infra cap. citato, & apud Iovinem, & in Originali di projectum.

C. II. ¶ Catholicis non ideo aliena possident, quia ab hereticis ablata sunt.

Item contra litteras Paulinianas, lib. 2. cap. 45.

Sed de rebus, vel locis ecclesiasticis, quae tenebantur, & sunt tenetis, querimini, postum & iudei se iustos dicit, & iniquitatem nobis obiecte: quia locum, in quo impinguaverunt, modo Christiani possident. Quia ergo indecum, si ea, quae tenebant heretici, secundum ipsam dominum voluntatem catholici tenent? Ad omnem enim filium, id est, ad omnes impios & iniquos illa vota Domini valer. & [Afferetur à vobis regnum Dei, & ab initio genti faciem iustitiam.] An frustaria loquimur? [Labores impiorum iusti edent?] Quapropter magis iniuri debent, quod adhuc tenetis alii quod, quod aliquid amissi. Item cap. 49. Si quia ipsi prædicti possidere cœpistis, quia vobis ablata nobis dominus dedit, non ideo concupiscentia aliena: quia ultra imperio, cuius sunt omnia, facta sunt nostra, & iudei solent. Vos enim his utebamini ad prædictum, nos ad unitatem. Alioquin & primo populo Dei possent illi obiecte, aliena rei concupiscentiam, quidamna pœnitentia eorum facie, quia ea terra male ueebatur, expulsi sunt: & ipsi iudei, a quibus ablatum est regnum secundum a verba Domini, & datum est genti facienti iustitiam, possunt obiectare aliena rei concupiscentiam: quia ecclesia Christi possidet, ubi persecutorum Christi regabantur.

C. III. ¶ Rei ecclesiastica ab hereticis iusti possidentur.

Idem epist. 50. ad Bonifacium.

Quod f autem nobis obiectum, quod res eorum compurgamus & auferamus, utram catholicis siant, & non solum que dicunt sua, sed etiam nostra in pace nobilium & charitate possident. Vtique adeo autem calumniandi cupiditate creantur, ut non attendant, quia fini inter se contraria, quæ loquuntur. Ipsu certe dicunt, & inveniuntur iniqui consueverint, quod eos in nostram communione violento legume imperio coartamus. Hoc unque nullo modo faceremus, si res eorum possidere vellemus. Quis avarus querit compone florem? Quidammodo cupiditate inflammat, vel fatus domum clausum, desiderat habere confortem? Ipsos certe attendant quandam suos, iam nostros socios, & frumenta nobis dilectione coniungos; quemadmodum & teneant, non solum, quae habebant, sed etiam nostra, quae non habebant. Quia tamen, si pauperum compungentes sumus & nostra sunt, & illorum. Si h autem præsum, quae nobis sufficiunt possidemus, non sunt illa nostra, sed pauperum quorum procuratiōē quoammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatim, sed damnabilis vindicamus. Quidquid ergo nomine ecclesiasticum pati i donati possidebat, Christiani imperatores legibus religiosis cum ipsis ecclesiis ad catholicam tradire possuerunt. Cum ergo nobiscum sint plenaria erunt eccliarum, nobiscum pauperes, qui de eisdem possessiunculis alebant, ipsi potius foris possidebant concupiscentia aliena, sed intrent in unitatis societas, ut pariter gubernemus non illa tantum, que

dicunt sua, verum etiam quæ dicuntur & nostra. Scriptum est enim: [Omnia vestra: vos autem Christi, Christus autem Dei.]

C. IV. ¶ Sed à corpore Christi prædictor, spiritum iustitiae tenere non possit.

Idem in eadem epistola sc.

Quemadmodum membrani, si predicator ab hominis vivi corpore, non potest tenere Spiritum vitæ, sic homo, qui prædictor de Christi iusti corpore, nullo modo potest tenere Spiritum iustitiae, etiam si figuram membri teneat, quam sumpfit in corpore. In hujus ergo compagm corporis veniant, & labores suos non dominandi cupiditate, sed bene utendi pietate possideant. Nos autem voluntatem nostram, ut jam dictum est, ab hujs cupiditatibz foribus, quolibet inimico judicante, purgamus: quando eos ipsos, quorum labores dicuntur, ut nobiscum & illis, & nostris in societate catholica utantur, quantum valimus, inquirimus. ¶ Sed hoc est, inquit, quod nos movet: si iusti sumus, quare nos queritis? Quibus respondemus, querimus vos iustos, ne permaneatis iusti: querimus perditos, ut de inventis gaudente possimus, dicentes, Mortuus erat frater, & revixit, perierat, & inventus est. Quare ergo, me, inquit, & non baptizas, ut me ablues a peccatis? Respondeo, quia non facio injuriam characteri Imperatoris, cum errorem corrigo desertoris. Quare, inquit, aput te vel pœnitentiā non ago? Imo, nisi egens, falsus es, non poteris. Quomodo enim gaudebis te esse correctum, nisi doles te fuisse perversum? Quid ergo, inquit, quid vos, cum ad vos transiūs, accipimus? Respondeo, non quidem accipitis baptismum, qui vobis extra compagm corporis Christi inesse potuit, prodeſſe non potuit: sed accipitis a unitate Spiritus in vinculo pacis (fine qua nemo poterit videte Deum) & charitatem, quæ sicut scriptum est ea, cooperit multitudinem peccatorum. ¶ Si autem confidemus, quod scriptum est in libro Sapientia f [Ad eo iusti iherunt spolia impiorum.] Item, quod legitur in proverbii: g [Thefaurantur autem iusti divitiae impiorum.] Tunc videbimus non esse querendum, qui habeant res heterorum, sed qui sunt in societate iustorum. Item post aliquam. ¶ Si corpus Christi tollit spolia impiorum, & corpori Christi thefaurantur divitiae impiorum, non debent impii foris remanere, ut calumniantur, sed intrare possint, ut iustificantur. Item post aliquam. ¶ In h Christi ergo compagm corporis veniente, & labores suos non dominandi cupiditate, sed bene utendi pietate possideant. Nos autem voluntatem nostram, ut jam dictum est, ab hujs cupiditatibz foribus, quolibet inimico judicante, purgamus: quando eos ipsos quorum labores dicuntur, ut nobiscum, & illis, & nostris in societate catholica utantur, quantum valimus, inquirimus.

¶ Antea citabatur ex epistola ad Vincentium, in qua non habemus.

Hoc igitur auditoribus liquido monstratur, quod ea, quae ab hereticis male possidentur, a catholicis iuste auferuntur, nec ideo aliena possidere dicuntur.

QVÆSTIO VIII.

D E Episcopus vero, vel quibuslibet clericis, quod nec sua auctoritate, nec auctoritate Romani Pontificis armis arripere valent, facile probatur. (Caro enim Petrus, qui primus Apofolorum a Domino fuerit electus, materialē gladiū exerceret, ut magistrum à Iudeorum iugitor defensare audiret: i [Converte gladium tuum in vaginam: omnis enim qui gladium accepit, gladio

a 1. Cor. 3. b infra hoc eodem c. in fin. c Luc. 15. d Eph. 4. e Iac. 5. f Sap. 10. g Prov. 4. j Eccliam 7. h sap. hec c. non longe ab initio. i Marth. 26.

perit:] ac si aperte ei diceret: balleus tibi, rursq; prae-
cessoribus inimicis Dei gladio corporali licet persequi: dinceps
exemplum patientie gladiorum tuorum, illi est, rabi balleus consilium,
in virginem convertit: & tamen spiritualem gladium quod est ver-
bum Dei, in meditatione veteri exercere. Omnia enim prater
illam, vel audierat eum, qui legitima prestat utitur, qui, ut
dit Apollonius a, non sine causa gladium portat, cui etiam omni-
arma subdit esse debet, tamen, inquam quod prater auditoriem
in signo gladium accepterat, gladius perit. ¶ Item Ambro-
sius: b [Arma Episcopi lacryme sunt & orationes.] Item illud
Apollonius * [Non responsum defendentes charitatem,] quoniam
omnibus generaliter dicatur, specialistes tamen praelatio dictum im-
maginare.

C. L. ¶ Decedens
Unde Ioannes Papa VII. Anglorum Imperatori-
e, excusauit leonem Episcopum remo-
veri de militia,
dictis.

N*ihilum e certe veretur, & jure formida contra pro-
fessionem sui ordinis facularem militiam exercere:
terram defendere, de pralii tractare, de armis, terren-
potestatis est.*

¶ Hoc caput & sequenti non est in vulgaris propositionis nomine
Pax. Vndeque tamquam cum deinceps sequenti Pax ab eis a pluri-
bus exemplariis.

C. II. ¶ Decedens.

[Item Innocentius Papa.
¶ Gitor e cum sape aduersa a Saccacorum pulla
perveniant nuntia, quidam in Romanum postu
Saccacenos clam, furtiveque ventros effe diceant, h
quo nonrum congregari praecepimus populum, m
timus; ad latus descendere decreverimus, & quia
mus Roma.

¶ Epistola Leonis IV. ex quibus hoc, & dicti sequentes
sunt accepta, non extant. In actibus autem Pontificatus, quod
hac capita videtur facere legitur: *cum magna Agarum ad
ex Africa ad anglandum Romanum sibi filiis manecet, nos
Amalpighianos, & Caspianos natione Hispani vestigia
in Agarenas pro defensione sancti Petri, & Romae venirent.
Quorum Principes Leo Papa ad se vocaverunt, quoniam
multa traherat. Argue ipsa proposita verbis, quae atque
capitula, sunt hoc. Quos benigne in palatio latenter
suecipienti caufam, pro qua venerant, inquirent, illi
tem se ob aliud non veniente tefati sunt, nisi in operis
legitur exaratum. Quorum plus Apofellici multo
verbis, cum magno exercitu, & armis invictis
civitatem Hispani prospexit, omnibus cum gaudio
fuerit. Illi autem videntes sumnum Pontificis
mnes osculari coepere pedes eius. Summa cum
praful Missam in ecclesia B. Aurea celebravit, omnis
corpus Dominicum radidit; atque oratione
percepit corpus super eos donavit. Deus, conser-
tata B. Pertum ambulante in flumibus, ne interregno
erexit: & Coapostolus ejus Paulum tertio annulo
de profundis pelagi liberavit, exaudiens pro-
concede, ut anborum meritum horum Salmorum
brachia contra inimicos sancte tuz ecclie de-
canis omnipotenti dextera tua corobrentur; &
valeant, ut derecte triumpho nomes suorum
in cunctis genibus appearant gloriosum. Divitiae
postquam pradictis Pontificis reveritus est a primis
civitate, ipsi sceleratorum socii, five patringentes
Agarenas juxta littus mariis Hispanis multo
bus apparuerunt. Praefati autem homines fugi-
cientes impetum, omnes superavere orationibus Aga-
lorum, & sancti Præfulis.*

C. VIII. ¶ Ut vix greci Papa delicto
precipuisse adiutor.

Idem Leo.

Sicut d' vos oportet, quod nunquam ab aliquo
nobis homines finimus opprimi: sed, si possi-
mus.

a Rom. 3. b Insulae, non pila: * Rom. 12. c al. Nimirum.
d Polyc. L. 4. n. 11. e Burch. L. 2. c. 133. Ivo p. 6. 6. 28. f al. fa-
lcon. Anselmo. 47. 5. 17.

ulla a occurrent, præstaliter vindicamus: quia non
sugregis in omnibus ultores esse debemus, & principi
militares.

C. IX. q. *Caloſe regnum à Deo conſequitur, qui
pro Confiancam defensione
invenit.*

Item exercitus Fridericoruſ.

O Mai & timore ac terrore contra inimicos
sanctæ fidei, & adversarios omnium religionum ag-
ger utilitas fudite. Novit enim omnipotens, si quilibet
beverebit in ore, quod pro veritate fidei, & salvo-
ne, ac defensione Christianorum moriens est: &
id ab eo primum celeste confequeretur.

C. X. q. *Contra Langobardos, precibus Hadriani:
Populus bellum fieri
fecit.*

Item Alcinius.

Homini e. & precibus Hadriani Romani urbis E-
miliorum, exaratus Carolus Rex bellum contra Lon-
gobardos incepit: quod prius quidem & à patre eius,
Stepiano Papalupiante, cum magna difficultate
repugnat.

*Quod hoc resursum ex Alcino, habebit in vita, & gestu Carli
Magna per Egovaldum scripta. In quo libro, & apud Venem pro
ea, horum leguntur, rogatu.*

C. XI. q. *Iudei non debemus perfugi, sed
Sarracenos.*

Item Alexander Papa II. omnibus Epi-
ſcopis Hispania.

Dilecti & nimis effi Iudeorum & Saracenorum cau-
ſi. In illo enim qui Christianos persequuntur, &
exhibebut, & propriis feſtibus pellunt, iuste pugnauerūt:
hi vobis obig securae paratunt.

C. XII. q. *Qui crimina, que potest emendare, non
errari, ipſe committit.*

Item Ioannes oclavis Demage & Duci glorioſo.

Item Hecatomnus ad Reparatum contra
Vigilantum.

Ego & Syromaten i Phineſes, i auſteritatem He-
lii, & zelum Simoni i Chanana, Peri severita-
tem, in Ananiam & Sapphiram trucidantes, Paulique
confundant, qui Elymam & magnum vii Domini refi-
uentem scena cecidate dannavint. Non & eſt crudeli-
tatem inimicorum pro Deo punit: sed pietas. Vnde & in le-
ge dicitur: [Si fratres tuos, & amici, & uxori, que effi-
lentur, depavent voluntate & veritate, si manus
tuas capi coi & effunde sanguinem eorum.]

*[q. Syromaten] B. Hieronymi Naz. 2. & in e. 2. Mæſtia,
impugnat, pugnare interpretato: terro autem libro Reg-
io II. & lib. 4. cap. 11. hostiam, velut etiam Hesychius, que ait,
impugnat, eff. 202 λογοτ.*

z. q. Non effi crudelitas]. In editio Rōmana legitur,

non est crudelitas, pro Deo pietas. In Luggdunensi vero non
est crudelitas pro Deo; sed pietas: lectio tamen Gratiani non
videtur rejicienda.

C. XIV. q. *Quadam in veteri testamento licebat,
qua in nova prohibetur.*

Item Joannes Chrysostomus super Martha.

homilia 17. ad c. 4.

Occidit a Phineſes b. hominem, & reputatum est illa
ad iuſtiā. Abraham & vero non ſolum homicida,
fuerat parvicia (quo certè gravius est) effectus, ma-
gis Deo, magisque complacuit. Petrus d. geminum fa-
ctum homicidium: fuit tamen opus spirituale, quod fa-
ctum est. Non ſola iugitor repiciamus opera, fed tem-
pus, & cauſam, & voluntatem, & perſonarum differen-
tiam, & quantacunque alia ipſis operibus accidere;
diligentissime inquiramus. Non enim poſſimus ad veri-
tatem aliter pervenire.

C. XV. q. *Nec fatale infante, etiam in quadra-
geſimā dies diabolus bellum invi-
tavit.*

Item Nicolaus Papa ad consula Bulgariae.

cap. 46.

Si & nulla urgēt necifilia, non ſolum in quadragen-
tali tempore, ſed omni effi a prælia abſtinendum. Si
autem inevitabilis urgēt impotentias ſi, ne quadrageſi-
mal tempore pro defenſione tam ſua, quam patriæ,
ſeu legum paternarum, eſi bellorum proculdubio pre-
paracioni parendum; ne videlicet Deum videntur ho-
mo tentare, ſi habet quod faciat; & ſua, a ceteris ho-
mili confuleret non procurat, & sancta religionis detrac-
menta non praevaret.

C. XVI. q. *Petrus Ananiam & Sapphiram in-
crepando morti tradidit.*

Item Gregorius in dialog. lib. 10. c. 30.

Petrus & qui Tabitham mortuum orando fuscitavit,
Ananiam & Sapphiram mortientes morti incre-
pando tradidit. Neque enim oratione in eorum extin-
ctione legitur: ſed ſolummodo culpm quam perpe-
traverant, increpavit. Conflat ergo, quod aliquando
huc ex potestate, aliquando vero exhibentur ex poſtu-
latione; dum & iſis vitam increpando abſtitit, & illis
reddiditorando.

C. XVII. q. *Beatus Gregorius quo claram hori-
tam, ut milites congregarentur, & contra
boſſi armata viriliter pa-
rent.*

Item Vetus magistro militum, lib. 12. epif. 35.

VT h. pridem expreſſissimæ gloriae veftræ, quia mihi
tes illi erant parati venire: ſed quoniam inimi-
cos congregatos, & huic difcurrere epifola veftra signi-
ficaverat, haec eos hic cauſa retinuit. Nunc verū uile:
effi viſum, ut aliquanti illi milites transmittantur,
quos gloria tua admovere, & horati, ut parati ſint ad
laborem, ſtudient: & occaſione inventa cum glorioſis fi-
liis nostris Mauritio & Vitaliano loquere, & quacun-
que vobis Deo adiutor pro utilitate reip. flauentur;
facite: & ſi huic, vel ad Ravennates partes, nec die-
dum Atthalphum & cognoventer excutere, vos à do-
to eius ita ſicut vitios decer fortis, labore: quatenus
opinio veftri ex labore veftri qualitate amplius in-
republica Deo auxiliante, proficiat. Illud tamen
nimbus admoneamus, ut familiam Maloī 1. & 2.
Vigildi, arque Grauſingi, qui cum glorioſo Mauritio
magistro militum effemofuerunt, fine aliqua mora, vel
excufatione relaxes: quatenus venientes illuc homia-

^{a. 1. lib. b. Pœm. 1.8. c. 30. c. Deindeſit 1.3. Ius p. 10. 20.}

^{Pœm. 1.3. c. 30. d. Ius p. 10. c. 112. Pœm. 1.8. c. 20. e. al. Her-}

^{man. f. Ius p. 10. c. 70. Pœm. 1.8. c. 20. g. al. quod. h. Ius}

^{p. 10. 20. Pœm. 1.3. c. 20. i. Num. 25. k. p. 10. 20. l. Matthio.}

^{m. 2. lib. 4. o. Deni. 9. p. 10. 20. n. 1. lib. 4. o. Deni. 9.}

^{2. Ios. 20. c. 6. Pœm. 1.8. c. 20. b. Numer. 25. c. Gen. 22.}

^{d. Achor. 3. e. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. f. opportunity. 1.}

^{g. Ius p. 10. c. 70. g. al. quod. h. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. i. al. Arnoſt. 1.}

^{j. Ius p. 10. c. 70. j. al. quod. k. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. l. al. Arnoſt. 1.}

^{m. Ius p. 10. c. 70. m. al. quod. n. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. o. al. Arnoſt. 1.}

^{p. Ius p. 10. c. 70. p. al. quod. q. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. r. al. Arnoſt. 1.}

^{s. Ius p. 10. c. 70. s. al. quod. t. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. u. al. Arnoſt. 1.}

^{v. Ius p. 10. c. 70. v. al. quod. w. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. x. al. Arnoſt. 1.}

^{y. Ius p. 10. c. 70. y. al. quod. z. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. aa. al. Arnoſt. 1.}

^{bb. Ius p. 10. c. 70. bb. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1.}

^{qq. Ius p. 10. c. 70. qq. al. quod. rr. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ss. al. Arnoſt. 1.}

^{tt. Ius p. 10. c. 70. tt. al. quod. uu. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ww. al. Arnoſt. 1.}

^{xx. Ius p. 10. c. 70. xx. al. quod. yy. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. zz. al. Arnoſt. 1.}

^{aa. Ius p. 10. c. 70. aa. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1.}

^{qq. Ius p. 10. c. 70. qq. al. quod. rr. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ss. al. Arnoſt. 1.}

^{tt. Ius p. 10. c. 70. tt. al. quod. uu. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ww. al. Arnoſt. 1.}

^{xx. Ius p. 10. c. 70. xx. al. quod. yy. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. zz. al. Arnoſt. 1.}

^{aa. Ius p. 10. c. 70. aa. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1.}

^{qq. Ius p. 10. c. 70. qq. al. quod. rr. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ss. al. Arnoſt. 1.}

^{tt. Ius p. 10. c. 70. tt. al. quod. uu. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ww. al. Arnoſt. 1.}

^{xx. Ius p. 10. c. 70. xx. al. quod. yy. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. zz. al. Arnoſt. 1.}

^{aa. Ius p. 10. c. 70. aa. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1.}

^{qq. Ius p. 10. c. 70. qq. al. quod. rr. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ss. al. Arnoſt. 1.}

^{tt. Ius p. 10. c. 70. tt. al. quod. uu. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ww. al. Arnoſt. 1.}

^{xx. Ius p. 10. c. 70. xx. al. quod. yy. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. zz. al. Arnoſt. 1.}

^{aa. Ius p. 10. c. 70. aa. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1.}

^{qq. Ius p. 10. c. 70. qq. al. quod. rr. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ss. al. Arnoſt. 1.}

^{tt. Ius p. 10. c. 70. tt. al. quod. uu. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ww. al. Arnoſt. 1.}

^{xx. Ius p. 10. c. 70. xx. al. quod. yy. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. zz. al. Arnoſt. 1.}

^{aa. Ius p. 10. c. 70. aa. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1.}

^{qq. Ius p. 10. c. 70. qq. al. quod. rr. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ss. al. Arnoſt. 1.}

^{tt. Ius p. 10. c. 70. tt. al. quod. uu. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ww. al. Arnoſt. 1.}

^{xx. Ius p. 10. c. 70. xx. al. quod. yy. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. zz. al. Arnoſt. 1.}

^{aa. Ius p. 10. c. 70. aa. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1.}

^{qq. Ius p. 10. c. 70. qq. al. quod. rr. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ss. al. Arnoſt. 1.}

^{tt. Ius p. 10. c. 70. tt. al. quod. uu. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. ww. al. Arnoſt. 1.}

^{xx. Ius p. 10. c. 70. xx. al. quod. yy. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. zz. al. Arnoſt. 1.}

^{aa. Ius p. 10. c. 70. aa. al. quod. cc. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. dd. al. Arnoſt. 1.}

^{ee. Ius p. 10. c. 70. ee. al. quod. ff. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. gg. al. Arnoſt. 1.}

^{hh. Ius p. 10. c. 70. hh. al. quod. ii. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. jj. al. Arnoſt. 1.}

^{kk. Ius p. 10. c. 70. kk. al. quod. ll. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. mm. al. Arnoſt. 1.}

^{nn. Ius p. 10. c. 70. nn. al. quod. oo. Ius p. 10. c. 6. 9. Pœm. 1.8. c. 37. pp. al. Arnoſt. 1}

nes, prædicti viri cum eis sine aliquo impedimento debeat ambulare.

¶ Maloin] Hac nomina summa reposta, quenammodum habentur in codicibus episcoporum impressa & manuscripta. Autem exemplaria Gratiani, & vulgariter, & inter se validis huc loco discrepant.

C. XVIII.

Item ejusdem Maurizio & Vitaliano, libr. 12.
epif. 29.

Svppleriter a gloria vestra per filium nostrum Vitalianum, cum quo & tractisti, & verbo, & ictu mandavimus. Undecimo autem die mensis Iunii Aribulphus, & hanc epistolam, quam vobis direximus, transmisit: & ideo regentes eam videte, si in fide sua suanefes, quam tibi promisisti, praefliterunt: obſideſque dignos, eis quibus poſſitis confidere, ab eis percipere: & inſper eos denū i sacramenta obſtrinſte, redentes eis quod loco pignoris ſuſtiliſis, & fermonibus veſtris coſamantes. Stauteſ manifeſtissime cognovimus, eos cum Aribulpho de ſua ſubiectione & locutioſi ſuſſe, vel certe obſideſ ei deditiſ: ſicut nos Aribulphi epifta, quam vobis direximus, dubios redditi, falubri conſilio pertraſtant, neq; anima veſtria veſt z noſtra de ſacramenta gravetur, quidquid utile reip; judicaveris, perage. Sed ita faciat gloria veſtra, ut neque fit aliiquid, unde poſſimus ab averteriſ reprehendi, d, neque in quo uilitas teip; (quod Dominus avertat) neglegatur. Præterea glorioſi filii (cibore ſolliciti) qui quantum competer, hoſtis 3 multitudine habet collecſan, & in 4 Marchia dictr refidere: & ſi huic curſum, Deo ſibi irato, mittere voluerit, uoſ loca ipius (quantum vos Dominus alijuvet) depredamini; aut certe ſculpas e, & quos mitiuiſ, ſollicitē requirant; ne doles factum ad nos diſcurat.

¶ Denou] Aucti hac dictio in codicibus episcoporum excaſti & manuscripta: etiam in uenigū etiam Gratiani, & apud Anſelmonum.

2 ¶ Veſtra vel] Haec uocatio ſint in codicibus episcoporum: ſed apud Anſelmonum.

3 ¶ Hoſtis] In epifta beati Gregorii partim legitur, hoſtem collectum habet: parum vero, hoſtis collectam habet. Apud Anſelmonum eft, hoſtem collectam habet.

4 ¶ In Marchia] In epifta imprefa eft, Narinas: in uno autem manuscripto codice Narina.

5 ¶ Sculpas] In pleris, veſtis, ſicut etiam in codicibus B. Gregorii imprefa & manuscrip. legitur, ſculpas: que uoſ etiam apud Paulum Diaconum & alios forſperoſ ſignificat expreſſores, quod videt etiam auctor gloſſa.

In regno etiam legitur, quod B. Gregorius civibus Thufia, ut contra Longobardos armis pararent, mandavit, & militavit, pendens decretum. Hor ergo exemplo & premisſa auditoribus claret, quod ſicut datur, eſi proprie manu armis imperio non delentur, ſamen vel hi, quibus inviſu ſuſſi officia committit, ſunt, per ſuſſuere, per quibuslibet, ut ea arripiant, ſua autoritate ualeant imperare,

3 pars. Sed obiectus illud Nicolai ad Ludovicum & Caſtrolum Reges.

C. XIX. ¶ Epifta non debent militariibus occipi negotia.

¶ Comprehensibile ſ-valde conſtat eſſe, quod ſubintenti, dicendo, majorē partem omnium Epiftorum die modi cum aliis fideliibus tuis contra pirates maritimos invigilate, ob idque Epifta impedianter uenire, cum militum Christi fit Christo ſervire: militum veſt facili ſculo, ſecundum quod ſcriptum eft,

a Polyc. ibid. Anſel. Lig. c. 8. b. al. Arnalphi. c. abi. ſubditio. d. comprehendi.] orig. c. al. ſentent. f. Iurop. s. cap. 334.

[Nemo a militans Deo implicat fe negnos trahit. Quod si facili milites facili militi trahit quid ad Epiftos & milites Chiffi, nit ut uictoriis?

¶ Epifta, ex qua ſumptum eft hoc caput, ex ea Romana mafteria Dominicana, ſcripta Ludovicus & Celsus Regis, cuius initio eft, Creditum ex Dei dono, in qua de Cels. monachis propriis ed. ipſi ſuſion convertens, queritur Pontificis uictoriis, & hanc precepit, quae huc caput continet, noli papa Romana ad Symposio, quia ipſi labore uictoribus negligit. Preterea mutatus eft titulus, quia ante eam, ad Carolum peratorum.

C. XX. ¶ In mortem cuiuslibet hominis Epifta ſemper formidet.

Item Gregorius Papa lib. 7. epifta prima, ad Saliamnam.

Sin morte Longobardorum me uictorie voluntarie hodie Longobardorum gens nec Regem, nec duos Comites habet, atque in ſumma confuſione diuina. Sed quia Deus timet, in mortem cuiuslibet hominis me uictorie formido.

Ece quid Nicolaus Papa prohibet Epifta, facili militi cupare: nec etiam contra militares preceſ ſuſion permittit, quia temere accideret. Quoniam ergo Leo Papa ad regia Seruam bene eruditus, & ut ei procul a littore arecae, populum uocat, & ſuſion impetus prefatioris videntur, aquariorum milites ad arma invocari? Sed notandum eft, quod Epifta Lexuſis tantum portione eft contentus: quod forte tamquam numerus, ſuſion Deon ſilencio in uictore accepunt, alieni: c. [Dominus per harditatem] minis eft communis cum Principiis ſociali, qui tempore in uictore, ne conuocatione legiſtis imperatoris uincemus. Talibus multa occaſio reuoluerunt occupations ſedis inter nos, cum de decimi & primis uictoribus, tangunt ſuſionem omnis regis a terrenis exaltiuentibus, liber flori, in uictore leuant: [Veni a Princeps hoſtis mundi, & in uictore quazqua]. Porro illi facio, qui non contentum, & pergit, & prædias, & villas, & caſtella, & ciuitates, & regna Cefar debet tributa, nupti Imperiali longius uincere ab hoſtibus prouenerunt. Quidam a Diuino dante, [Id est, qui ſunt Cefari, Cefari, & que fuit Dei], idem Apofteſius [Reddis omniuſis debitis, ſuſion tribuimus, cui uictigal, uictigal.]

C. XXX. ¶ Ecclesiæ Imperationis non ſunt nisi.

Unde Ambroſius ad Marcellum ſuſion, epift. 33.

Convenit ipſe ad Marcellum ſuſion, in hunc fieri maturi tradito, dicentibus Imperatoris iure ſuo uti, eò quid in potestat eius illi, ut illi Respondit, ſi à me petetur quod meum eſſe illi, ad illud mecum, arguent meum, juxta ſuſionem, non refragantur; quanquam omnia, qui uictorii effent pauperum: verum ca, qui diuina lata impotia potestat non effe ſuſcepta. Si patimur iniquitatem: invadit, ſi corpus, occurrit. Valerius ſuſion rapere? uultis in mortem? voluptati elimiſi, uolent nebo vitam obſeruant; ſed pro altanis gradi labor. Horrebat quippe animo, cum amissione ecclesiæ occupandam missio cooptetur dum Baſiliacum vindicant, aliquia firme fieri, peruenient totius vergeri ciuitatis: orbam, uictorii, uicturis, vel potius totius Italii buſto ſuperuenient infia. ¶ Mandatur, trade Baſiliacum, hoc eft. [De]

a 2. Tim. 2. b. al. oratione. orig. c. ſuſion. Ioan. 1. 4. c. Mait. 22. Rom. 1. 9. f. lib.

quod verbum in Deum, & mortere: } nec solum dic ad
versus Deum, sed etiam fac adversus Deum. Mandatur
trade alteris Dei. Viginti igitur præceptis regalibus:
sed conformatur ferimus sermonibus, quæ respondit:

[Inquam a una ex insipientibus locuta es.] Ex iuris
contra Accusationem. [Quid ergo turbamini? vo-
les nunquam jus b' deferam: coactus repugnare non
novi, poterò dolere, poterò flere, poterò gemere: ad-
versus armas militares Gothos quoque lachrymæ meæ
arma sum. Talia enim sunt imminutæ sacerdotio.

Alius nec debeo, nec possum resistere. & paulo inferius:

[Viam ellenorum, quod ecclæsia hæreticis mini-
miseretur: ad palatum Imperatoris item liberetur,
tibi congrueret sacerdotio officio, ut in palatio ma-
gistrorum, quam in ecclæsia. Sed in consistorio non
renas Christus solus esse, sed iudex. Causam fidei a-
gadim ecclæsia quæ absunt. Si quis confidit, hu-
c venia, & in eadem epistola ad Marcianum.] Allegatur,
Imperio licet omnia, ipsius esse universa. Respon-
dit. Non te gravare Imperator, ut putes te in ea, que
dicitur, imperiale aliquod jus habere: noli tex-
toller, sed si vis diutius imperare, effo Deo subdurus.
Scriptum est: [Quia Dei, Deo; qua Caesaris, Caesar.] Ad Imperatorem palata pertinent, ad sacerdotem ec-
clæsia. Publicorum tibi monium us commissum est,
non factum. Merita dicitur, mandatis Imperato-
rem, deo & egyptiorum basiscum habere. Relipondi,
non licet tibi habere. Quid tibi cum adultera?
Adulteria est enim, quæ non est legimus Christi con-
cio populata. In eadem oratione contra Accusationem
q' Nabathe fundum virum, posse fore vineæ fæcili-
us interpellatio petitiōne regia, ut vineam suam da-
re, noster facilius virtus, olus viles ferere, enimque
tendit, & abit, ut ego Patrum meorum tradam
hæreditatem. Regem contritam est, quod sibi effet
alium us relatione iurius negatus: sed multib[us] con-
flicto deinceps, morte in agrum venisse. Sanctus
Nabathæ vices suis vel proprio cruce defendit. Si
adulterio non tradidit suis, nos trademus ecclæsiam
Christi. Quid igitur à me responsum est contumaciam?
Dicit enim conveniens, abit à me ut tradam Christi ha-
reditatem. Sille Patrum hæreditatem non tradidit,
ego tradam Christi hæreditatem? sed & hoc addidi, ab-
it, ut tradam hæreditatem Patrum, hoc est, Dionysii,
qui ex illo causa fidei defunctus est, hæreditatem Eu-
storgio confidit, hæreditatem Myroclis, atque ommi-
um resto sacerdotum Episcoporum. Respondigo, quod
sacerdos est. Quod Imperator est, faciat Imperator.
Pius est, et animam mihi quia fidem auferat. & infra
q' Tribuum Caesaris est, non negatur. Ecclæsia Dei est
Cælestis; non debet adiungi: quia ius Caesaris est non
potest templo Dei. Quod cum Imperatoris honori-
ficent dictum nemo potest negare. Quid enim hono-
rificent, quam Imperator ecclæsia filius esse dicida-
tur? Quod cum dicunt, sine peccato dicunt, cum gracia
sicut ecclæsiam. Bonus enim Imperator quætit auxilium
ecclæsiae, non refutat. Et supra in eadem oratione:

[Sed mea misericordia postferat, aut fundus, aut do-
ctor, aut aurum, aut argentum, id quod mei iuris est, et
responsum ne libenter offerte: templo Dei nihil posse
decepere, ne credere illud, quod subdendum, non
subdendum acceptem. Deinde considerare miseriam Im-
peratoris facti, quia nec mihi expedire tradere, nec illi
accipere. Accipere enim vocem liberi sacerdotio, si vul-
sus est consultum: recedit a Christi injuria. Hac ple-
na humiliatio sum, & ut arbitror, plena affectus eius,
quem Imperator debet sacerdotio.

¶ Deceptum] In originali statim post hoc verbum sequitur.

2. ¶ Si de meis]. Apertus est hic locus, quantum non est
originali.

C. XXII. ¶ De suis exterioribus ecclæsiae foli-
vum tribus.

Item Virbanus Papa.

Tributum & in ore pīcīs, pīcante Petro inventum
est: quia de exterioribus suis, quæ palam cunctis ap-
parent, ecclæsia tributum reddi. Non autem totum pī-
cēm jūs sit dare, sed tantum statere, quin ore ejus
inventus est, quia non ecclæsia dari Imperatori, non Pon-
ticalis apex, qui in ore capitis ecclæsia pīcīm, sub-
jici potest Regibus: fed fārē, ut diximus, quod in ore
pīcīs inventum, pro Petro & Domino dari jūbetur, quia
de exterioribus ecclæsiae, quod constitutum antiquissimū est,
pro pace & quiete, quæ nos tueri & defensare debent,
Imperatori perfolendum est.

4 pars. Quamvis etiam hæc non videantur Imperia-
libus exactiōbus subsistendi. Nam, cum tempore fama cōfider-
rum Egyptiorum terram sibi cōfiderem Pharaon, arque sub eadem fa-
mam, servitatis cuncta subseruit, sacerdotibus & ita mœstris
fidelium fratribus, ut nec pīcīm, nec libertate indarentur. Do-
minus extrema prouinciantur, sacerdotes in omni gente libero effor-
torientur.

C. XXIII. Unde Constantius & Conſtantio & hanc immo-
nitatem dederunt ecclæsiae, dī-
cōmen.

In qualib[us] civitatib[us], in qualib[us] oppido, vico, castello,
municipio, quicund[us] votu Christiana religionis & mo-
ritum eximite, singularisque virtutis omnibus imitave-
runt securitate perpetua ponatur. Gaudere enim & glo-
riari exinde semper volumus, scientes, magis religione
bus, quam officiis, & labore corporis, vel fudore no-
stram rem contineri. [Gratianus & quoque Valen-
tianus, & Theodosius decreverunt, dicentes:] Universi-
fos quos constitutis custodes ecclæsiarum est, vel fanstorum
locorum, ac religiosis obsequiis deferire, nullius
attentionis molestatia sustinere decernimus. [Impe-
rator Iustinianus f] Sanctius ges ad venerabiles ecclæ-
sias, vel xenones, vel monasteria, vel procōtraphia, vel
brepotrophia, vel orphanotrophia, vel gerontocromia,
vel denique alia conforūtum descendentes ex qua-
liquer curialis liberalitate, five inter vivos, five mor-
tis causa, five in ultimis voluntaribus habita, à lucrativis
incriptionibus liberas est, & immunes; leg-
elicit, qui super hujusmodi inscriptionibus posita est,
in aliis quidem personis suum robur obtineat: in parte
autem ecclæsias, vel aliarum domum, quæ hujus
modi pīs conlōtis deputata sunt, suum vigorem pī-
tatis intuītū mitigant.

C. XXIV. ¶ De agro ecclæsiae Presbyter non
egrotum centum possevere.

Hinc statim in Parcensi concilio legitur.

Scendunt g' canonicas autoritatem & constituti-
tionem Domini Imperatoris Ludovici de ecclæsia-
fico agro, & manso, & de mancipiis, quæ ipse suis ca-
pitalis constituit, vel si quilibet pro loco feci, turz
aliquid largitus ecclæsia fuerit, de decimis & etiam, &
oblationibus fidicium nullus quemquam Presbytero-
rum aliquem centum persolvere cogat, nec quicquam

a Matth. 17. b Gen. 42. c Codic. Theodosian. libro 16.
iis 2. lib. 16. Anselm. lib. 4. cap. 14. d al. leg. e Ibid. 16.
f Cod. lib. 1. tit. de sacra sancti ecclæs. lib. 18. g. Burch. lib. 3. cap. 15.
Iov. p. 3. c. 96. & c. 102.

cuiuslibet ordinis, vel dignitatis exinde quidquam subtrahat, aut redhibitionem quamcumq; eiusq; tempora-
lem. Quod si fecerit, communione ulq; ad satisfacionem
privetur, & regia potestate dare 3 cogatur.

¶ *Burchardus Ep. p. 2.56. simile quoddam, citans ex con-
cilio Mediensi, c. 8. rezum idem Ivo eadem parte c. 71. hoc idem af-
fert ex concilio Parisiensi, in quo videtur innovatum, quod nunc ex-
tert in concilio Mediensi, c. 12.*

i ¶ Capitalis 1. *Videtur significari capitul proxiime sequens,*

quod est lib. 1. capitularium, c. 10.

z ¶ De decimis 1. *In dicto capite 63. concilii Mediensi, &*

*apud Bononiam, c. 175. legitur, neque de decimis, & oblationib;
fidelium cuiquam Presbytero aliquem censum, &c.*

Ivo ramon c. 56. habet ut Gratianus.

3 ¶ Dux cogatur 1. *In concilio 10. est; hoc emendare lega-*

liter cogatur. Ivo ramon ut Gratianus; Burchardus vero ha-

berrantibus orig. ad verb. privetur.

C. XXV.

Sicut in vobis, fratres charissimi, placet, decretum
piscoporum ad comitatum et accedant, nisi forte, ut
religiosi Imperatoribus vel inviti, vel vocati
 sint. Sed quoniam sepe contingit, ut ad missores
eccliesie conficiantur, qui injuriant patiuntur, & qui
cantur, in exilium, vel in infelias damnantur, ut
de quacunque tentatione suscipiant; ideo sedu-
cunt eis his, & fine dubitationis eis petenda per
fiam indulgentia.

Hoc capitulum seru istud verba haliter in collectione

codice canonum, nec longe de scriptis a sententia praescientia

i ¶ A religiosis Imperatoribus 1. *Hoc in in-*

*dione Isidori, & codice canonum legitur, religiosi impe-
ratori, itemque greci, magistri, rotuli, &c. si dico*

C. XXVI. *¶ Sacerdos benevolentia suorum sacerdotum*

ad ecclesias exemplaribus, habet utramque locis indicatis.

Hinc datu intellegi, quod de hinc, que imperiali beneficio, vel a

quibuslibet beneficio sepulture eccliesia posset, nullius iuri, nisi

Episcopi, tenentes officia. De his vero, quod a quislibet emerit,

vel vivorum donationibus acceptat, Principibus confessis debet ob-

sequi, ut & annua ei perficiat tributa. & convocato exercitu cum

in proficisciatur ad exercitum. Quid tamen hoc sacerdos non sine confessio-

nibus servitum impedit.

C. XXVII. *¶ Absque auctoritate Romani Ponti-*

fici ad comitatum Episcopi profici-

non audienti.

Unde Gelasius Papa Episcopus.

Quo d auffa, qua temeritate rescribis, Ravennam te
parare profici, cum canones evidenter prescrip-
tum omnino Pontificum, nisi nobis ante visis, atque
consultis, ad comitatum debere contendere 12. Quem-
admodum tibi patras licere, quod non licet; nisi, quod
hoc officio catere festinas, quo his excessibus te offendis
indignum?

i ¶ Contendere 1. *In Polycarpus hoc sequuntur. Quod cum
longavi vel etate, vel honore Pontificis Pistoriensis,
Lucensis & Fefulana nuper monstrentrum fecisse; tu qui
paucorum dierum fungi sacerdotio, yderis, quemad-
modum, &c.*

C. XXVIII. *¶ Abz metropolitani consilio, vel
provincialium Episcoporum ad Impera-
torem Episcopi non per-*

miti.

Item ex concilio Antiocheno, c. 11.

Si quis Episcopus, aut Presbyter, vel omnis o-
mnino, qui est sub eccliesistica regula constitutus,
prater consilium, vel literas eorum Episcoporum, qui
sunt intra provinciam, & maxime metropolitani ad
Imperatorem perrexerit: hunc abdicari & ejici non fo-
lum de communione debere, fed etiam propria digni-
tate privare decernimus 3. tanquam molestem, & im-
membra horum praeceptorum, aut in eccliesi

**a Ext. de censibus, c. 1. fanciunc. b Capital. Ls. c. 91. Burch.
lib. 3. c. 52. Ivo p. 3. c. 53. & p. 16. c. 122. & ad seniordib. 1 vera le-
gio. d Anf. Ls. c. 111. Denidit Ls. c. 39. Polyc. Ls. tit. 17. & Es
in Aquila. c. 73. f Anf. Ls. c. 104. Burch. Ls. c. 177. Ivo p. 6.
cap. 208. g absit ab orig.**

portum imperialibus auribus contra eccliesias
confinita.

Reprehenduntur & ergo Gallicani Episcopi à Nicolaus, quoniam

Apollonius auctoritate contempta potius armis segni aggressi

Apollonius confitit se representarent. Quos quoque profe-

tes comitatum possunt intelligi, non facit Imperator, ut in

bus auxiliis, sed ipsius cum exercitu non quidam, sed

bus Dei commendent. In quo casu auctoritas illud servitio

est legum ydudor: in cujus clava capte Oliva Episcopus ad

tempore.

C. XXVIII. *¶ Qui a religiosis Imperatoribus*

voce Episcoporum fuerint, ad comi-

tationem non proficiantur.

i ¶

Si b vobis, fratres charissimi, placet, decretum

piscoporum ad comitatum et accedant, nisi forte, ut

religiosi Imperatoribus vel inviti, vel vocati

sint. Sed quoniam sepe contingit, ut ad missores

eccliesie conficiantur, qui injuriant patiuntur, & qui

cantur, in exilium, vel in infelias damnantur, ut in

eccliesie tentatione suscipiant; ideo sedu-

cunt eis his, & fine dubitationis eis petenda per

fiam indulgentia.

Hoc capitulum seru istud verba haliter in collectione

codice canonum, nec longe de scriptis a sententia praescientia

i ¶ A religiosis Imperatoribus 1. *Hoc in in-*

*dione Isidori, & codice canonum legitur, religiosi impe-
ratori, itemque greci, magistri, rotuli, &c. si dico*

C. XXIX. *¶ Sacerdos ubi confitetur in*

ceremonia, ubi jurejurando reddigentia pro-

mittitur.

Unde in Toletano concilio 4. c. 10.

Sæpe f Principes contra quilibet misericordia

ps Noxios faderibus negotia sua comittunt

vel Christo ad ministerium salutis electi sunt, & in

sentient Regibus fieri iudices, ubi iurantur secundum

indulgentiam promittunt, non ubi disserunt sententiam

præparantur. Si quis ergo faderendum contra humane

conflitti dicitur in alienis periculis certe

reus effusus sanguinis apud Christum, & apud ecclesias

perdat proprium gradum.

C. XXX. *¶ Non debet agitare judicium fe-*

guini, qui faciunt Damna

trahunt.

Item ex concilio Toletano, c. 1.

His, b à quibus Domini sacramenta transi-
feruntur, vel quibusdam, qui auctoritate

judicium sanguinis agitare non licet. Et si

gnopere talibus i excessibus prohibentur, et si

indistincte presumptionis moribus agunt, et si

morte plefenduntur, et sententia propria postea pro-

fumantur; aut truncatione quibusdam perficiuntur, et

interferant, aut inferendas prescrip- tianum.

Quod si quibusdam

immemor horum præceptorum, aut in eccliesi

a Sup. ead. reprehendit. b Ad. 16. xxi. Poly. 1.

c & 20. ead. ut pribus. & Sup. ead. ut pribus.

f Burch. 1.2. c. 149. Ivo p. 6. cap. 222. g Ego. 1.2. c. 149. Rali. 1.2. c. 149. h Rali. 1.2. c. 149. i al. ita excessus prescrip- tianum. 20. Ivo part. 5. c. 105.

